

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Boston Library Consortium Member Libraries

Sicut etiam isti. In depositione domini Constantino dicitur.

三

५

३

Wycliffe, John
in

IOANNIS WICLIF

DE COMPOSITIONE HOMINIS

FOR THE FIRST TIME EDITED

BY

R U D O L F B E E R.

LONDON.

PUBLISHED FOR THE WICLIF SOCIETY BY TRÜBNER & CO.

57 AND 59 LUDGATE HILL

1884.

JOHNSON REPRINT CORPORATION
NEW YORK AND LONDON

MINERVA, G.m.b.H.
FRANKFURT AM MAIN

BOSTON COLLEGE LIBRARY

CHESTNUT HILL, MASS.

JAN 1967.

✓ BR
75
.08
v. 3

3743-12

First reprinting, 1966

Printed in the United States of America

TO THE MASTER
IN CLASSICAL AND BIBLICAL PHILOLOGY

WILHELM VON HARTEL

PROFESSOR OF THE VIENNA UNIVERSITY.

THE EDITOR.

INTRODUCTION.

The present volume of the Latin works of the proto-reformer — the first purely philosophical writing in a Wiclifian sense — appears considerably later than was at first announced by the Wiclif Society.

To explain this delay and perhaps to excuse it, a few words may fairly be said on the difficulties of editing similar texts, especially the philosophical writings of our author. These difficulties are essentially involved in the principles adhered to in bringing out this volume.

The principles which must guide our editors are well understood: the volumes which have already appeared have helped to develop them; and it might seem that a close following of the excellent examples before me would have considerably facilitated my own work. But anyone who set to work under this impression to edit the philosophical *opuscula* of Wiclif, would very soon find himself undeceived. On Wiclif's theology we are on the whole fairly well informed. Of his philosophy, even the pioneer works of Prantl and Lechler give us but scanty indications.

As however the better known theological system of the gifted Oxford master can be fully unfolded and made clear solely by the publication of the whole of his obscure Latin writings, much more can the basis of a sound study of Wiclifian philosophy be laid when all the purely philosophical works of our author, which must surely explain and complement one another, are in like manner made accessible to us. And this bears very closely upon the present edition.

It is still too early to venture upon any but a very general criticism of the tractate 'de composicione'. It is only one of the many building-stones of the Wielifian system which is to be constructed, we may hope, ere long.

I have made a special study of the philosophical treatises; and I hope that a survey of the whole Wielifian philosophy will finish this part of the complete works.

With greater confidence, though not, as we shall see, without difficulties to be superseded, I proceed to treat the external details of the present edition. In this part of my work, I have been mainly guided by my predecessors. Following the order observed by them I shall briefly treat I. The manuscripts. II. The 'diplomatic' criticism. III. The higher criticism. IV. The question of genuineness. V. The intrinsic value of the present volume.

I. Manuscripts.

Codex A, on which we based our work is Ms. 4307 [Theol. 911] Tabulae codd. bibl. Pal. III, 236. Denis I CCCCVI of the Vienna Imperial and Royal Library date 1432—1433: 242 leaves size 15 by 22 Centimeters. It contains:

1. 1^a—38^b Johannes Sharp, 'tractatus de anima' beginning 'Utrum anima intellectiva', ending 'oportet huiusmodi abstractionem proicere' &c.' at the end in the Bohemian language 'Bud bohu chwala' in latin translation 'sunto deo gratiae'.
2. 38^b—62^c Johannis Wielif 'tractatus de composicione hominis' (details to be seen from the text and notes).
3. 62^b—114 Idem 'Tractatus de universalibus', ending, 'Explicit tractatus Johannes Wykleph de Universalibus per Petrum de Czaslavia. Finitus Glattowie. Sub anno domine MCCCXXIII et eodem anno fuit synodus generalis concilii cum dominis Bohemis Basilie.'
4. 115^a—157^b Idem tractatus de incarnatione.
On 157^b Chwalime boha w weseli (Vivamus hilariter Deo).
5. 158^a—190^a Tractatus 'de ente in communi'; begins, 'In primis ergo supponitur'; ending, 'vel verso superfluerunt.'
6. 190^b—242^b 'Tractatus de ente in particulari'; beginning, 'Supposito ex superiori declaratis' ending, 'aput deum hinc vere sunt'.

This Manuscript may be enriched by the following codices, of inferior value in my opinion.

B. Codex of the Vienna Imperial and Royal Library.

On the valuable contents of this Ms. see Tab. III 334 and Denis I DCCCII.

This codex contains 274 leaves (size 14,8 by 21,2 Centimeters) parchment and paper from the XIII, XIV und XV Century. On page 75—96^a we find our treatise in a beautiful handwriting which does not occur again in this codex, and evidently dates from the 15th Century.

The third Codex C belongs likewise to the Vienna Imperial and Royal Library Cod. 4504 [Theolog 932] (Tabulae III 290, Denis I CCCLXXXVII paper XV Century (size 14,4 by 21,8 Centimeters). It contains on 153 leaves:

1. 1^a—36^a Joh. Wicif 'Tractatus de simonia', 36^b vacat.
2. 37^a—110^b Idem 'De benedicta incarnatione'.

3. 110^b—113^b Idem 'Sermo' (super illud) probet autem se ipsum homo' and begins: 'Quomodo Christianus ad ministrandum' 114^b—120^b left blank 121^b—153^b Idem 'De composicione hominis'.

We have further used two MSS. of the Prague University Library which we number P. and Pr.:

P VIII F 1. This codex is described in Hanslick's history and description of the Prague University Library, Prague 1851, page 610.

It dates from the 15th Century and contains 120 leaves, Hanslick states the number of leaves to be 113, which is explained by pp. 114—120 not being paged. Size 15 by 22 Centimeters, in two columns. Its contents are:

1. 1—39 De universalibus.
2. 39—52 De materia et forma.
3. 53—73 De composicione hominis.
4. 73—87 De ideis.
5. 87—113 De individualite temporum.

At the end we find a pamphlet against priests, which may be used as a terminus post quem. It runs thus:

'Anno milleno quadrageno quoque deno
Luce sequenti post apa (erased) missionem Christi
Olim diviciis gravibusque dotata talentis.'

'Turma sacerdotum volebat rapere totum
 Quod non habebat patrum universaque edebat
 Nec parcit propriis, sed ea tribuit vagis famellis
 Iam loculos ditata in alto loco locata
 Mala paterna . . .'

Here the poem, itself not without interest as illustrating the reformatory movement of that time, abruptly breaks off.

Our last textual authority is Pr. Codex Pragensis VIII, 9, 6, bound in stout parchment, but written on paper, 110 pp. all in the same hand (XVth Century): the writing is very indistinct and slovenly, rendering the collation of the MS. a matter of great difficulty. This MS. contains:

1. Wiclit *a) libellus de universalibus* pp. 1—57.
b) Eiusdem de materia et forma pp. 57—80.
 2. Positio Stephani de Palecz.
 3. Positio Johannis de Hussinetz.
 4. De Compositio hominis.
- The second Treatise begins:
 ,Sequitur posicio Reverendi magistri Stephani Palecz.'
- The third treatise begins:
 ,Sequitur alia positio Reverendi Magistri de Husinecz.'

II. Diplomatic Criticism.

There is no need to discuss at length in this place, what is understood amongst recent scholars by the term 'diplomatic criticism'. It comprises the estimate of the documentary value of manuscript sources, their classification and the determining of their relation to one another, the construction of the text by this means; and lastly, the detailed study of particular passages. Here too it has been possible to follow the lead of former editors.

But in the first part of our task — the examination of the comparative value of our authorities, — we are, in the present case, beset with difficulties at the outset.

As Buddensieg has conclusively proved, the principles which guide us in the criticism of classical MSS. can be applied equally to late mediaeval MSS.

But it should not be overlooked that we possess MSS. of the classics and even of the Fathers of the Church, and the historians of the early middle ages, which, in point of clearness and accuracy, are all that we could desire.

It should further be taken into account, that of most of these authors we have a great many editions, and that these favourable circumstances have not only fostered but even challenged the study of MSS., of their transmission, and more especially, of the linguistic peculiarities of the authors.

By such studies the number of so-called loci ambigui, that is to say, of passages where it appears advisable to incorporate various readings into the text, is reduced to a minimum. In the case of a Wiclif edition, more particularly of an *editio princeps*, no such advantage exists.

The editor feels himself bound to confess that in a great number of passages the reading given in the note might just as well have been incorporated into the text, and vice versa.

In such cases the scientific method which we have described, demands that we should follow the best MS. i. e. that which in undoubted instances has given the best readings. But which is the best source of our present treatise? This is the question we have presently to consider, a question intimately connected with that of the classification of the MSS.: a few words must therefore first be said on this latter point.

But in this preliminary investigation, there being such a disproportion between possible and undoubtedly correct readings, we find ourselves at once in a dilemma, or before a circulus vitiosus, a very frequent occurrence throughout the study of this treatise.

We have to decide which is the best source, and to base this decision on readings which for the most part are uncertain.

Again, it is not advisable on account of these circumstances, to rely on the strength of numbers; for the critical passages must not be counted but weighed.

The difficulties of dealing with the MSS. were increased by my inability, despite the most careful examination, to discover any family connexion between the five MSS. Such a connexion,

if discovered, would have given a clue to the history of the transmission of the work.

In my opinion we have to deal with MSS. springing indeed from the same original source but having no closer connexion with one another.

The reason of the frequent references in the notes to all the remaining MSS. B, C, P and Pr, is simply that in many cases, I was bound to adopt one MS. as the basis of the text. This MS. however certainly seemed to me to deserve the preference, and for the following reasons.

In settling the text I aimed at a *reasonable eclecticism*, such as under similar circumstances is practised and sanctioned by the most competent critics. Everyone who has entered, however slightly, into the investigation of the text of classical authors, is aware to what an extent this method is followed, from the Metamorphoses of Ovid, and almost throughout the whole series of lyrics.

In the same way with the other authors we are seldom able to follow implicitly the guidance of one MS.

Applying this to our case, our first result is the negative one: For the treatise 'De Compositio' we have — quite apart from the self-evident minor mistakes of scribes — no authentic MS. to follow.

Our already expressed preference for MS. A is not inconsistent with this fact.

Both for external and internal reasons, the superiority of this MS. appears to me of equal certainty with our negative dictum.

First and foremost, there is the comparatively clear, firm and scholarly handwriting which can seldom be misread, and which contrasts favourably with the version Pr r^o 46, 24, or countless other MSS. which might be named. We have to acknowledge the liberality of the Society in affording the members an opportunity of judging for themselves of this first MS., by means of the facsimile of its first page appended to the present volume.

Everyone who has had to do with the recklessly careless scribbling so common with 15th Century scribes, will appreciate the evenness and firmness of this writing.

In addition to this good quality, there is a degree of intelligence traceable in the copying itself, of which we become

conscious only in the course of careful study of the MS. but which then becomes plainly evident.

It appears in the headings and the dates so frequently given by this scribe (compare our adnotatio critica and the description of the MS. itself).

He does not overlook a single mistake; he strikes out the wrong word and adds the proper one.

It is this carefulness in the choice of the original and this correctness in copying it which has determined my preference.

It would be futile, as I have said, to count up the readings, numbers have no weight here, but one or two passages taken at random will serve to confirm what has been stated.

Let us take the very beginning on page 1, 3 of C. P. Pr.: *partibus* after *suis* is altogether impossible, for it is evident by the following words *cum aliis difficultatibus*, that the author intended to point out a difficulty; but these words form the 'principles' of the composition.

A concrete part as such, cannot be spoken of as a *difficultas*.

It thus becomes clearer why the gloss '*partibus*' has been smuggled in.

A scribe could only imagine a '*composicio ex*' *partibus*.

This mistake is old; we find it in all three MSS. and we know that they do not copy one another, but it is the more egregious inasmuch as '*ex suis partibus qualitatibus principiis*' has no sense at all.

A similar sentence we must pass on the following passage where all the MSS. except A read '*Primo materie possibilitas, preciositas sive subtilitas*'.

It is needless to say more on this passage; for a discussion of the '*possibilitas*' of the *composicio* of man would be unheard of.

The two important points are the *preciositas* and the *subtilitas* as will be explained by the following passage.

The passage 1, 15 '*ut materiam de trinitate, de incarnatione verbi domini et de beatitudine finali*', is interesting and a good specimen of Wyclif's style. The 'et' which introduces the last word is to be found in A, only.

This word, so far removed from classical Latin, and so nearly approaching to modern forms of language is very characteristic of Wyclif.

Compare 3, 22; 11, 15; 11, 18; 12, 12 and many following passages. To avoid being tedious, I will cite only a few more passages in confirmation of what has been said.

The quotation from Augustine 4, 21 ff. will answer our purpose. In A such faults as *loquemur* (5, 5) caused by the mere misplacement of a stroke, and the omission of the second *in* (5, 8), which is often done by Wyclif himself in a similar connexion, — are very common and of minor importance. The other MSS. on the other hand give about fifteen variants, and all differing from the text of A. These of course cannot be treated separately here.

However, we cannot insist too strongly, upon the danger of depending blindly upon A for the construction of our text.

We say nothing of minor mistakes such as in 9, 20 the omission of *ad*, or worse 9, 23 *reliccionem*, *assumere* instead of *resolucionem* and *reassumere*, or 13, 23 the omission of *et* and *simul*.

Where all the other MSS. give a clear meaning as against A, A must be rejected. This is the case in 14, 4 where the words of Aristotle can be translated only *intelligere aedificare vel texere* but where A, contrary to all the other MSS. inserts the meaningless words, *demere edicere*.

Not to linger too long over this part of the subject I will conclude it by summing up the principles which have been followed in restoring this text:

1. Each Codex deserves careful and independent consideration, as a stemma or connexion between the MSS. could not be traced.
2. MS. A has given the most probable readings of test passages.
3. For this reason the preference in doubtful passages has been given to A.
4. But arguing from the first principle I have just laid down, it is possible, and even likely, that in some doubtful passages the original text may be represented by B. C. P. or Pr.

Our method of reconstructing the text will be further justified by applying, as we proceed to do, the tests of the "higher criticism".

The Higher Criticism.

The so-called higher criticism tries to catch the spirit of a work, to judge of its internal coherence, whether or not every part of it proceeds from the author whose name it bears, to pronounce on its scope and aim, to pass sentence on its literary excellence.

The allied general question of genuineness will be treated in the following chapter.

Is the treatise *de compositione hominis* a systematic work?

Have the originals from which the treatise was compiled been well digested and sifted, has a clear and definite plan been followed in the composition?

All these questions we have to answer by a decisive No. We will first examine the sources of the treatise, that is to say, the *foreign* material used by Wiclif, and by him acknowledged to be such, either explicitly, or by implication.

It is contrary to all that we know of Wiclif's character, and cannot be proved of him, that he ever claims for himself the intellectual property of another.

Such passages as 34, 2 ff: *Sed ne videar ex cerebro proprio tam altam sentenciam ad tempus insolitum ventilare, ecce magna magistri Augustini sentencialis et verbalis decisio etc.*, are proof, not only of Wiclif's modesty but of the immense influence exercised by the authority and the acknowledged credibility of the author, on the formation and composition of the present treatise.

In accordance with this is the enormous number of quotations, which are quite disproportionate to the length of the work.

In this treatise, which might very well by itself have occupied forty pages, about hundred and fifty quotations, some very long, he cites are introduced, making an average of nearly four to a page.

This disproportion is quite without parallel, so far as my knowledge goes of the printed and MS. works of Wiclif.

As the citations form so important a part of the treatise, a few words as to how I have dealt with them in editing the text, may not be out of place.

I confess to having found the verifying of these quotations the most tedious and laborious part of my work.

The reader who finds references in the notes for every quotation from Augustine and Aristotle, and confusions and misquotations corrected, can hardly imagine the expenditure of time, labour and patience, which all this involved.

Whole books and treatises had to be read through, in order to discover any possible relation to Wiclif. My pains have been so far rewarded, that every source possibly or probably used by Wiclif has been discovered.

For the verification of the last-quoted passage from Averroes, I am greatly obliged to Professor Freudenthal of Breslau.

One passage only has completely baffled me: — the quotation on the first page from “*Prologus 6ⁱ Naturalium*”. For this I have searched in vain for weeks and months.

I have looked through everything in Vienna, I have written to scholars in Leipzig, Berlin, Bonn, London and Oxford, without being able to obtain or discover the information I required.

May all who find this edition wanting in some respects bear these difficulties in mind.

For quotations from fathers of the church, Migne's reprint was used, for Aristotle the large Paris edition (Didot), as these editions are convenient for use, and are those most generally read, as I have found.

The passages from Aristotle have been given from the original text; this has been necessary from the ambiguity of the Latin version followed by Wiclif.

These sources after all form the real basis of the treatise, as we shall see still more plainly further on. But it is evident from the first, that this material has not been sufficiently digested to work into a systematic whole, neither is its application in detail satisfactory.

Wiclif is clearest at the beginning, where the argument and terminology are borrowed from Scripture.

But later on we find a definition after Augustine, of *Spiritus* and its various meanings in the Scripture; ep. ad Pasc. II, 15 (page 105, 21 of our edition) which clearly ought to have followed

upon the words: '*Loquendo itaque de anima humana oportet ex fide scripture supponere ipsam esse spiritum creatum mole indivisibilem et incorruptibilem, possibilem per se esse ut angelus*' (3, 24).

The same disregard for the plan laid down in the introduction is seen in the long disquisition on *homo interior* and *exterior* introduced in page 109. This ought surely to have been mentioned in the scheme, more especially as it was suggested by the words of Augustine (5, 14).

I may be told that it is not for me to dispute with the author about the arrangement of his work.

But what is to be said when Wiclif, after having spoken of the *anima* (see above), as *incorruptibilis possibilis per se esse ut angelus*, proceeds to say (speaking of the Aristotelian theory of the soul) "*Unde non requiritur* (55, 13) *aliquid ligamentum, ligans animam cum corpore sicut requireretur, si anima esset res, que posset per se existere*": and then he overthrows all his fundamental assertions with the exclamation: *Et ignorancia huius methaphysice de anima fui ego et forte alii mei similes plurimum exceccatus, sompnians quod anima et specialiter humana sit res, que poterit a corpore separari. (!)*

But these considerations have detained me longer than I originally intended. I only wish to show that we have here rather a conglomeration of various mutually destructive ideas, than a consistently pursued argument: that Wiclif does not attempt to exhaust his material, but only to lay down a few leading principles; — that he is suggestive, rather than conclusive.

From the loose construction of the entire work, it is not surprising to find that the reflections at the end have very little to do with the original subject, and that finally the treatise itself abruptly breaks off.

Two MSS. of minor value add the words '*Et sic est finis tractatus de compositione hominis*' as if the scribes had sought in vain for a conclusion.

In the best MSS. the treatise is *not* concluded, and the result of all the internal evidence just now under consideration, is the conviction that the '*tractatus de compositione hominis*' is *not a literary work proceeding directly from Wiclif's pen, but that mere*

notes for lectures formed the source of the work as it has come down to us.

This conclusion must have been accepted, even had we no further arguments to support it than those just given.

However this is happily not the case.

In the tractate itself a passage occurs, which would have no meaning at all, except as spoken to a crowded audience in the lecture-room of a university.

Wiclif says at the beginning of the fourth chapter (cf. page 53, 19): *quod communis scola hodie audiens loqui de anima vel formis aliis quibuscunque concipit, . . . ideo premittenda est ratio quiditatis anime in communi.*

On examination of the context it might perhaps be urged, that the grammatical construction is defective, and that the readings of the other MSS. are of doubtful authority.

But in the words *communis scola hodie audiens* all the MSS. agree, and these words are sufficient to decide the matter.

We have evidently before us a treatise written down by some scholar as it came from the Master's lips, a revision by Wiclif himself being of course out of the question.

Thus we have before us the living word with its merits and its drawbacks alike.

No one can fail to observe in the work before us, the keenness in argument, the power of expression, and sometimes even an exaltation of style which is rare with Wiclif; nor on the other hand, that inequality and want of composition of which I have spoken above.

IV. The Question of Genuineness.

Intimately connected with the critical investigation of our treatise, is the question of its authenticity; indeed, the latter may almost be said to be included in the former.

External evidence for the genuineness of "de composicione" has been carefully collected by Shirley and others.

The catalogues published by Buddensieg (Pol. W. I, LIX pp.) may be referred to.

But as external evidence may easily rest upon a confusion — a very interesting instance of which has been brought forward by Buddensieg (*De Christo et adv. suo Antichristo*, separate edition p. 20), I prefer to rely mainly in questions of genuineness upon internal evidence.

Certainly this is a little difficult in the present case.

The controversial Oxford Professor, the reformer, the pope's antagonist who appears so plainly in most of the other works, is not, even by the most attentive reader, to be discovered here.

But if we treat the question psychologically — if in the learning and the abundance of ideas, common to the whole of Wiclif's writings, we see evidence of a wide education; if the proverbially extensive biblical knowledge of the doctor evangelicus points to early studies in this direction, if, lastly a manhood of strong and sustained conflict implies a youth of earnestness and self-restraint, then in every page of this work we see Wiclif before us.

Whether we stand amazed at the accumulated stores of learning from every field of human knowledge, or marvel at the mastery here displayed of the entire Bible, or admire the modesty evinced in such a passage as that quoted already (34, 2), the same personality is before us.

As one cannot paint with words, so is it impossible by the most elaborate argument to identify one writer with another.

But anyone who, with the author of the unquestionably genuine works before his mind, will carefully read through this treatise “*de composicione*”, will discover and recognize his old acquaintance.

V. Date of composition.

In what has already been said, I have almost anticipated the subject of this section. In one word, we see before us the youthful Wiclif fresh from the studies of the university; their results are still clear and vivid before his mind, but this accumulated material has not yet been thoroughly digested and sifted.

Throughout the treatise we do not find a single historical allusion, such as would enable us to fix its date with exactness.

Observations such as those on p. 74, 14 of course do not help us.

On the whole, we may conjecture with some probability that Wiclif delivered his lectures, not indeed before the completion of his studies, but just after obtaining his honourable post at Balliol College.

This took place (as we know) shortly before 1360.

It is possible and even likely, that Wiclif had planned and collected material for this work before this date, but no proof of this can be gleaned either from the work itself, or from other sources.

All that is certain is, that the treatise as it stands is a product of his professorial years, and therefore cannot be dated much earlier than 1360.

VI. The intrinsic value of the treatise.

In the last place, a few words must be said as to the intrinsic merit of the work, and of its value from the point of view of Wiclifian research.

Reference has already been made to the impossibility, in the present state of our literature, and that of the philosophical works in particular, of gaining more than a partial view of Wiclif's intellectual position.

This difficulty presses the more heavily here, in that our treatise is of almost exclusively philosophic interest. Any one reading it in order to gain new light on Wiclif as reformer *κατ' εξοχήν* will be disappointed.

The great turning point in Wiclif's views on the church, its head and its members was yet far off at the time when our treatise was written.

But if it be true that human development, like every other, and in an eminent degree, is subject to the law of causation, this work is not without its bearing upon that which it is Wiclif's great distinction to have accomplished. The tract "de composizione" does not indeed show us how the reformer arose, but it is one amongst the sources of our knowledge as to how he became a reformer.

We here catch sight of the vast philosophic substratum which lies at the root of Wiclif's literary activity, as of his intellectual influence in general. The fulness and clearness with which this philosophic basis displays itself is quite extraordinary in a work of this compass.

At the same time the language is simple and direct, and is often characterised by a touching warmth and sincerity, which shows that the author did not aim at displaying his knowledge, profound and extended as it was.

I have purposely made the index at the end as full as possible, that Wiclif's great erudition at this early period of his life may be readily perceived.

The passages on *anima*, *corpus*, *homo*, form by themselves almost a compendium of the anthropological science of those times.

The quotations from Scripture show a perfect familiarity with the Bible: in Aristotle and his commentators, particularly Augustine, Wiclif he is versed beyond almost all his contemporaries.

But the admiration which this treatise calls forth in the reader, is not unmixed with a certain sense of disappointment.

Wiclif's feeling of the grandeur and sublimity of Holy Scripture was most enthusiastic: it is well known how in his early years the future Doctor Evangelicus protested against the onesided prominence accorded to the scholastic system, and it adds not a little to the interest of our treatise that we find in it distinct traces of this antagonism, '*Intendo ut regule tam verbis quam sensibus scripture sacre canonice*', he says at the very beginning.

But the endeavour to harmonize the Aristotelian psychology with Christian dogma bears in itself the stamp of impossibility and such an undertaking is doomed to failure from the first.

Wiclif occasionally becomes conscious of this disagreement and from this consciousness many a doubt results, to which also he gives expression.

This conflict appears in our short pamphlet just as it does in the great phases of the reformer's life.

Whether it be one scientific principle that clashes with another, whether it be, as later in Wiclif's life, that dogma comes into collision with a man's own nobler intuitions, in either case the

conflict is always full of significance, and a great factor in intellectual progress.

Such conflict is the peculiar heritage and privilege of the Teutonic race; and for this reason also the work before us is not without value as being a monument of our national spirit.

In conclusion, it remains for me to fulfil the agreeable task of thanking very heartily all those who have taken part in the publication of this work.

My thanks are due in the first place to Professor Wilhelm von Hartel, whom I beg kindly to accept the dedication of this volume. In him I have the rare good fortune to find at once a master, a teacher and a fatherly friend.

I owe to him my introduction to the leading members of the Wiclid Society, and I have to thank him also for most valuable help in my present undertaking. To the expression of my gratitude I would add that of my hope that good work in the future may result from the relation that exists between my venerated master and myself.

The directors of the Prague University Library, and those of the Vienna Imperial and Royal Library have materially aided me by allowing me the use of MSS. Hofrath Dr. E. von Birk and Scriptor Dr. Goedlin von Tiefenau in particular have given me much help and encouragement in my work.

In the verification of some of the passages of Averroes I have received very kind help from Professor Freudenthal of Breslau.

The consideration shown by the Committee of the Wiclid Society for its editors is so well known and has been so often experienced that it seems almost superfluous to allude to it here.

Nevertheless I cannot help expressing my own obligations to the honoured Director of the Society, Dr. F. J. Furnivall, for all the assistance and encouragement he has given me during the last five years. For corrections of the text of this edition and for the translation of the side notes I am indebted to Mr. F. D. Matthew.

Madrid, Spring 1887.

R. Beer.

CAP. I.

Tria movent me tractare materiam de compositione hominis ex suis qualitativis principiis cum aliis difficultatibus, que isti materie sunt annexae. Primo materie preciositas sive subtilitas, quam maxime deceat philosophum tam naturalem quam moralem cognoscere. Unde in prologo ^{6^{ti} naturalium significanter dicitur: 'Indignum est, ut illam partem sui, qua homo est sciens, nesciat et illud, per quod est intellectualis, ipse racione non comprehendat. Quomodo enim iam se vel deum potest diligere, cum illud, quod in se est melius, convincitur ignorare'. Secundo, quia in noticia huius materie est clavis vel hostium ad secreciores artificios fidei, ut materiam de trinitate, de incarnatione verbi domini et de beatitudine finali hominis, introductorie cognoscendum. Nam in symbolo Athanasii et erebrius in sententiis Augustini vere dicitur, quod sicut anima rationalis et caro unus est homo,}

Three motives
for writing the
'De compositione hominis':
1. Importance
and subtlety of
the subject.

2. The know-
ledge of this
matter is the
introduction to
the more obscure
articles of faith.

*Lm. 7 prologo naturalium significarisse videtur Wicif
'Prooemium Averrois in libros Physicorum'; verba vero com-
memorata in ebd. non inveniuntur.*

Incipit tractatus M^r Jo. Wi. de compositione hominis doctoris evangelici capitolum primum *in margine superiore rubro colore A.*
3. Tria — hominis postea suppletum est in P. post suis addidunt partibus C P Pr. qualificatis P. 4. 5. anexe A. 5. post materie addidunt possibilias B C P Pr, preciositas in textuomisit, in margine signo addito adiecit P. 7. XIIⁱ C Pr. 9. secundum Pr. quia et est om. P. 10. id B C. intellectualiter B. 12. id B Pr. 16. et om. B C P Pr. 16. 17. reductorie B.

ita deus et homo unus est Cristus. Non sapit hoc omnibus exemplum, sed pocius inducit infirmos in heresim, cum credunt naturam divinam qualitative cum corpore Christi componere, sicut anima humana qualitative componit cum corpore⁵ ad hominem perfectum finaliter integrandum. Et hinc de Christo diverse hereses pullulaverunt, ut hii, quod Christus non est homo, sed deitas assumpsit corpus fantasticum tanquam motrix, hii, quod non componitur ex corpore et anima, cum deitas sup-¹⁰ pleat vicem anime corpori copulata, et per consequens non est homo, sed pure deitas, apparet in forma visibili, sicut olim in vetere testamento. Et tertii, quod Christus est pure et univoce homo cum aliis, cum pure componitur ex corpore et anima sine¹⁵ natura increata ypostatice assumente, et sic de multis erroribus, quos omnes elidit ista proposicio: sicut anima rationalis et caro unus est homo et cetera katholice intellecta. Tercio, quia antecedit ad tractatum humani dominii, cum relacio non potest co-²⁰gnosci, nisi per noticiam sui principii subiectivi. Nec sciri potest, quomodo homo naturaliter dominetur atque serviat sibi ipsi, et sic habeat omnia sicut scriptura sacra frequenter edocet, nisi precognoscatur, quomodo homo est duarum naturarum utraque,²⁵ secundum quas relacio servitutis et dominii in eodem supposito congregantur. Nec aliter videtur michi posse exprimi luculenter, quomodo homines

3. And it leads up to the treatise on 'dominium humanum' since we cannot know how man rules or serves until we know the double nature, in which service and dominion meet in man.

19. cf. pag. 1 lin. 19 sq.

1. Nec P Pr.	2. hominibus P r	5. componit cum corpore
om. Pr.	8. post sed addunt quod B C P Pr.	divinitas A.
13. 14. Et hii tertii C, tertii Pr.	Et hii quod P.	18. unus est homo om. A.
15. homo 'ita deus et homo unus est christus katholice intellecta' in margine altera manus ead. Pr.	22. quod C Pr.	22. homo in
23. sepe P.	24. posteognoscatur P.	25. cognoscatur in m. P. congregantur A.
26. suppl. P.	27. cognoscuntur in m. congregantur A.	cognoscatur in m. P. congregat. Pr.

dominantur pariter cum angelis, nisi precognito,
super quibus secundum corpus et super quibus secun-
dum animam dominantur.

Ista ergo philosophia est necessaria ad cognoscendum via et virtutes, beatitudines atque penas et breviter via est vel annexum necessarium ad quicquam aliud debite cognoscendum. Et preter hec omnia non occurrit michi quevis alia famosa veritas, in qua moderniores doctores tantum exorbitant a scriptura ac sanctis antiquis doctoribus et per consequens a semita veritatis; et modo spissius pullulant instance, quibus acuciores moderni videntur illam antiquam sentenciam impugnare. Ideo videtur impresariarum plus predictis instanciis necessarium obviare: Semper tamen secundum professionem factam superius intendo ut regule tam verbis quam sensibus scripture sacre canonice, quia revera priores philosophantes istam regulam postponentes fuerant specialiter in materia de anima ambigui et perplexi, posteriores vero | eodem abducti devio, fuerunt patenter multis erroribus intricati, ut patet de Alexandro, Avincenna et Algazele cum suis sequentibus, ut in sequentibus ostendetur.

Loquendo itaque de anima humana oportet ex fide scripture supponere ipsam esse spiritum creatum

This philosophy is necessary for knowing every other truth; and since no other truth has been so much mistaken by the moderns, it is needful to oppose their errors, and that by keeping to the words and meaning of Holy Writ.

1. pariter <i>om.</i> A.	postcognito P.	2. corpus et super quibus secundum <i>in marg. alia manus suppl.</i> A.	3. dominentur P Pr.
4. Et ista B C.	5. beatitudines <i>om.</i> B C, et beatitudines P.	6. breviter via vel, <i>sed vel ab. a. m.</i> A, via est (est <i>in m.</i>) P, medium anexum Pr, via vel <i>post</i> occurrit michi <i>praebet</i> C.	9. in tantum P.
12. accuciores B P, accusatores C.	14. impresenti eorum A, impresencia B P Pr, plus <i>erasum in</i> Pr, plus necessarium in predictis instanciis instare sive obviare P.	16. amitendo <i>corr. in</i> inintendo B, inintendo P, mitendo (<i>m eras.</i>) Pr.	17. sentenciis P. katholice Pr, katholice canonice C.
19. fuerunt C P Pr.	20. abducti fuerant in istis erroribus intricati Pr.	22. regule C <i>pro</i> Algazele	25. scripture <i>omittunt</i> B C Pr, <i>ante</i> loquendo <i>in.</i>
			24. scriptura <i>ponit</i> A.

visible, imperishable, and which can exist by itself. mole indivisibilem et incorruptibilem, possibilem per se esse ut angelus. Secundo suppono, quod illi spiritui per se conveniat, quod sit unibilis corpori constituto to the body. Et tertio capiatur cum istis ex suppositione, quod sicut in corpore inanimate esse. mole eadem essentia est materia, forma et compositione earundem, sic in compositione hominis est eadem persona corpus spiritus et connexio utriusque in vel natura integra resultans ex ambobus. Quamvis autem istud sit multis nedum inevidens, sed incredibile, potest tamen intellectus illud capere, cum precepui doctores ecclesie hoc affirment. Ponit enim Augustinus in dyalogo ad Felicianum et Anshelmus in de incarnatione verbi 7º eaº, quod sicut suprema essentia vel natura est trium naturarum singula, 15 sic in materia de incarnatione eadem persona est trium naturarum incomunicantium singula, ut natura divina, anima atque caro. Et per idem intelligendum est, quod idem homo sit anima caro et unio earundem. 20

Appeal to the authority of St. Augustine.

Unde Augustinus XIII de civitate dei capitulo 24º explicat istam sentenciam sub hiis verbis: Hoc

1. *De tota hac disquisitione cf. Trialog. II, 4, Lechl. p. 87 sq.*

13. August. ad Felic. cap. 12. cf. Migne XLII, 1167. Anselmus de inc. verbi. cap. 6 (non 7) cf. Migne CLVIII, 27,8 sq.,

21. August. de civ. dei XIII, 24, 2. (Migne XLI, 399 sq., Dombart² I, 593 sq.) *Hoc quidem verum est, quod non totus homo, sed pars melior hominis anima est, nec totus homo corpus, sed inferior hominis pars est; sed cum est utrumque coniunctum simul, habet hominis nomen; quod tamen et singula non amittunt, etiam cum de singulis loquimur. Quis enim dicere prohibetur cotidiani quadam lege sermonis: Ilomo ille defunctus est et nunc in requie est vel in poenis, cum de anima sola possit hoc dici, et: Illo aut illo loco homo ille sepultus est.*

1. mobilem et indivisibilem C P Pr.	4. Et om. B C.
7. earundem A B. est om. Pr.	8. et om. Pr. corpus et spiritus P.
14. prima B C P Pr.	12. affirmant Pr. eciam pro enim P.
	19. intellegibile B C P Pr.

quidem verum est, quod non totus homo, sed pars melior anima est, nec totus homo corpus, cum sit pars inferior hominis; sed cum coniunguntur simul utrumque habet nomen hominis; quod tamen singula non amittunt, cum de singulis loquimur. Quis enim communissima quadam lege sermonis prohibetur dicere: Iste homo defunctus est nunc in requie vel in penis, cum tamen de anima sola potest hoc dici; et: In isto loco sepultus est, cum hoc de solo corpore possit intelligi? An dicimus scripturam divinam sic loqui non solere? Ymo vero illa in nobis ita hoc attestatur, ut cum hoc duo coniuncta sunt, singula hominis vocabulo appellat, animam interiorem hominem, corpus autem exteriorem hominem vocans, 15 cum tamen non sunt duo homines, sed utrumque simul sit unus homo'. Hee Augustinus.

Ecce quod extanti doctoris testimonio credi potest tercua supposicio, donec inferius loco suo rationibus et auctoritatibus fulciatur.

Istis primo suppositis, ut eorum probacio melius explicetur, danda est primo posicio, secundo instantiarum solucio et tertio probacio posicionis. Primo supposita sentencia de Universalibus intelligamus, quod persona hominis est basis et fundamentum

The person of
man is the base
for soul, body,
and the nature
formed of them.

enim hoc nisi de solo corpore non possit intellegi? An dicturi sunt sic loqui Scripturam non solere divinam? Inimo vero illa ita nobis in hoc adtestatur, ut etiam, cum duo ista coniuncta sunt et vivit homo, tamen etiam singula hominis vocabulo appellat, animam scilicet interiorem hominem, corpus autem exteriorem hominem vocans, tamquam duo sint homines, cum simul utrumque sit homo unus.

1. unum B.	5. loquemur A.	6. Quamvis C P Pr.
communia legis sermonis (<i>om. quadam</i>) Pr,	quidem P.	8. in
om. A.	posset Pr, posset dici (<i>om. hoc</i>) B C P.	10. corpori Pr.
11. eloqui C, sic non loqui solere P Pr.	vere C B P Pr.	12. ita
om. Pr.	13. appellant Pr.	15. sunt <i>om.</i> P.
21. secunda C.	22. pro primo (<i>sic</i>) post universalibus <i>habent</i>	20. earum B.
B C P Pr.	24. de persona <i>ante</i> quod add. A.	

istis tribus, que sunt anima corpus et natura integra ita, quod sicut essentia materialis corporea est prius origine, quam est materia, et per consequens prius quam forma vel natura integra ex eis composita, sic eadem persona hominis est prius quam anima sua et per consequens prius, quam corpus suum vel natura ex hiis principiis integrata. Et potest fieri ad hoc evidencia topica, materia et forma sunt elementa corporis maxime distanca in natura; sed materia potest in-¹⁰ duere diversas formas, manendo eadem res, quia eadem communis essentia. Ergo cum hoc sit perfeccio[n]is forma, potest induere diversas materias, manendo eadem essentia, quod potissime verificaretur de homine vel eius anima. Sicut igitur eadem essentia materialis manet continue nunc ignis, nunc aqua et sic de ceteris speciebus: sic idem spiritus, qui est eadem essentia vel persona hominis, potest nunc materiari isto corpore nunc illo, manens continue idem in numero. Et sic et in corporibus in-²⁰ animatis materia est proxima post essentiam, quia essentia non potest esse, nisi fuerit materia, sed ut materia dicitur ad aliquid; quia, ut materia est essentia in potentia ad formam, sic in suprema natura A ^{39b} corporea sublunari forma est prius, quam materia ²⁵ respectu eiusdem persone spiritus sive essentie spiritualis; oportet enim materiam posse fluere et advenire eidem homini in numero sine possibili fluxu eiusdem forme, sicut in corporibus inanimatis forma fluit et advenit eidem essentie sine possibili fluxu materie, compositum autem tenet gradum ultimum in utrisque.

20. sic et Hartel, sicut libri. 22. esset (*om. potest*) B. ut fuerit Pr. 24. in *om.* A B P. 27. posse *om.* Pr. 28. advenire ad hominem Pr. 29. eiusdem *om.* B C P Pr. persone forme (personae *del.*) A, forme B C P Pr. post sicut addat enim C Pr, sicut postea in *m. suppl.* P. 30. post eidem add. scilicet C. 31. fluxui C composicio B C.

*Distinction of
the form-giving
element: Forma,
and the form-
accepting one:
Materia. (In ade-
quateness of
the Platonic
doctrine:
τόπος, θάτερος,
τοιοῦτο.)*

In hoc enim excellit suprema forma sublunaris intrinseca materiam primam, quod ipsa potest manere sine compositione cum corpore, sed materia non potest manere nisi componens cum forma, eo, quod 5 a forma accipit quiditatem et est pure passiva; sed omnis talis forma quodammodo est activa. Ideo forma simpliciter est perfectior quam materia; sed utrobique sunt gradus plurium. Nam sicut est materia infinita, media et suprema, sic de formis, 10 inter quas anima intellectiva tenet gradum perfectissimum [inter omnes formas], que sunt de consideratione philosophi naturalis, ut patet ex 2º Phisicorum et 4º.

Ista enim de lege nature requirit *spiritus* corpus 15 organicum, ut creetur, et hinc contrahit corporis passiones, ut puta, quod corpori quadam naturalitate afficitur, cum sit corpori personaliter unibilis sicut verbum homini, ut ex fide supponitur pro presenti. Et 20 patet, quod ille spiritus est anima prima maxime inter formas sublunares elongatus et etiam, quia illa solum passiva, ista plurimum est activa. Illa conservatur, cognoscitur et in specie reponitur per formam, hec conservat cognoscit et in specie saltem reponit finaliter omnes materias sublunares, et tamen 25 est inter illas tanta connexio, nedum quod eadem persona sit eadem essentia, materia prima et anima, sed quod ille essentie propter se reciproce adordinantur. Totam eniin massam materie sublunaris creavit deus in principio temporis, ut secundum 30 proporcionem debitam singillatim pro suo tempore

Form excels matter, in that it can exist by itself.

As the Word combines with man, so spirit with body. Repeated distinction of form-giving and form-accepting element in this composition.

-
1. tamen B C P Pr.	6. <i>post forma add.</i> eo quod C.	8. ubi-
que C.	9. et sic B C.	14. <i>spiritus addidi cf. lin. 19.</i>
16. per se naturaliter P Pr.	13. <i>pro verbum homini ut praebet</i>
<i>hoc A verbum — ut in marg. suppl. P.</i>	verbum om. B.	suppono P.	
19. est om. P Pr.	maxime formarum sublunarium B P,	et		
26. materie prime B C P Pr.	eciam om. A.	22. conservatur om. P.	23. cognotum A B C P	
		30. proposicionem P		

crearet animas et alias formas, que illis spiritibus subserviant et demum impleta proporcione multitudinis animarum ad multitudinem materie, ut mundus et celestis Jerusalem constituatur in sua perfeccione ultima; tunc enim erit finis, cessabit mixtorum gen- 5 racio, cum sit medium ad numerum illorum spirituum adquirendum; patet ista sentencia in parte secunda Phisicorum capitulo 4º.

The human intellect is created on the confines of the eternal and the temporal, regarding on the one side things of sense, on the other things of eternity (cp. Platon, *Phai-*
dros). Et hinc dixerunt sapientiores philosophancium, quod intellectus humanus creatus est in orizonte eterni- 10 tatis, quia in confinio rerum eternarum et temporalium, secundum inferiorem faciem respiciens sensibilia et secundum supremam partem animi respiciens intellectibilia et eterna; et sic secundum rationem rerum sensitivarum et vitam corpoream est sub orizonte 15 rerum intellectibilium, conversans cum corpore sensibili secundum peryodium temporalem, et secundum mentem velatur a sensibilibus et vivit in ewum cum substanciali semperiternis. Et patet, quante differt iste spiritus creatus a spiritu increato. Primo in hoc, 20 1. The one is the quod unus est prima creatrix essentia et alius sibi (creative) es- accidentalis, quia deo adherens et multipliciter varia-
 2. The first is self existent, the other has acci- bilis secundum sub et supra. Secundo in hoc, quod prius est ens ex se, verbum, et quidquid est melius
 dentally all it has. esse simpliciter quam non esse. Creatus autem spi- 25

8. *Perperam citatur Aristot. Phys. ausc. II, 4, quo in capite agitur de fortuna et casu, cf. ed. Paris, II, 265 sq.*

10. *Cf. Trialog. ed. Lechl. 227.* 24. *Trialog. 49.*

1. caret B. 2. subservirent B, subservient D. 5. erit finis. Tunc enim *libri, transposui.* 6. 7. spirituum *om.* Pr. 8. secundo A. 18. specilibus B P. 21. essentia *om.* C P Pr, essentie A. 23. secundum *om.* B C P Pr. 24. prima B C P Pr. quodquid B Pr. est in eius esse secundo autem a suo domino B, melius esse quam simpliciter quam (*sic*) non esse. Secundo autem (*in marg. creatus propter*) a domino suo habet P, 3º autem (*in marg. creatus spiritus*) a suo domino accidentaliter quodquid habet Pr. Secundo in hoc quam non esse *bis ponit et praeter ea verba secundo autem a suo domino habet add C.*

ritus a suo domino habet accidentaliter quidquid habet. Et ut breviter dicam, nec mens creata, nec humanum organon sufficeret ad earum plenas differentias explicare. Ideo tercio nimis, si spiritus ^{3. The uncreated spirit is above the laws of nature, the other is subject to them.} increatus est supra leges nature singulas, spiritus autem creatus subiacet legibus creature; et hinc verbum divinum dicitur significanter active assumere sibi corpus, spiritus autem humanus non sic, sed corpori, quod deus eterno consilio disponit a suo creatore ypostatice copulari; et hinc propter dispositionem precedentem suam essenciam non potest indifferenter cuicunque, quod gratis eligeret, copulari; A 40^a sed stat in suis limitibus passive dispositis, secundum quod natura creatrix limitaverit sibi regulari. Nec credendum est ex istis, quod pure naturaliter de potentia materiae deus producit spiritum, sed eque libere contradictorie contingenter, sicut producit mundum vel angelum aut quamcunque aliam creaturam. Verumtamen utrobique se necessitat ipsum ad efficiendum quamlibet creaturam non necessitate coaccionis superioris limitacionis vel quomodolibet opposita libertati; et ideo est longe liberior, quam spiritus creatus, qui non potest post corporis naturalis resolucionem libere corpus reassumere quodcumque et quandocumque voluerit, sed in omnibus istis subiacet divinis legibus secundum eius limitationem et modionem, quam non potest transcendere.

Et sic ex illo dicto veritatis Joh. 10°, 18. 'Potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam' ponit Augustinus Omilia 47^a, quod ille natu-

28. Jo. 10, 18. 30. August. tract. in ev. Joann.
XLVII 10, 11 (*Migne XXXV, 1738 sq.*).

1. accidentaliter *om.* Pr. 2. dicatur B C P Pr. 7. significanter *om.* B P Pr. 11. non potest *om.* B C. 12. eligeret B C. 15. persone B C P Pr. 18. vel B C. 20. ad *om.* A non *om.* B C. 24. relpcionem, assumere A.

ralis dei filius, qui potest hoc, est spiritus increatus: Homo, inquit, habet potestatem ponendi animam suam, cum beatus Petrus dicat Joh. 13°, 37 ‘animam meam pono pro te’, quod et salvator confirmat idem dicens homo est ‘spiritus vadens et non rediens’ et 5 prima Joh. 3° ‘Et nos debemus pro fratribus animas ponere’. Et cum homo sit spiritus vadens et non rediens, non potest ex se, sed ex deo limitante et monente in die iudicii vel alias limitato corpori ypostatice copulari et non potest proprie illud assu- 10 mere. In hoc ergo stat sensus istius opinionis, quia eadem persona hominis est corpus, quod est altera pars compositi, est iterum anima et est tertio natura composita ex ambobus, et sic non tres homines, sed tres nature sunt homo unicus singularis, sicut in 15 materia de corpore inanimato tres nature sunt idem suppositum et in materia de trinitate tres persone sunt una essentia.

Answer to objections. Impos-
sibility of the
identical judg-
ment:

S is P
S is P₁
ergo P is P₁
in application to
incorporal and in-
corporal nature
of man.

Et patet ex dictis de Universalibus quod tales argucie non ponunt in numerum cum validis 20 argumentis: ista persona humana est natura incorporea, et ista eadem persona est natura corporea, ergo natura corporea est natura incorporea, et ita de similibus quibuscunque, in quibus medium est commune, vel extraneacio suppo- 25 sitionis terminorum variat sentenciam premissarum, ut directe inferant conclusiones, quas arguentes intenderant; et patet, quomodo ista sentencia natu-

3. Jo. 13, 37. 5. Ps. 79, 39. 6. I. Jo. 3, 16.

-
1. post A. 2. homo etc A. 3. beatus *om.* C.
Joh. om. A B C P. 5. dicens—rediens *om.* B C, *in marg.*
add. P Pr. 6. Et *om.* B C P Pr. 9. corporaliter A.
10. potest *om.* B C P Pr. 15. simpliciter C P. 16. in cor-
pore — et in materia *in margine suppl.* P. 19. post universalis-
bus *add.* argumentis B C Pr. *om.* P. 25. commune cum vel B C
suppl. P. 24. et vere de A. 28. conclusio modo (*pro* quomodo) A.
est nunc vel Pr.

ralis de formis et sciencia logicalis vel methaphysica de universalibus alludunt sibi reciproce. Nam sicut natura universalis est quodlibet suorum suppositorum vel singularium, que in illo communi quodammodo 5 uniuntur, sic eadem res singularis est valde dis- paria, que omnia uniuntur in eodem supposito speciei, ut quilibet homo est natura spiritualis, cui accidit esse animam; est iterum natura vel essencia corpo- rea, cui accidit esse corpus humanum, et hec duo 10 incomunicabiliter sunt distineta. Et est tertio na- tura ex corpore et anima integrata, que distingwatur ab utraque et sic, si prima veritas velit, quelibet persona hominis, cum sit homo integer sex et divi- sim et sic primus perfectus numerus sublunar. Nam

15 ratione anime est tria, scilicet memoria, racio et voluntas; et ratione corporis, quod est altera pars compositi qualitativa, videtur eciam sicut anima supposita esse tria, scilicet materia, forma et earum connexio. Septimo autem, tamquam septimo die pro- 20 ductionis materiarum mundi, deus quiescens † in singulariter ac mirabiliter novo homine domino nostro Jesu Christo, qui cum ad ista sex sit creatrix essen- cia, erit septem et per consequens omnes vices crea- 25 ture beatificabiles in se tam efficaciter beatificans quam eciam obiective. Nec est negandum, quin omnis persona hominis sit tres nature, due incom- plete et tercia integra; verumptamen omnes ille tres sunt solum sex res, quarum quelibet est persona.

As every uni-
versal is each of
its particulars,
so each parti-
cular is different
things which are
united in the
same subject.
Thus every man
has two distinct
natures, spiritual
and corporal
(soul and body).
The soul is made
up of memory,
understanding,
and will; the
body of matter,
form and their
union. These
with the com-
plete nature
make seven, the
first perfect
number.

-
1. est B C.	3. suppositorum vel <i>om.</i> B.	5. con-
veniunt C.	6. disparis B.	8. esse animam — essentia
corporea <i>in. m. suppl.</i> Pr.	9. et B.	12. et sic quiditas
prima velit B, sicud veritas si prima velit Pr.	15. scilicet
<i>om.</i> C.	17. qualitativa <i>om.</i> A.	18. compositi B.
19. autem <i>om.</i> A B.	20. materia et forma C P Pr,	majoris
(<i>pro</i> materiarum) C.	20. 21. insignatis et B P, insignatus ac <i>e</i>
<i>corr.</i> altera manus cod. Pr. <i>locus corruptus.</i>	22. sit <i>om.</i> A C	P Pr.	23. erunt A C.	28. solum <i>om.</i> P Pr.		

Adding the three natures spiritual, material and combined, we get ten parts of man, as in the Universe there are ten genera (cp. Augustine De civ. Dei XX, 23, 1).

Unde non est inconveniens sed consequens, quod in numero materialiter | dicto tria sunt 6 et 7 et sic A 40^b de quolibet numero materiali permixtim, sicut patet naturalibus loycis, qui ponunt omne continuum esse coniunctum suas partes integre componentes; persona autem communis ad ista non ponit cum eis in numerum, sicut nec natura integra ponit in numerum cum illis duobus trinariis, que qualitative constituunt ipsam totam. Non igitur obest predictis, sed sequitur ex eisdem, quod omnis homo, sicut 10 et tota universitas, sit numeris denarius et non plura; homo enim est tres nature, sex res duarum naturarum incommunicancium et una persona communis singularis, et tota universitas est decem genera, que sunt omnia create essentie. Principia autem 15 generum, sicut et partes qualitative substancie, sunt per reduccionem et per accidens in genere vel specie eo, quod sunt principia vel partes qualitative unite ypostatice per se in individuo eius speciei.

Distinction of the single natures: The spiritual nature is intellectual, participating of beatitude, giving form etc.

The corporal nature just the contrary: not intellectual, remote from beatitude, throughout passive etc.

Quod autem iste tres nature distingwantur ab in-20 vicem, sic videbitur. Nam spiritus creatus, qui est anima hominis, videtur tam patenter distinctus esse a materiali essencia, quod inter omnes creaturas videntur maxime distare ab invicem, cum una sit res spiritualis intellectiva, beatificabilis et infor-25 mativa corporis, nulli preter deum subicibilis, per totum corpus multiplicata ac mole indivisibilis. Essentia autem corporea est omniquaque condicionis op-posite, quia materia prima est primo corporalis, minime cognitiva, a beatificacione maxime elongata, non in-30 formata, sed informabilis, cuiuscunque forme substancialis vel accidentalis corporee subiectiva et per consequens ab omni agente passibilis, non potens

3. permixto A. 11. binarius B C. 14. cui accidit esse animam *post* singularis *in textu* A, *in marg.* P. 19. huius B C P Pr. 25. intellectiva *et et om.* B C P Pr. 29. materia prima *om.* B C, primo *om.* P Pr.

multiplicari, cum sit inseparabiliter mole magna, fundamentum situs et cuiuscunque distensionis corporee. Unde si tot et tante differencie non sufficiunt istas distingwewere ab invicem a maiori, ego nescio, 5 quomodo aliqua distingwuntur ab invicem.

Quantum ad naturam autem ex ipsis duabus qualitative compositam videtur, quod distingwitur notabiliter ab utraque. Primo, quia componitur ex hīis ut partibus qualitativis natura prioribus, et ipsa 10 est finis, gracia cuius utraque ordinatur; ergo ab utraque distingwitur: sicut enim methaphisicus capit per se notum, quod omnis totalis quantitas est maior sui parte, sic universaliter omnis sciencie professor capit tanquam per se notum, quod quelibet res ex qualitativis partibus vel quantitativis composita distingwitur ab eisdem, cum sit finis in ordine causacionis, posterior intencione nature, prestantior, quia valore maior. Unde sicut singularis 15 quantitatibus, si esset pars, parificaretur sue parti in omnibus et sic idem esset et non esset, sic natura integra, si esset sui pars integrans, parificaretur sibi in bonitate, causacione et omnibus aliis, et tunc esset pars et non esset pars, et sic idem simul esset et non esset.

25 Item ex attributis nature integre patet idem; nam ipsa intelligit et facit omnes actus anime proprius et verius quam ipsa anima, cum habeat in se duo principia, unde sufficiat per se efficere tales actus. Non

The nature composed of these two differs notably from either; it is the final end, for which they are ordained and is more excellent than they.

-
1. tamquam (*pro cum*) B. 4. a maiori *om.* B C a minori P.
 5. distingwitur C, distingwewe, *add.* distingwantur P. 7. composita B. 8. *post* notabiliter *addunt* ordinatur P, verum ordinatur Pr. concluditur B C. 10. et ipse finis gracia B.
 14. tanquam *om.* B. 17. origine A. posterior B C. 18. sicut *om.* B. 19. si esset si esset parificaretur B. 20. ut sic B. Sic natura — esset et non esset *om.* C. 23. et *om.* A. simul *om.* A. 25. patet quod natura ipsa C, idem natura ipsa P Pr. 26. proprias B C. 27. 28. principialia A.

whereas the soul sic autem altera pars qualificativa: ergo distingwitur.
 cannot act nor
 the body think. Unde propter concursum nature corporee et spirituum in capite dicit Philosophus in primo de anima,
 quod non differt dicere ipsam intellegere, edificare
 vel texere; cum ergo natura integra intelligit, vlt
 et sic de aliis actibus anime, natura autem corporea
 non sic, cum non habeat de se, unde sic faceret:
 sequitur, quod notabiliter distingwuntur ab anima, et
 multo evidencius appariri cum ipsa sit divisibilis, palpa-
 bilis gressibilis et quomodolibet aliter accidenta cor-
 poree, quomodo non accidentatur vel accidentari
 potest anima istis.

If these three
 were not
 distinct, the body
 would be soul;
 and soul body;
 then the body
 would think, the
 soul walk etc.

Si non distingwerentur ista tria abinvicem, hoc
 fieret potissime, quia tam corpus quam anima est
 eadem res in numero cum illa natura integrata;¹⁵
 sed si hec maneret, sequeretur per idem, quod
 illa natura corporea incompleta esset anima et
 conversim, quia utraque est eadem persona; sicut
 igitur non sequitur, | hoc corpus est illud, quod est Δ 41°
 hec anima, igitur hoc corpus est hec anima, ita non 20
 sequitur, hoc est corpus illud, quod est hec natura
 integrata. Et sic de anima non sequitur, quod sit
 natura integrata, sicut in materia de Universalibus

4. Aristot. de anima I, 4, 12 (III, 439, lin. 49 ss. ed. Paris.) Τὸ δὴ λέγειν ὁργίσεσθαι τὴν ψυχὴν ὄμοιον καὶ εἴ τις λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν, ηὐ οἰκοδομεῖν. βέβτων γὰρ ἵστως μὴ λέγειν τὴν ψυχὴν ἔλεειν ηὐ μαρθάνειν ηὐ διαρο-
 εῖσθαι, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ.

3. in capite om. B.C. 4. intellegere demere, edicere Δ , intel-
 legere, edificare (om. vel texere) B, confer *Aristotelis verba*
 5. integra om. B C P, in marg. add. Pr. 6. autem et sic om. B.
 8. distingwuntur — integra om. B. 9. appetet coni. Matthew.
 10. aliter om. B C P Pr. 12. anima. 13. Item si hec non B C P,
 distingwuntur B Pr. abinvicem — numero om. A. 16. man-
 neret libri. 20. anima — quod est hec om. Pr. 21. hec om. A.
 23. Integra Δ . Et sic — integrata omittunt, igitur hoc corpus
 est hec natura integrata addunt B C; et sicut Δ .

declaratur. Nam si deduceo talis procederet, seque-
retur, quod hoc corpus intelligit, et hec anima gradiu-
tur etc., quia illa est persona, cui accidencia illa for-
maliter insunt. Non ergo sequitur, hoc corpus vel
5 hec anima est illud, quod est natura integrata ex cor-
pore et anima. Igitur alterum illorum et tota natura
taliter integrata, quia ista communis persona est
communis ad corpus ad animam et ad naturam per
se in genere resultantem, sic, quod persona pro tem-
10 pore potest esse, quo non sit corpus nec anima nec
natura integra ex utrisque composita, ut quando
post mortem est spiritus; et patet intuenti.

Unde alias declaravi, quod hoc nomen homo finitur in scriptura quadrupliciter. Quandoque pro anima, 15 unde in Genesi primo: 'Faciamus hominem ad yma-
ginem et similitudinem nostram'; quod autem scriptura ibi per hominem intelligit creatum spiritum, patet per apostolum ad Col. 3º, ubi precipit, quod sint 'indumentes novum hominem, qui renovatur in agnitionem dei secundum ymagem eius, qui creavit eum', et post probat, quod non est sexus distinccio vel materialis difference, quoad illum. Et idem sentenciat ad Eph. 4º dicens 'Renovamini, inquit, spiritum mentis vestre'; quamvis enim 'homo eum in honore esset, non intellexit et per inobedientiam similitudinem dei perdidit et sic iumentis factus est similis'. 'Verumptamen permansit hic inquantum homo', ut dicitur in

15. Gen. 1, 26. 18. Col. 3, 10. 23. Ephes. 4, 23.
24. Ps. 48, 13.

1. talis <i>om.</i> Pr. <i>in. m.</i> add. P.	1. 2. sequitur B C P Pr.
2. et <i>om.</i> B C P Pr.	3. etc. <i>om.</i> B C P Pr. et ^ū C, quia (<i>sic</i>) A.
5. idem C P Pr.	5. quod hec natura A.
10. potest esse <i>om.</i> C Pr. ponit esse B, wlt esse P <i>in mary.</i>
intuenti	8. et <i>om.</i> B C P Pr.
12. intentum B C, intentum P (<i>sic</i>). 17. intelligit <i>om.</i> A C Pr,
<i>in mary.</i> <i>suppl.</i> P. 21. sexus vel materialis distinccio ad
illum P. 26. <i>in ymagine post verumptamen add.</i> A. 27. Ysec C.	

psalmo 38°. Ymago enim sensibilis est figura substance; sed similitudo resultat ex coloribus pictura superadditis; sic spiritus creatus, eum sit essentia vere trina eo ipso, quod est ad ymaginem trinitatis et tunc ad similitudinem dei facta, quando pingitur 5 virtutibus theoloysis. Non dubium itaque, quin eximius Propheta Moyses intelligit per hominem creatum spiritum et non corpus, quia adhuc nondum habuit deus liniamenta membrorum, ut homo exterior ad similitudinem dei fiat; et illud idem notabi- 10 liter et pulchre dedit Augustinus XII° de trinitate 7°. Non itaque valet significaciones terminorum confingere, nisi possint in scriptura incorrigibili reperiri.

2. As body.

Secundo sumitur homo pro corpore, quod est altera pars qualitativa compositi ut Joh. primo. 'Verbum 15 caro factum est', licet enim per carnem totus homo sane possit intelligi, ut patet per Augustinum omilia 54^a Orosii. Katholice tamen et expressius ad

1. Ps. 38, 7. cf. Wiclis, De benedicta incarnatione cap. XIII (ed Harris pag. 225, lin. 7). 11. Aug. De trin. XII 7, 12. (Migne XLII 1004 sq.) (— *Cogitatio quippe turpiter vana est, quae opinatur Deum membrorum corporalium linearientis circumscribi atque finiri*) et qusq. 15. Jo. I, 14. 18. Neque Orosii existant homiliae, neque Augustini in sermone citato hac de re agitur. Confer vero Augustini serm. CLXXXVI, 2 (Migne XXXVIII, 999). Et quid caro nisi homo? Deinde epistulam (CXL) ad Honoratum IV, 12 (Migne XXXIII, 542 sq.): *Neque enim homo Christus, . . . aut non habuit, animam aut non habuit rationalem; sed more suo scriptura, ut Christi humilitatem magis ostenderet, ne carnis nomen quasi indignum aliquid refugisse videretur, carnem pro homine posuit: neque enim quia scriptum est, 'Videbit omnis caro salutare Dei'* (Isai LII 10) animae ibi

3 superaddita A, suppperaddit ac Pr. sic spiritus — ymaginem trinitatis om. B. 4. post vere add. ymagine A. 5. tunc om. P. 10. fiat et idem valeret (om. illud idem — itaque) Pr. idem om. B, id pulere et notabiliter C, illud om. P. 12. 13. constringere nisi possint A. 14. secundo modo C. 15. pars om. C Pr. qualitativa om. A. 17. posset C P Pr.

denotandum exinanicionem et humiliacionem verbi dei intelligitur per carnem corporea essencia dei, que est materia prima proprie nichil. Sic enim loquitur scriptura de carne, ut patet in symbolo Athanasii 5 et alibi crebrius in scriptura, nec refert, cum utraque essencia sit eadem persona. Et hinc dicit apostolus ad Rom. 7°. ‘Scio autem, quod non inhabitat in me, hoc est in carne mea, bonum’, et primum vocat apostolus hominem interiorem, secundum autem hominem exteriorem. Secunda ad Cor. 4° ‘Lieet’, inquit, ‘is, qui foris est, homo noster corrumpatur, tamen is, qui intus est, homo renovatur de die in diem; ubi primo patet distinccio per hoc, quod una natura est foris, altera intus, et una fortificatur ad debilitacionem alterius. Secundo patet, quod utraque natura est incompleta, cum vocatur homo noster. Tercio patet, quod sunt eadem persona, cum noster non distrahit, sed sequitur: Homo noster. Interior ergo homo, et tantum singulariter exprimitur homo.’

20 Tercio modo accipitur homo pro natura integra, et as the whole man, istam significacionem solum acceptant plurimi philoso-

*non sunt intelligendae. Nihil proinde aliud dictum est
‘Verbum caro factum est’, quam si diceretur Filius
Dei filius hominis factus est. — Cf. etiam Aug. enarrat.
in Ps. XXIX, II 1 (Migne XXXVI, 217 in.), De divers.
Quaest. LXXX 2 (M. XL, 94) De continentia IV 11 (M.
XL 356 in.) De civitat. Dei XIV, II 1 (M. XLI, 404)
ibid. IV 2 (*ibid.* 408). 3. materia prima proprie nichil
cf. *Triolog.* II 4, ed. Lechler p. 87. 7. *Ad Rom.* 7, 18.
Vulg: Scio enim. 9. hominem interiorem *ibid.* vs. 22.
10. *Ad. Cor.* II 4, 16, homo *lin.* 13 non habet *Vulg.**

tatem

1. humilitatem C P Pr. humiliacionem A.	2. intelligetur P,
intelligere Pr. corpoream essenciam P Pr. dei om. B CP Pr.
3. enim om. P Pr. prope libri. 5. quod pro eum P Pr. 7. habitat
P Pr. 9. secundum — exteriorem om. B, <i>suppl.</i> in m. P Pr.	
10. enim post licet add. C P Pr, homo non BC, homo incorrum-
patur P Pr. 14. et om. A. 18. interior om. B.C.	
21. acceptat plurima pars A B	

phancium dicentes diffinitive, quod est homo animal A
racionale, et nec corpus mortuum nec spiritus est homo. fol. 41

as the person
who is each and
all of these
three natures.

Quarto modo accipitur homo pro persona vel pro substance, que est quelibet istarum trium naturarum vel rerum vel eiam omne ens contraccius, quod est aliqua 5 earundem; et isto modo loquitur fides ex testimonio scripture, quod ille homo, qui creavit celum et terram, fuit natus de virgine, conversatus cum hominibus, passus, mortuus et sepultus, descendit ad inferos et aseendit etc. Non autem secundum naturam 10 assumptam creavit seculum nec secundum deitatem paciebatur, nec secundum animam fuit mortuus et sepultus, nec secundum corpus aut aliam naturam integrum descendit ad inferos, sed cum eadem persona fuit hec omnia, secundum aliquid fecit 15 unum, et secundum aliud fecit reliquum, sicut optime congruebat; et sic loquitur apostolus 2^a ad Cor. 9° de se ipso: 'Seio', inquit, 'hominem huiusmodi sive in corpore, sive extra corpus nescio, dens scit, quoniam raptus est in paradisum'. Eece, quod scivit 20 se esse raptum et nescivit se in illo raptu esse se corpus vel animam; ideo sequitur, quod scivit se esse commune ad corpus et ad animam. Et ista quadruplex significacio pro intellectu scripture et argueiis solvendis cum diligencia est notanda. Alias autem significaciones pro sensu mistico de homine potest serutator ex istis elicere et tantum de introductoria exposicione proposicionis propositae.

17. II. Cor. 12, 3 sq.

2. et om. B C P Pr. 3. 4. vel pro substancia om. A. 5. et omne B C. 11. filium pro seculum C Pr. 13. ant sepultus A. seeundum om. P. 15. sit B P Pr. 22. et pro quod A. 25. Alie P Pr autem om. A P. 28. Sequitur capitolum 2^m rubro colore A.

CAP. II.

Sed instatur multipliciter ad istam sentenciam infringendam. Nam videtur primo, quod homo est tam materia prima, quam forma corporeitatis, et per consequens omnis homo in principio mundi fuit creatus, nunc ignis, nunc aqua, nunc semen, nunc terra. Probatur conclusio: homo est commune ad quodlibet horum trium et ad omne, quod est aliquid eorundem; sed tam materia prima, quam forma corporeitatis est aliquod ens, quod est aliquid eorundem. Ergo etc. Aliter enim non saperet, quod persona primissimi hominis foret septem. Et patet minor ex hoc, quod omnis homo est essentia corporea, que est tam materia quam forma, quam compositum ex utrisque. Sicut ergo hic est predicacio secundum essenciam: homo est anima, ista essentia est materia; sic et hec: homo est materia, ut videatur. Et per idem videtur, quod anima sit corpus. Nam anima est persona corporea, ergo est corpus.

Sic enim conceditur, quod natura divina est homo, animal et sic corpus, licet non sit corporea sed corporeum. Cum ergo sit anima corporeum, quia compositum ex corpore et anima, licet ex illis non componatur: videtur concedendum, quod anima sit corporis, nec valet dicere, quod homo equivoce sumitur in exemplis predictis, quia utrobique eandem personam significat.

Objection:
Man is not only
bodily form, but
also prime mat-
ter, and was
therefore created
in the
beginning of
the world.

And since the
soul is a bodily
person, the soul
is body.

-
3. primo *om.* A primo videtur P Pr. 4. prima *om.* P.
 7. terra etc. Pr. quod homo P. 8. et *om.* C. 10. corporeitatis *om.* B. 11. Ergo etc. *om.* P, *in marg. suppl.* Pr.
 12. am. Et libri. 13. minor *om.* A. 21. licet *om.* A. sed incorporea sed corporeum. Cum igitur anima incorporea sit corporeum quia CPPr, anima corporea sit corporeum A. 23. 24. componitur P. 26. ubique C Pr, ubicumqua P.

Solution:
I. The objector
uses man in a
double sense,
see p. 10.

II. We must
distinguish be-
tween formal
and essential
predicates

III. The same
word may
signify the same
person in
different rela-
tions

Examples
I. Logical;
nominatives
and oblique
cases

II. from Nature;
The distinction
between *materia
prima* and its
different kinds.
e. g. fire

Hic dicitur, quod oportet primo notare equivoca-
cionem hominis supradictam. Secundo oportet notare
distincionem: sensum predicacionis formalis et sensum
predicacionis secundum essenciam. Tercio notandum,
quod non obest, sed congruit idem signum vel istum 5
terminum significare eandem personam secundum
disparates raciones. Cuius triplex exemplum ponitur.

Primum loyicum de recto et obliquo, que signi-
fificant eandem rem et tamen equivoce propter dis-
parem habitudinem modi significandi casum, cui 10
correspondet dispar habitudo realis: ut homo in
recto significat humanitatem sub habitudine, qua
forme subicitur, ut essentie substanciali vel accidenti-
tali in diversas verborum manerias, que de homine
predicantur. Sed obliqui huius recti significant 15
eandem humanitatem sub ratione, qua forme ali-
cuius modi sibi insunt et sic equivoce propter dis-
parem modum significandi. Aliter enim non esset
hec fallacia equivocationis: Omne creatum intuetur
verbum, omnis lapis est creatum, ergo omnis lapis 20
intuetur verbum; nam maior est necessaria intelligendo
verbum in recto. Sed conclusio est impossibilis;
ideo est falsa equivocatio secundum Aristotelem in
Elencis.

Secundum exemplum naturale est de nomine 25
substanciali prime per se in genere, exempli gratia

23. Aristotles de Sophisticis elenchis cap. IV. (*De fal-
laciis secundum dictionem*) § 9 (ed. Paris. I 278, 25 sq.)
 $\eta\tau\circ\pi\circ\sigma\circ\eta\pi\circ\sigma\circ\eta\tau\circ\delta\circ\alpha\circ\kappa\circ\mu\circ\nu\circ\eta\pi\circ\sigma\circ\eta$

-
3. predicacionem (*pro distincionem*) A P. et sensum B C
P Pr. 4. predicacionem Pr, sensum *om.* B C P Pr. 5. idem
B P Pr. istum *in. m. s.* C, homo *post* terminum *add.*
P Pr. 10. modi *om.* P Pr. 13. accidentalis et A substancialis.
14. secundum duas manerias B C, secundum diversas manerias
terminorum P Pr. 26. fallacia equivocationis B C P Pr.
26. prime *om.* B C P P Pr.

A^{fol. 42^a ut ignis. Ipsum | enim significat materiam primam, formam ignis et totum compositum, ymo tot species, quot fuerunt essencialia dati ignis, et constat, quod equivoce racione disparis habitudinis connotate. Aliter enim esset nomen non species speciassima, sed genus corporis, cum omne corpus significat. Nam omne, quod significavit, significat, scilicet aerem, aquam, terram et sic de speciebus omnibus mixtorum significavit, quando essentia ignis fuit huiusmodi specierum: Ergo adhuc cuncta significat. Nec aliter esset hie fallacia equivocationis vel accidentis: Ista essentia est ista materia, ista essentia est ista forma, ergo ista materia est ista forma, nisi quia sub dispari racione est essentia materia et forma: Materia, ut in potentia ad ignitatem vel aliam formam, et forma, ut actualiter ignis, vel aliter quiditative formatum.}

Tercium exemplum theoloicum est de hoc nomine homo significante equivoce verbum et alium hominem, quia significat verbum sub racione, qua<sup>III. Theological:
the distinction
between the
Logos-Man and
man generally.</sup> ypostatice sibi contingenter assumpsit hominem. Et illa est racio multum dispar a quacunque racione puri hominis, quomodo cunque consideretur. Unde racione istius equivocationis deficit talis argucia: Omnis homo est creatus, filius naturalis dei est homo, ergo filius naturalis dei est creatus; supposito, quod subiectum consequentis intelligatur mere sub habitudine racionis increate. Nec ex ipsis inferatur, quod verbum dei non sit homo eiusdem speciei cum aliis, vel quod non univoce aut sub eadem ratione significet ille terminus homo filium dei et alios homines, quia, sicut stat eundem terminum

1. primum *pro enim* B C. 4. quod *om.* A, racionis C, huius *ante* disparis *add.* P. 7. *post* Nam *addunt* et B C P Pr. 20. se-
cundum racionem B C P Pr. 21. et *ante* sibi *addunt* P Pr.
23. primi *in. m. s.* P. 27. quod *om.* B, substancia A.

esse simul univocum et equivocum, sic stat, ymo consequitur, ipsum significare sua supposita tam sub eadem quam sub dispari racione. Et patet, quod quattuor sunt dispares raciones, secundum quas hoc nomen homo significat omnia sua supposita secundum 5 quatuor membra significacionis exposita.

The four relations under which the word man may be used; for soul, body, complete man, and for every creature capable of bliss.

Racio autem, sub qua anima est homo, est ista: Creatura per se rationalis, corpori unibilis. Racio vero, quare corpus est homo, est ista: Corporea creatura participacione rationalis. Racio vero, quare 10 natura integra est homo, est ista: animal rationale.

Sed quarta racio communis est, qua quidquid est homo, est ista creatura per se beatificabilis; et sic est homo communis creature rationali corporee et angelo, ut scriptura sepius vocat angelos viros et 15 homines, ut beatus Augustinus, Gregorius et ceteri doctores locuntur concorditer. Ille autem, cui non placet angelos vocare viros vel homines, nec diabolum inimicum hominem, ut sanctum ewangelium eloquitur, potest dicere, quod homo sit descriptive crea- 20 tura rationalis, potens esse corporeum, vel a priori modo, cuius scrutinium directe non pertinet huic loco.

The concrete names of substances predicated in the

Sed redeundo ad propositum conceditur cum Aristotele, quod concreta substancialia per se in

24. Aristot. Categor. VI (VIII) 9 (ed. Paris. I, 14, lin. 6 sqq.) "Οτι μὲν οὖν αὐταὶ ποιότητές εἰσι, φανερὸν· τὰ γὰρ δεδεγμένα αὐτὰ ποιὰ λέγεται κατ' αὐτὰς, οἷον τὸ μέλι τῷ γάλακτῃ δεδέχθαι γάλακτον λέγεται· καὶ τὸ σῶμα λευκὸν τῷ λευκῷ τητα δεδέχθαι. Άσαντως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει.

1. univoce B P Pr.	2. significat <i>pro</i> consequitur Pr.
3. alterum sub <i>om.</i> B P Pr.	6. quatuor <i>om.</i> B. 8. persone A.
12. quarto A.	est <i>om.</i> B C P Pr. 14. esset B C P Pr.
15. crebrius B C P Pr.	16. beatus Gregorius C.
19. secundum <i>pro</i> sanctum B P Pr.	19. 20. loquitur C P Pr.
20. sicut Pr. 24. corruptibile <i>pro</i> Aristotele A.	quod secunda substancia, que est per se <i>P idem</i> Pr, <i>scil</i> secunda essentia <i>expunxit et corr.</i> pr. m. in. mary.: concreta substancialia secundarum; substancialium secundarum personarum in genere A.

genere significant principaliter quale quid, id est first place a qualitatem substancialis, ut album solam qualitatem significat, sicut homo humanitatem, que est forma substancialis, ut patet in Predicamentis. 5 Essencias autem, quibus contingit inesse tales formas, significant secundario vel equivoce; et non sub eadem ratione; sunt signa specierum, sed sub ratione, qua significant formas communes; supposta autem specierum, cum sint per se forme huiusmodi, significanter habent significatum commune, licet confuse.

Ex istis premissis videtur michi, quod quilibet admittens predicacionem secundum essenciam, et cum hoc ponens omnem personam hominis esse 15 duarum tam disparium essenciarum utramque, habet consequenter concedere, quod omnis homo quarto modo intelligendo est materia prima, cum homo sit nomen commune concretum ad significandum: omne ens, quod potest animari est homo. Nec ex 20 hoc sequitur, quod humanitas, animalitas vel corporeitas sit anima, vel quecunque forma positiva aut corpus sit materia prima. Sed quia philosophi ali- A qui abhorrent istam sentenciam, et videtur racio fol. 42^b impugnare, quod homo non sit materia prima, 25 nisi secundum corpus, et illud non est materia prima, ergo neque homo; ideo notandum, quod verbalis dissensio stat in equivocacione signi, ut

white — Whiteness. So man predicates humanity. But they only imply the essences that underlie such forms.

According to this method we should have to admit that every man is *materia prima*.

We may overcome this difficulty by the supposition that the primal essence created, before all substance, two essences, corporeal and incorporeal.

4. Predicamentis: sunt *Categoriae*, cf. notam superiorem.

1. significat C P Pr.	5. esse B C.	6. secundarie B C.
secundum aliam rationem P Pr.	7. ea B C P Pr.	9. 10. huius A,
huiusmodi significanter licet B, huiusmodi significatur licet omissis reliquis verbis C.	12. Ex om. B C P Pr.	14. hominis om. A Pr.
18. nomen om. B C Pr.	19. ut ex hoc Pr, ex om. A.	
20. vel om. B C P Pr, vel corporeitas vel corporeitas vel quecunque (sic) A.	22. prima om. A.	22. 23. aliqui om. B C P Pr.
24. esset B C P Pr.	prima om. A, principaliter Pr.	25. corpus igitur non est Pr.
	26. prius et pro prima ergo A.	

quidam non acceptant, nisi terciam significacionem hominis, ut multi philosophi naturales. Sed auctor scripture loquitur extensius de homine, unde videatur michi philosophicum et theoloicum, quod prima essencia ante omnem substancialiam creavit duas 5 essencias, priores substancialia naturali qualitate, scilicet essenciam corpoream et essenciam incorpoream. Nec plures substantes essencias creare poterit; utraque autem illarum essenciarum est prior origine, quam est substancialis qualitas, ut diffuse alibi 10 declaravi.

The corporeal essence can assume the various forms of Nature; water, fire etc.; the incorporeal can be changed only according to virtues and vices.

Natura autem corporea est vertibilis nunc in aerem, nunc in aquam, et sic de quotlibet formis substancialibus nature composite, licet omnes dis-
posiciones sint accidentales illi essencie. Sed natura 15 incorporea non potest propter indivisibilitatem et perfeccionem transmutari secundum substanciales qualitates, sed secundum virtutes ac vicia cum aliis actibus spiritualibus potest diversimode transmutari. Et hinc Avincebron posuit illam naturam 20 habere spiritualem materiam proporcionaliter ad transmutationem accidentalem, sicut natura corpo-

20. *Avincebron, vel quo nomine vulgo circumfertur, Salomon Ibn G'ebirol, inter clarissimos suae aetatis poetas (Judaicos) numerabatur. Natus Malayac in urbe Hispaniensi iuvenis undeviginti annorum artem grammaticam, anno post Chr. n. 1075 carmen שנהנו כפ写了, quod inter novissima eius opera finisse viri docti arbitrantur. Obiit, ut tradunt, Valencie; liber vero, quem hoc loco significasse Wicilium puto, inscriptus est ערך בפה יהודית, in quo libro ad יתנזר spectante de quinque sensibus humanis eorumque rationibus, quae ad hominum virtutes et vicia pertinent, agobatur; eius disputacionis versio*

5. duas om. B P Pr. 6. priores subnaturali qualitate C, substanciali qualitate P Pr. 8. post incorporam add. ut patet per omnes substancias creature Pr. 9. prius B C P Pr.
11. Declaratur Pr. Nam natura corporea P Pr.

rea habet materiam primam ad recipiendum dispositionem substancialiem.

Sed ista contencio stat in signis; ulterius ordinavit creatrix essencia, quod iste due nature tam 5 disparees connecterentur in eodem humano supposito ad figurandum connexionem ineffabilem circularem formantis principii primi ad naturam substancialem, que ultimo est creata; et sic personam hominis, ut michi videtur, intelligit scriptura nunc sub nuda et 10 prima racione, qua est spiritualis creata essencia ante omnem formacionem dispositionis per se in genere, et nunc sub racione prima et nuda, qua est creatura corporalis essencia ante omnem dispositionem substancialem vel accidentalem et per 15 consequens ante secula. Et tertio modo intelligimus hominem sub racione, qua sibi insunt dispositiones substanciales vel accidentales secundum quotlibet gradus, quos propter confusionem aufugio pro pre- senti.

20 Unde videtur michi theoloycum intelligere hominem secundum primum gradum essencie propter tria. Primo propter sensum scripture et sanctorum doctorum, qui locuntur conformiter. Nam persona divina secundum Augustinum dicit absolute primam 25 essenciam ante omnem relationem etiam intrinsecam; ideo consonum videtur, quod persona humana dicat essenciam creatam ante dispositiones substanciales vel accidentales in genere. Secundo, quod

The creative essence ordained these two natures to be combined in man, as Scripture shows us.

This carrying back of the being of man is:
I. agreeable to the language of Scripture and the Fathers.
II. important as to the order of creation.
III. conducive to humility, as shewing that we all have the same origin.

latina, qua sine dubio utebatur Wiclif, mihi praesto non erat. 24. August. De civ. Dei XII 2 (*Migne XLI 350*).

-
1. 2. post dispositionem *add.* spiritualem A, spiritualem corr. in. m. substancialem P. 3. sententia *pro* contencio C.
 3. verbis P Pr. 3. 4. ordinat B C Pr. 9. nunc sub — spiritualis creata om. Pr. 10. spiritualis — dispositionem om. P.
 12. qua est om. B, creata C, corporea C P Pr. 15. modo om. B P. 20. etiam *post* unde *adl.* C. 22. duo scilicet P.

iste sensus elevat intellectum hominis ad considerandum ordinem, secundum quem creature a deo processerant. Et tertio, quod ista foret evidencia ad disponendum nostrum affectum, ut senciat humiliter de se ipso. 5

Quomodo, queso, non foret nobis racio elidendi superbiam, quod omnes post pure nichilum ex eadem manerie, scilicet materia prima, processimus omnesque ex eodem patre, scilicet deo creante animam, et omnes ad eundem finem disponimur? 10
Tolle igitur accidencia media, et tunc prescinditur superbiendi occasio.

If the person of
man thus stands
first in the
order of Nature
it does not
follow that
because he is
materia prima
therefore his
body is so.
This helps us to
understand some
passages of
Scripture, as
Heb. VII. 9
Rom. V. 11.

Cum ergo persona hominis sic abstracte, et primo secundum gradum nature significatur, non sic autem alie per se substancie, non sequitur, si homo 15
sit materia prima, ergo corpus, licet cuiuscunque corporis essentia sit ab inicio creata. Et patet,
quomodo omnes tales creature sunt simul, supple
in essentia, in causis secundis, ut forma universalis
vel communi materia, vel aliter in essentia indivi-20
duali et propria secundum opus administracionis,
ut loquitur Augustinus super Gen. li^o primo, cap.
29 et 30. Et patet, quomodo intelligitur illud
apostoli ad hebr. VII°: ‘Levi decimatus fuit in
lumbis Abrahe’ et illud Rom. 5°: ‘In Adam omnes 25
peccaverunt’; et sic non sine misterio philosophico

22. Augustin. de Genesi ad litt. XV 29 sq. (*Migne*
XXXIV 257). 24. Cf. Hebr. 7, 9. 25. Cf. Rom. 5, 14.

1. ad *om.* A. 3. quia P Pr. 4. verum corr. *in* nostrum P,
nostrum *in ras.* Pr. 6. nobis *om.* Pr. 7. superiora B C. nos
pro omnes P Pr. innichilum A. 9. *post* omnesque add. im-
mediate P Pr. disponuntur B CPPr. 15. Nam *ante* non add. A C.
16. et tunc *pro* ergo B P Pr, tunc C. 18. tales *om.* B, omnes
pro tales C. *post* supple add. vel B CPPr. 19. vel *pro* ut
B C P. 20. existencia C. 21. super. corr. *in* sub P, super P.
apostolum *pro* opus B. 23. cap. *om.* B P Pr, 29 et 30 addidi.
25. limbo B P. illul *om.* CPPr. 26. sub B P Pr.

A fol. 43^a vocantur omnes posteri | 'filii Adam' crebrius in scriptura, quia secundum porcionem nature corporree quilibet homo fuit in Adam.

Sed dubitatur, utrum sit simpliciter concedendum, *Difficulty in the way of admitting*
 5 *quod quilibet homo fuit in principio mundi, et the existence of the individual*
videtur hoc dato inconsequens multiplex sequi; man from the beginning of
videlicet, quod quilibet homo fuisse, antequam the beginning of the world; he
fuisse conceptus et natus in utero, et quilibet eque before he was
 10 *senex cum quilibet, et periret omnis cognacio vel born etc.*

10 linea propagacionis humanae.

Sed ista difficultas stat indubie in methaphisica. Ideo recitabo utramque sentenciam relinquendo pie sub dubio, quam loyicam auctor scripture plus approbaverit. Prima via concedit, quod omnis homo 15 fuit in principio mundi nunc corpus unius speciei, nunc alterius, secundum quod illa materialis essentia induit vel exuit novam formam; et homo sic intellectus est ante omnem propagacionem, cognacionem vel accidens creature, nec senescit vel exercet opus humanum, nisi forte per accidens pro tempore, quo copulatus cum anima vivit corporee. Et ista via concedit auctoritates apostoli et verba ac sentencias alias consimiles allegandas, nec scio 25 istam loyicam vel in verbis vel in sentencia improbare. Et ista michi videtur sentencia beati Jeronimi in epistula ad Paulam et Eustochiam, ubi declarat Cristum semper fuisse et creari ratione nature corporee assumende; eciam ante tempus, quia

Two explanations:
 Each man
 from the first
 took various
 forms without
 action as a man.
 This is con-
 sonant with
 Scripture.

26. Hieronymi epistula ad Paulam et Eustochiam cap. IX. (*Migne XXX 135, BC*)

4. concedi debet C P Pr, <i>confer vero pag. 28, lin. 3.</i>	7. vide-	
licet <i>om.</i> B P.	8. fuit — fuit B C P Pr.	11. in <i>om.</i> A.
12. Itaque B P.	14. via <i>om.</i> B C Pr. <i>in marg. suppl.</i> P.	
23. verba ac sentencias <i>om.</i> B, una et P Pr.	27. creare B C P.	
28. <i>post corporec addunt</i> et B C P; assumendo est eciam ante tempus quia secundum Augustinum (<i>hoc verbum in. m. suppl.</i> , materia primam (<i>sic</i>) procedit (<i>sic</i>) tempus P, qui secundum		

secundum Augustinum materia prima, que precedit tempus.

II. We may allow that the essence, which is now the man, was in existence fuit; ymo, sicut supra est modificatum, quod non omnis creatura est deus, sed cum modificacione, quod omnis creatura secundum esse intelligibile, quod habet in deo, est deus. Ex quo non sequitur, quod sit deus iuxta doctrinam Joh. primo, 'quod factum est, in ipso vita erat'. Correspondenter iuxta modificationem scripture concedendum est, quod omnis creatura fuit in causis secundis in principio mundi; non tamen omnis creatura fuit in principio mundi, ideo non sequitur: Omnes posteri, qui fuerunt in Adam, peccaverunt aut moriuntur in eo, ut loquitur sanctus Apostolus, ergo tunc fuerunt. Et satis est, quod essencia corporea, que est omnis homo, tunc fuit. Et patet, quod non sequitur: hec essencia tunc fuit, hec essencia est iste homo; ergo iste homo tunc fuit, quia iste homo non est ante creacionem spiritus; et ratione unionis illius spiritus cum essentia materiali est iste homo materialis essentia. Ideo est idem, ac si sic argueretur: Verbum dei fuit ante mundum, et ipsum verbum est natura humana, ergo natura humana fuit ante mundum. Est enim equi-
voca extraneacio suppositionis in medio, cum minor extremitas sit per accidens superior ad medium vel ad maiorem. Nam sicut verbum racione dei-

1. Aug. de Genesi ad litteram XV, 30. (*Migne XXXII 257*) 9. Joh. I 4. 16. I. Cor. 15, 22.

materiam primam precedit tempus Pr, ante tempus dicitur secundum Augustinum B C. 6. sit C Pr. 7. creatura om. C. 13. non tamen — ideo (*pro qua voce et ita B*) om. B P. 14. qui om. B. 16. sed (*pro et*) B C P Pr, fuit hec essentia | hec essentia est (*sic*) A. 21. et ratione — spiritus om. A. 25. enim om. A. 27. ad medium vel om. A C.

tatis fuit ante mundum, et alia ratione, scilicet ypo- As we allow
statice assumpcionis, est humanitas: sic ista essentia that Christ Jesus
racione corporeitatis, secundum quam parcialiter was before the
integrat mundum, fuit in mundi principio, sed simply as man.
the worlds
5 ratione unionis eius ad animam est ipsa iste homo;
igitur iste homo non sortitur eius predicacionem
ante dietam unionem, sed eversum est in verbi
incarnacione et corporis humani unione, quia per-
sona ibi est eternaliter ante assumptum. Sed hec
10 persona prosequitur temporaliter post unitum: Et
ideo concedi debet simpliciter, quod homo Cristus
Jesus fuit ante mundum, quem creavit, sed non
pure fuit homo ante mundum, sed cum modificacione,
quod fuit in causis materialibus et originalibus ante
15 animam, ut loquitur subtilis scriptura.

Unde considera diligenter triplicem differentiam Yet we must
hie et ibi. Hic enim natura precedens unitur et non note a three-
unit; est pars et non natura integrata, non convenit fold difference
in the two cases.
A pro priori tempore in rationabilitate et personalitate I. In Man the
fol. 43^b cum forma, que est anima. Oppositum autem est preeexistent
de verbo, humanitatem temporaliter precedente, nature is united ;
quia verbum est illud assumens ac uniens, non does not unite
autem assumitur; verbum est natura integra et itself.
utraque pars. Ideo dicitur, quod plenum hominem II. It is a part ;
25 suscepit, ut corpus per animam et naturam integrum not a complete nature.
per ambas. Tercio convenit saltem analogice in III. It has no
rationabilitate et personalitate cum specie, quam previous con-
assumpsit. Et propter talem convenienciam dicunt gruity in reason
doctores, quod deus non potuit assumpsisse aliam and personality
30 naturam, quam rationalem. Digne ergo et philo- with the soul,
sophice est concedendum, quod homo ille fuit ante the form to
omnem creaturam, quia illa persona, que propter which it is
united. The reverse is
the case with
the God-man

15. Joh. 1, 14.

9. ibi om. P Pr. 12. fuit antequam creavt A. 13. ante
animam P Pr. 19. in personalitate om. P Pr. 29. dominus B.
32. que est propter A P Pr. que om. B C.

sui excellenciam tam integre assumpsit naturam humanam integrum, sic se habuit.

Hence the argument from analogy is imperfect.

Quicunque ergo concedit in isto articulo per locum a simili, discueiat, si persona hominis secundum aliquam naturam hominis, que ex integro est homo, sit ante generacionem hominis, sicut persona dei-hominis secundum aliquam naturam sui, que ex integro est homo, fuit ante mundum. Et constat quod non, cum deitas sit homo integer et non pars eius. Natura autem corporea hominis non est natura integra, sed pars eius; et insuper illud corpus incepit, quando ille homo incepit per individuationem corporeitatis ex copulacione anime. Et sic patet, quod iste homo non fuit simpliciter ignis, aer, aqua, terra, semen vel aliud mixtum, sed essencia, que est iste homo, conceditur fuisse vicissim, ut supra, ignem, aquam et sic de aliis. Si ergo homo-corpus non fuit vicissim huiusmodi corporea simplicia vel mixta inanimata, sequitur, quod nec iste homo secundum hoc corpus, antequam ipsum habuit, sicut verbum non semper habuit essenciam assumendam. Siend ergo non sequitur, essencia, que est iste ignis, est tempore suo aqua, ergo iste ignis est aqua, sic nec sequitur essencia, que hoc corpus, tempore suo est aqua vel aliud corpus inanimatum; ergo hoc corpus fuit corpus huiusmodi.

Further conclusions.

Et patet solucio ad omnes scripturas autenticas, que dicunt, quod homo sit ignis, terra, aqua vel alia materialis essencia. Intelligunt enim vel essentia liter, 30

-
2. humanam integrum <i>om.</i> B P Pr, integrum <i>om.</i> C. sese P,
sicut se Pr.	3. contendit B C Pr.	6. fuit B C Pr,
sit
fuit (sic) P.		
10. Natura — pars eius <i>om.</i> C.	12. quando
— incepit <i>om.</i> C.	18. homo <i>om.</i> A P Pr.
24. secundo non <i>pro</i> sic nec B C P Pr.		29. eius terra vel
B C Pr, aqua <i>om.</i> C, terra <i>om.</i> P.

quod homo sit illa materialis essentia, que tempore suo est corpus huiusmodi, vel per terram intelligunt absolute corporalem essentiam sive connotacionem qualitatis substancialis, ut Gen. primo: 'In Principio creavit deus eulum et terram', id est naturam spiritualem et naturam corporalem iuxta sentenciam Augustini.

Sed est dubitacio ulterius satis magna, si homo sit corpus mortuum; et videtur michi, quod sit, ut patet ex testimoniosis rationum naturalium et magistri Augustini posterius adducendum. Homo enim, quamdiu manet spiritus creatus, qui erat, perpetue et habet idem corpus animatum vel inanimatum; ubiunque fuerit, sub divo, in cubiculo vel in sepulcro, manet tam corpus quam spiritus, licet non tunc manet natura integra ex illis principiis composita. Et hoc solum vocatur homo ab Aristotele; et ideo non mirum, si dicat, quod homo pro tempore suo, quo est mortuus, non est homo; sed stat inducta forma incineracionis post educationem forme complexionalis conservari per spiritum, quod erit aliquamdiu post mortem hominis dissoluta compagine et elementis potentibus loca sua, et manet homo solum spiritus.

Et sic omnis homo est in principio tres nature, scilicet corpus, anima et compositum ex eisdem et illa compositione integra habet naturalem peryodium, qua conversando de viciis vel virtutibus libere

4. *Genes. I, 1.* 6. *August de Genesi ad litteram I, 2 sq. (Migne XXXIV 247.)* 10. *cf. pag. 34, l. 8: Ubi est apostolus Paulus modo? etq;sq.* 17. *Aristot. De part. anim. I, 1 (ed. Paris III 221, 1).*

1. alia B C P Pr. 8. sicut B C P Pr sic sicut P. rerum naturalium ulterius adducendis Pr. 10. magni Augustini C. 12. qui erat *om.* B C, perpetuo B C. 19. statim C. itineracionis A. 20. conservate B C P Pr. 21. aliquando B C. 23. erit *pro* et manet B C P Pr. 24. omnis *om.* P Pr. 24. omnis *om.* B. 25. scilicet *om.* B. 27. in viciis Pr.

Is the dead body man? It seems so from natural reason (since the body wherever it is still belongs to the soul) and from the authority of Augustine.

Aristotle however denies this.

contradictorie demereri poterit aut mereri. Secundo est due nature ab invicem separate, quarum prior habet initialiter gaudium, vel penam proporcionaliter ad meritum hie in via. Sed interim corpus, quod fol 44^A nichil meruit vel demeruit, nisi per animam, iacet 5 mortuum, nec boni vel mali pro illa morula quidquam sentit. Sed tertio, postquam homo aliquamdiu, scilicet usque ad iudicium, manserit spiritus, solus erit finalis copulacio naturarum et mercedis perpetue retribuende, secundum quod meruerat 10 vel demeruerat hie in via; hec lex est filiorum Adam, qua non posset illis iustior vel racionalior ordinari. Et si obicitur, quod Aristoteles cum suis discipulis, nec non doctoribus nostris ipsos sequentibus ponunt, quod non est pro mensura 15 aliqua verus homo, nisi ex corpore et anima componatur, dicitur, quod tales argucie non sufficient in catholico gignere plenam fidem, specialiter cum errores philosophorum de anima faciunt, quod omnia reliqua, que dixerunt in ista materia, sunt suspecta. 20

Thus man is:
 I. Body, soul and
their union.
 II. Two separate
natures, of which
one has joy or
punishment
while the other
ties insensible.
 III. at the
Judgment Day
union of the
natures for per-
petual retribu-
tion.

Unde significacio hominis supradicta, sicut et sententia supradicta, est scripture sacre ac fidei catholice consona et expressa sententia Augustini. Et istis habitis nichil nobis de aliis est eurandum, nisi de

23. Expressa sententia Augustini: De moribus ecclesiae catholicae IV, 6. fin. (*Migne XXXII 13, 13:* *Sive enim utrumque, sive anima sola nomen hominis teneat, non est hominis optimum, quod optimum est corporis; sed quod aut corpori simul et animae, aut soli animae optimum est, id est optimum hominis.*)

-
1. poterit aut mereri <i>om.</i> A;	2. quam
B C P, prima C Pr.	5. non <i>pro</i> nisi A.
8. manserat B P Pr,	6. nichil <i>pro</i> nee
post copulacio <i>add.</i> C P,	A B C.
B C Pr,	7. <i>et delebit</i> Pr.
C P Pr.	9. simul
possit C Pr.	10. tribucio
post non B C.	11. contribucio (re in marg. suppl.) P.
15. non est <i>om.</i> B C.	12. Ade
	13. obiciatur P Pr.
	14. et <i>add.</i>
	21. et <i>om.</i> A.

quanto racione vel auctoritate scripture fulciunt illud,
quod dicunt.

Sed obicitur contra hoc, quod corpus mortuum est homo, et videtur, quod homo potest esse non-homo iuxta dicta; nam illud corpus mortuum est homo possumus, et illud potest esse non homo; ergo conclusio vera. Minor probatur sic: Anima est in celo, et illud corpus in sepulcro, per multa miliaria separata; igitur deus potest anichilare animam servato corpore, et 10 tunc esset non homo, sicut corpus bruti mortuum; tunc non est propter extincionem anime: ergo conclusio. Et confirmatur ex hoc, quod nullum corpus est homo per aliquid formaliter, nisi illud realiter sibi insit; sed spiritus est omnimode separatus, igitur 15 per illum non est corpus homo formaliter.

Quotlibet sunt tales instance, que videntur istam sentenciam impugnare! Ad illud respondetur negando assumptum ut impossibile subducta equivocatione, nec oportet multum sollicitari, quid sequitur animalia illo spiritu, qui est basis humanitatis, quia illo posito sequeretur deum non esse, et quidlibet aliud inferendum. Pro materia tamen dicitur, quod quantumcunque iste due essentie distiterint quo ad locum, semper tamen illis positis manet, quod spiritus 25 habet corpus, nedium illo spiritu informabili, sed suo tempore informatum. Manet insuper unio illarum duarum substancialium sive naturarum nedium in specie, sed unio ypostatica eiusdem suppositi singularis, que unio compatitur distanciam essentiarum ab invicem. 30 Ideo non stat post copulacionem illas substancias commanere, nisi una sit subiectum alterius, et sic sufficit habicio talis nature corporee sine animacione

Objection:
According to
this, a man might
be not-man,
since God might
destroy the soul
and leave the
body, which
would cease to
be man.

Reply:
The destruction
of the soul is
impossible; it
forms the sub-
stance of man,
and soul and
body are united
eternally.

4. sit B C Pr. 7. vera *om.* B C Pr, vera *in m. suppl.* P,
falsa *in rasura* C. 8. igitur *om.* B C P. 10. brutum *ad l.*
post est B C P. 12. Et *om.* B C P Pr. 13. vel *pro* per A.
aliquid *pro* illud P Pr. 17. opinionem P. 18. argumenta P.
19. sequeretur C. 23. distituerunt A.

intrinseca ad esse ydemptitatem, cum utraque naturarum in eadem persona hominis. Sed ne videar ex cerebro proprio tam altam sentenciam ad tempus insolitus ventilare: ecce magna magistri Augustini sentencialis et verbalis decisio super Joh. Om. 47:5

*Augustine cited
in support of
this.*

'Videte', inquit, 'quid dixerim et intelligite: anima et corpus due res sunt, sed unus Cristus; ergo de homine querite: Ubi est Apostolus Paulus modo? Si quis responderit, quod est in requie cum Christo, verum dicit; iterum si quis respondeat: Rome 10 in sepulero, verum dicit; illud michi de anima, hoc de eius carne respondet. Nee tamen ideo dicimus duos apostolos Paulos, unum, qui requiescit in Christo, alterum, qui est positus in sepulero, quamvis apostolum Paulum dicamus vivere nunc cum Christo, 15 et eundem Apostolum Paulum dicamus iacere mortuum in sepulero. | Et sequitur aliud anima, aliud ^A fol. 44^b corpus, quod corruptum iacet. Sed ex quo consorciu[m] carnis et anime hominis nomen accepit,

4. Aug. tract. in Joannis Evang. XLVII 10, 12 (*Migne XXXV 17329 sq.*) *due res sunt, sed unus homo: Verbum et homo due res sunt, sed unus Christus.* Aug. — *quere Aug.* — *respondeat in requie Aug.* — *item (lin. 10) Aug.* — *sepulero et ipse verum Aug.* — *alium (lin. 14.) Aug.* — *vivere in Christo emendemque Aug.* — *in sepulero. Moritur aliquis dicimus, Bonus homo, fidelis homo, in pace est cum Domino: et continuo, Eamus ad exequias ipsius et sepeliamus illum. Eum sepulturus es, quem iam dixeras, in pace esse cum Deo: cum aliud sit anima, quae immortaliter viget, aliud corpus quod corruptibiliter iacet.* Sed ex quo consortium carnis et anime hominis . . . et quoniam.

-
1. idem B C.	4. magna magni B P.	6. illa colligit
<i>pro</i> intelligite B.
7. igitur <i>pro</i> ergo (<i>ut saepe</i>) C Pr sed P.	9. quod est in requie — respondeat om. B	10. queritur A.
11. bene dicit P r.	12. ideo om. B Pr.	13. responderit
<i>altero loco</i> A.
15. vivere nunc — Paulum dicamus om. B.	17. anima et
<i>tu</i>	18. corruptibiliter (<i>sic</i>) P.
19. natura <i>pro</i>
nomen P Pr, <i>na</i> (<i>sic</i>) A.		20. natura <i>pro</i>

iam et singulum separatum utrumlibet eorum hominis nomen retinuit'. Hec Augustinus.

Si quis autem verbose sophisticans voluerit ad seriem verborum impugnare istam sentenciam, veritas liberabit. Non enim sequitur: homo est due substance vel nature, ergo homo est duo homines, sicut patet eis, qui in noticia universalium educantur. Licet enim tam verbum, quam essencia corporea accidentaliter aut contingenter sit homo, tamen nec 10 spiritus creatus corpori ypostatice unibilis, nec humana-
tis, quam primo et principaliter signum speciei significat, potest esse, nisi sit homo ulterius, quoad ultimo adductum, quod anima sit corpus. Videtur hoc michi negandum simpliciter; nec sequitur, si anima 15 sit persona, que est corpus, quod ipsa sit corpus, cum nec sit natura corporea simplex, in cuius compositionem cadit anima, nec natura integra ex corpore et anima; et non est ad corpus pertinens, quod foret anima, nisi alterum illorum. Et ita non sequitur,
20 anima est homo, ergo est animal vel corpus, quia, si maneret continue separata, foret homo, ut patet ex quarta significacione; et tamen nec foret animal nec corpus. Unde homo non est species subordinata animali vel corpori, nisi ad sensum tertium, ut
25 dicit ypostatice unionem duarum naturarum, scilicet corporis et anime. Ad quem sensum locuntur philosophi et plebei.

Unde quelibet persona hominis prius naturaliter est homo, quam est animal vel corpus, quia accedit sibi, 30 quod est animal vel corpus; et patet, quod racione

Yet we must not say body is man and soul man; therefore two men. Neither body nor soul is itself human nature, but they are united in the person of man.

So every man is man before he is living or a body. As the Godhead is each of the three per-

-
1. utrumque A P P, *quod nescio an recte Wiclifio tribuatur.*
 2. et meminit *post* retinuit P. 3. verbose sophisticans verbose (*sic*) A. 5. *post* due *add.* essentie B C. 8. *post* corporea *add.* sibi B C. 16. tunc B C. 17. non cadit B C P Pr. a corpore A. 18. aliud (*pro ad*) corpus B, aliquod corpus P Pr. continens Pr. 22. et tamen — animal *om.* Pr. 24. et corpori B C P Pr. 25. composite P Pr. 30. et *om.* A.

sons, so manhood
is each of three
natures, yet is not
made up of any
of them.

medii communis deficiunt multi paralogismi in ista materia ventilati. Et ulterius dicunt quidam, quod deitas, sicut est verbum incarnatum, sic est homo et corpus et substancia, sed nulla natura creata. Sed alia responsio patebit inferius. Interim capiatur,⁵ quod deitas est plene trium personarum quelibet et nullius persone pars, sicut persona hominis communicatur tribus naturis et non componit cum aliqua illarum. Secus autem est de anima, que est contraccior quam persona; ideo deitas est is, qui¹⁰ est homo assumptus, quia persona verbi, et tamen non est aliqua natura humana, licet sit idem, quod est natura humana. Anima autem, cum non sic communicatur multis naturis sive essenciis, non est corpus, licet sit res, que est corpus. 15

Formerly Wyclif held that body may be taken in three senses:
I. Abstractly for bodily nature.
II. Abstractly for the nature composed of matter and material form.
III. Concretely for everything which is either of these natures. But this leads to such inadmissible conclusions that it is better not to assert it.

Quondam autem dixi, quod corpus sumitur tripliciter in proposito: primo abstractive pro natura corporea simplici; secundo abstractive pro natura composita ex natura corporea et forma materiali et tertio concretive, prout est commune ad omne, quod²⁰ est natura altero modo dicta. Et ad istum sensum concessi animam esse corpus vel substanciam sensibilem et sic essencialiter omne, quod est homo. Sed quia tunc videtur, quod anima sit materia prima, natura divina natura humana, et sic de multis fidei dis-²⁵ sonis, nec occurrit, quomodo ex scriptura sit ista tercia significacio fundabilis, ideo mihi videtur modo, quod rationabiliter sit tacenda.

-
3. 4. homo animal corpus P Pr, et substancia B C P Pr.
 5. posterius et interim B C P Pr. 6. quod om. B P Pr. 10. ideo — persona om. B. 14. cum om. B P Pr, sit communicata B C P Pr. 17. post natura add. corporea B C, composita P Pr.
 18. natura corporea composita ex materia et forma B. 19. 20. et et ad omne om. B. 26. est pro ex B, ista om. B. 27. ideo ut B Pr. 27. tacendum B Pr.
-

CAP. III.

Secundo obicitur principaliter contra predictam sentenciam eo, quod tunc in quolibet homine essent duo corpora coextensa; nam corpus existens altera pars compositi, et corpus integratum ex illo corpore et anima videntur esse coextensa, quia per eundem situm extensa.

Second principal objection:
In every man there must be two coextensive bodies; one which is a part of the whole and another made up of that and the soul.

A Sed hic sunt tres difficultates. Prima, si illud |
fol. 45^a primum corpus componitur ex materia et substan-
tiali forma vel aliter pure sit essencia, que est
materia prima. Secunda, si sint duo corpora coex-
tensa, ut unum, quod est pars qualitativa hominis,
et aliud, quod est corpus integratum ex illo et anima,
quomodo accidentibus distingwuntur. Tercia, si que-
libet pars quantitativa unius sit pars quantitativa
alterius.

Three difficulties:
I. Is the first body made up of matter and form, or is it simply pure matter?
II. If the two bodies exist, what accidents distinguish them?
III. Is each quantitative part of one, also a quantitative part of the other?

In primo videtur michi, quod illud primum corpus existens pars qualitativa hominis componitur ex materia et forma. Primo, quia est mixtum, et in omni mixto sunt elementa per totum. Secundo, quia illud corpus est ex suis principiis intrinsecis aliquid, sicut et quelibet eius pars quantitativa. Sed nulla essencia materialis est aliquid, nisi per formam substancialis, que sit eius quiditas. Ex predictis ergo relinquitur ipsum, sicut et quelibet eius pars quantitativa, componitur ex forma et materia. Si enim anima intellectiva foret quiditas

Solution of first difficulty:
The body is made up of matter and form, for it is a mixture; and in all mixtures the elements are present throughout the whole.

Material being exists only through form; so it is with the body.

-
3. et pro eo P Pr.	4. tunc duo Pr, extensa P Pr.	5. cor-
pore om. B C, illo om. P Pr.	10. Pro vel praeb. natura P,	11. 12. extensa P Pr.
nam Pr.	11. Secundo B C P Pr.	15. qualitativa A.
13. quod om. A, est om. B C,	17. michi	17. quod A.
B P Pr.	illud corpus precipuum A.	21. quod A.
principiis om. P, inter lineas add. Pr.	22. qualitativa A.	
23. aliud B.	25. patet P Pr.	sicut ipsum A, sicut om. P Pr.
27. fuerit C Pr.		

cuiuslibet partis quantitative hominis, tunc quelibet foret homo, et quelibet quidlibet, quia ab unitate materiali forme ultime numeratur et individuatur compositum. Querendo ergo, quid est caro, nervus vel aliud membrorum simplicium, non potest dici,⁵ quod est illud, quod est formaliter per animam, nec per formam aliam accidentalem.

Every part of man has accidental form and must therefore have substantial form. So it is with the world and its parts; as also with every element and the like.

Tercio, quia quelibet pars quantitativa hominis est multipliciter accidentata, ut quanta, qualis, visibilis etc. Cum ergo omnis forma accidentalis pre-¹⁰ supponit existenciam forme substancialis, sequitur, quod quelibet pars quantitativa dicti corporis habet propriam formam substancialem, sicut habet propriam quiditatem. Nichil enim est quantum vel quale, nisi prius fuerit quid. Aliter enim posset¹⁵ dici, quod deus respiciendo extrinsece quodlibet corpus sine forma substanciali alia facit ipsum cum disposicionibus accidentalibus esse illud, quod est et cuiusmodicunque est. Non ergo videtur sufficere responsio, que dicit, quod nulla pars quantitativa²⁰ hominis est quid, sed est pars hominis varie sensibilis, ut videmus, quia per idem sic diceretur de qualibet parte mundi, quod non est quid, sed pars mundi accidentata, que solum per reduccionem est aliquid. Sed mundus per se prius; ergo est que-²⁵ cunque pars quantitativa substancie, antequam est pars integrans suum totum. Item quodlibet elementum vel mixtum homogeneum non potest esse, nisi prius pars eius quantitativa sit substancia et sic aliquid per se in specie. Ergo a pari vel maiori³⁰

-
2. qualibet B. 4. mervus P, vermis A Pr. 5. aliorum Α B C.
 6. forma B C. 9. multa est P. 10. etc. om. P Pr. 11. in existenciam A, in existencia B C P Pr. 12. quantitative Α. corporeitatis A. 14. autem pro enim B. 14. 15. et quale C. 18. idem P Pr. 19. cuiuscumque B, cuiusmodo P. 21. est om. B. 22. sed pro quia B. dicere B P Pr. 26. aliquid quam B. 29. prius om. B C Pr.

nullum etrogenum potest sic esse compositum, nisi partes eius quantitative sint substancie materiales, composite ex materia et forma. Ymo oportet, quod sint diversarum specierum vel naturarum ex hoc,
 5 quod totum est etrogeneum. Aliter enim concedendum esset, quod quelibet pars hominis quantitativa esset perpetua, cum sit nuda essencia materialis, non habens in se formam substancialis, ad cuius designationem vel incepcionem corrumpetur vel genera-
 10 tor. Et notandum est, quod generacio vel corrupcio pure formarum accidentalium non facit subiectum taliter simpliciter transmutari ex primo de genera-
 cione. Nemo enim dicit, quod corpus est omogeneum vel etrogeneum, id est disparium naturarum, propter
 15 solam variationem formarum accidentalium, quia sic cutis animalis, plume animalium et quotlibet corpora vocata a philosophis omogenea forent disparium naturarum, quod est contra rectilogos, qui neverunt quid nominis corporis vel nature.

20 Nam materia prima non vocatur in elemento corpus, sicut nec alibi, nisi ratione forme substancialis, a qua capit substancialiter suum esse ex 7º methaphisice et 8º. Ideo aliqua est racio quare philosophi vocarunt subiectum anime maxime elongate

Prime matter is not called body until it has received a substantial form.
Proof of this assertion:

12 ss. Cf. Arist. de gen. et corrupt. I 17 (*ed. Paris II 433, 11 sq.*) *Wicliif paululum recedere videtur a verbis Aristotelis, quae sunt haece: . . ἀναγκαῖον δὲ παὶ τούτοις τὴν ἀληθίωσιν εἶναι μέν τι φέναι παρὰ τὴν γένεσιν ἀδύνατον μέντοι πεπά- ται ὑπ' ἐπείνων λεγόμενα. Τοῦτο δ' ὅτι λεγομεν ὁ φῶς, φάδιον συνιδεῖν.* 23. Aristot. Metaph. lib. VII et VIII *cf. ed. Paris. II 558—571.*

1. ethromogeneum A. 4. vel naturarum *om.* B C. 7. est B C Pr, esse posset P. 7. non *om.* P Pr. 9. non corrumpetur P Pr. 13. potest dici B. eniomogeneum A, anomoniorum P C, eniomerum B, diversum Pr. 14. ethromogeneum A, eteroclitum C. 15. formacionem formarum C. 16. sic cutis animalis *om.* Pr, sicut A. 22. et *pro* ex A. 24. posuerunt B.

a fundamento nature, corpus naturale organicum
pocius, | quam subiectum forme elementaris vel celestis A
corporis. Non enim est materia prima tam patenter fol. 45^b
sensibilis et accidentata, uniens et nutritibilis et
augmentabilis, sicut sunt partes quantitative corporis 5
humani, quia longe evidencius posset dici quodlibet
mixtum materia prima. Nec valet responsio sophis-
tica, que dicit, quod nulla pars corporis humani est
in actu, quia certum est, quod corpus tam notabiliter
magnum oportet habere partes, que aliqualiter sint. 10

The parts of
the human body
are what they
are by
accidental form,
which remains
after death.

Et queritur ulterius, quid est manus, digitus,
caput vel alia pars homogenea, que componit;
non enim potest dici, quod nichil, cum sit pars
sensibiliter transmutabilis, quod potest soli materiali
substancie convenire. Est igitur prius substancia, 15
quam accidenti subicitur et per consequens oportet,
quod prius sit aliud, quam pars hominis. Et stant
raciones superius tacte. Item si corpus hominis sit
materia prima perpetua, tunc homo secundum
essenciam corpoream foret perpetuus et periret 20
omnis transmutacio corporis animalis. Nam omnis
generacio vel corrupcio substancie est transmutacio
secundum formam substancialem subiecti primo
moti; materia prima non est per se mobilis, ergo
nec corpus hominis. Si ergo materia prima non sit 25
corpus hominis, tunc non corruptur in morte
hominis, quia nullam formam substancialem tunc
exuit; nec est fingendum, a quo efficiente tam subito
per totam formam substancialem receperit, potissime,
cum forma substancialis materialis educta de poten- 30
cia materie sufficientis principiatur ex debita com-

-
1. materiale A.	2. clementorum C l' Pr.	4. et vivens	
P Pr.	6. potest A.	9. est om. B.	14. naturali P Pr.
16. accidentibus B,	accidenti, corr. in accidentibus Pr.	18. ho-	
minis om. A.	21. post omnis abd. transmutacio P.	25. non	
28. fingere B C,	sit fingendum P Pr.	29. reci-	
peret P Pr, recipit A.	31. sufficienter A.	perit P Pr.	

mixione elementorum ad invicem. Sed constat, quod post mortem manent qualitates tam prime quam secunde, que infuerunt corpori, quando vixit. Ergo, cum accidencia non possunt manere sine prima permanencia substancialis forme, sequitur, quod eadem forma substancialis, que mansit in corpore vivo, manet ad tempus in corpore mortuo; sed et hoc consonat fidei nostre de corpore Christi, quod iacuit in sepulcro; et consonat experimento sensibili de carnibus et aliis partibus homogeneis hominum et brutorum, que post mortem et ante videntur conformiter immutare singulos sensus nostros. Ideo, quantum nos possumus convincere de formis materialibus, forme parcum brutorum et hominum sunt in specie consimiles.

Ulterius quantum ad augmentacionem et diminucionem corporis materialis patet, quod materia prima non potest augeri vel minui cum adventu cuiuscunque advenientis sive nova materia, et, cum non sit activa, non potest alimentum attrahere, digerere vel assimilare. Scimus tamen, quod partes quantitative hominis, sicut sunt motive hominis ad deorsum, ita sunt sensibiliter appetitive et alimenti digestive, ut patet de stomacho; non, quod virtus membra digestiva facit de alimento nuda materiam primam, cum simplicia non nutriunt, sed de cibo et potu faciunt canibium, rorem et glutinum, sanguinem, spiritus et humores, ut ponunt philosophi, et post transmutant in membra solida disparium specierum;

Prime matter is
incapable of
increase, dimi-
nation, growth
etc., all which
happen to the
body.

-
2. mortem <i>om.</i> B C.	3. quando in fuerant A.	4. per-
manere P Pr.	6. vel que B C P.	7. quod <i>pro</i> sed et hoc P Pr.
12. omnes <i>pro</i> singulos A.	14. et <i>om.</i> B C.	17. realis <i>pro</i>
materialis P,	animalis A,	18. augmentari
aut C P Pr.	et animalis P.	21. enim B P Pr.
22. ad <i>om.</i> B.	23. assensi-	
biliter P Pr.	24. non ut virtus P Pr.	membrum B P Pr.
25. de aliquo nudam B.	26. ac potu P Pr.	27. et <i>om.</i> P Pr.
28. et <i>pro</i> ut B.		

partes enim animalis, sicut partes simplices, habent proprias acciones.

Prime matter
has no sponta-
neous motion.
Man has; and
his material
part therefore
stands above
prime matter.

Item omne motivum ex se est divisibile in per se movens et per se motum; omnis homo movetur ex se; ergo conclusio. Cum ergo materia prima non ex se movetur, relinquitur, quod pars materialis hominis superaddit materiam primam. Antecedens primum patet ex processu ^{7º} Phisicorum et confirmatur ex dictis et dicendis in posterum, quod partes quantitative hominum vivunt sensitive per animas proprias, quod alienum est a materia | prima. Unde A naturales concedunt, quod membra non spermatica ^{fol. 46º} reintegrari poterunt, ut, sicut quatuor species humorum poterunt generari ordinate, ut sangwis ex fleumate, colera rubea ex sangwine, ac ex colera ¹⁵ rubea melancolica, et non, ut in elementis, reciproce econverso, sic ex humoribus fit lac, semen et caro, et sic de multis partibus quantitativis animalium, ut satis edocent naturales. Unde ^{5º} methaphisice recitando substancias compositas sensibiles explicat ²⁰ Philosophus de elementis, animalibus ac partibus eorum; de materia vero prima dicit infra ^{8º}, quod nec est de se quid, nec quale, nec aliquid aliorum encium, sed omnino insensibilis, sed solum cognosci-

8. Aristot. nat. auscult I. VII c. 1—8 (ed. Paris II 333—342).

15. scilicet 'flegma' (*phlegma*) cf. *Du Cangii glossarium s. v.*

De his quatuor humoribus cf. etiam August. ep. CCV, 3 (Migne XXXIII 943). 19. Aristoteles Metaph. VII 5 (?)

(ed. Paris. II 562.) 22. Aristot. Metaph. VIII 7, 5 sq.

(ed. Paris. II 569, 20 sy.) cf. etiam Metaph. VI 10, 4 (ed. Paris. II 548, 13) τὸ δὲ έλευθερὸν οὐδέποτε καθ' αὐτὸ λεγετέον.

3. mortuum A. 5. se om. B P Pr. 7. superaddat C P Pr. primo antecedens P Pr. 9. firmatur in posteris ex dicendis quod B C P Pr. 10. uniuntur A. 13. sunt pro sicut A. 14. ordinate om. B P Pr. 15. fleumato C, flammatu P, flamate, corr. a. m. flaumate Pr. 17. et om. B. 22. infra om. P. 23. quale nec quantum aliud aliorum A. 24. accidencium post aliorum add. B C, existencium P. sed — cognoscibilis om. P.

bilis per analogiam ad formam, ex primo Phisi-corum. Cum ergo cuiuslibet corporis omogenii que-libet pars quantitativa sensibilis sit eiusdem nature cum toto, et quotlibet partes quantitative hominis 5 sunt homogenee: sequitur, quod sunt eiusdem nature specifice secundum disposiciones illis sub-icibiles indubie.

Si autem aliqua substancia corporea distingwitur a prima materia, oportet membra hominum sic dis-10 tingwi. Illa itaque informis materia non est cor-pus organicum naturale subiectans immediate vires anime composite, ut loquitur Philosophus secundo de anima. Sed quia videtur sanctum Thomam et eciam doctorem Egidium cum suis sequacibus sentire 15 oppositum, videtur michi, quod sic possunt cum veritate et sentencia naturalium concordari, quod ipsi intellegant per formam substancialem formam, que est essencialis toti composito sic quod nulla forma vocetur substancialis in animali, nisi que est 20 de essencia animalis, illa autem vocetur forma sub-stancialis parcialis, que est essencialis illi parti. Et sic, licet in homine sint quotlibet forme substanciales in membris, omnes tamen sunt accidentales homini et proporcionaliter de ceteris est dicendum. Utrum

If bodily sub-stance is distinguished from prime matter, the parts of man must be distinguished from it in the same manner. Aquinas and Aegidius seem to be against this opinion, but the reason is, that they use sub-stantial form only of the whole living creature, whereas there are part forms which are substantial as to the limb, accidental as to the man.

1. Aristot. Nat. ause. I 8, 16; 9, 4 (*ed. Paris. II* 258, 260).

13. Aristot. de anima II 1 (*ed. Par. III* 444). Cf. postea pag. 54 ss. 13. *Significat Wicifl Thomam Aquinatem eiusque discipulum Aegidium Romanum, de quo cf. Cave hist. lit. script. eccl. II 326.*

1. secundo B C.	3. quantitativa <i>om.</i> P.	5. sint C.
6. 7. substantibiles B C, subicibiles substanciales P Pr.	8. autem <i>om.</i> B C, aliqua <i>om.</i> P Pr.	11. in medio A.
12. copulate P, copulantes Pr.	13. secundum B C P Pr.	19. nisi <i>om.</i> Pr.
Thomam et alios (<i>sic</i>) alios doctores Egidium A.	20. que est essencialis P Pr.	21. parti
<i>om.</i> Pr.	23. in <i>om.</i> B C Pr.	24. de
ceteris <i>om.</i> B, de aliis A.		

autem sic intellexerunt vel aliter non contendo, sed puto me scire, quod sic forent dicta eorum consona racioni et ad sensum alium patenter dissona veritati. Videtur ergo michi, quod nedum totum corpus hominis, sed quelibet eius pars quantitativa habet 5 substancialē formam proporcionaliter diversam, ut sua quiditas variatur.

Et patet ad primam difficultatem solucio, ex qua cum declarata distinckeōne inter corpus, quod est pars qualitativa hominis, et corpus, quod est totus 10 homo ex corpore et anima integratus, ut patet primo capitulo.

Videtur solucionem secunde difficultatis lūcescere, scilicet, quod illa sunt duo corpora, unum participacione forme extrinsece, quo ad eius esse inanima- 15 tum, et aliud per se ab intrinseco animatum, quia ab anima, que est per se eius pars qualitativa, et sic communicant in materiali principio. Sed cum quelibet pars qualitativa sensibilis compositi ex corpore et anima habet disparem formam substancia- 20 lem a forma substanciali corporis simplicis remanentis, patet, in quo differunt iste due nature corporee, et sic oppositum tertii dubii elucescit. Istud tamen patebit planius, cum materia de multitudine animarum tractabitur.

25

Different views
as to the
coextension of
two bodies; in
man there are
two coextensive
bodies united
in one material
essence.

Sed pro extensione corporum est notandum, quod diversi diversimode locuntur de coextensione rerum. Quidam dicunt, quod nulle sunt substancie coextense, nisi habeant incommunicantes materias coextensas.

-
4. ergo <i>om.</i> B.	6. propriam P Pr, <i>in marg.</i> proporcionaliter
altera manus cod.	11. integratum C Pr.
Pr.	13. solucio B C P.
lucere P Pr.	15. quo <i>om.</i> P.
	eius <i>ea (sic)</i> essenciam A,
	essenciam C P Pr, animatum A C P Pr.
	17. et per se eis B C.
19. quelibet eius pars C.	compositi <i>om.</i> A.
25. sit tractata B,	20. habent P Pr.
sit pertractata P Pr,	26. sit B.
sit pertracta C.	27. loquentur ut hii quod nulli sunt coextensi nisi P,
	loquuntur quod nulla sit coextensa, nisi habent Pr.
29. communicantes B.	corporum aut rerum A.

Ideo nulla forma coextenditur cum alia in subiecto. Alii dicunt quod eo ipso, quod sunt duo posicionem corpoream habencia per eundem situm coextensa, sunt diffusa. Et sic forme substanciales et essenciales 5 accidentales coextenduntur ad invicem etiam cum subiecto. Sed quia non est philosophorum ponere A fol. 46^h vim in verbo ad missus illo modo loquendi et limitata mixtione ad corpora concedenda: videtur michi prima conclusio in capite recitata, quod in quolibet 10 homine sunt duo corpora coextensa, sed communicant ex equo in eadem materiali essencia. Ideo non sequitur penetracio vel duarum materiarum possibilis coextensio.

Sed contra ista instatur tripliciter.

15 Primo ex hoc, quod omne adveniens enti in actu est accidens. Sed anima intellectiva advenit corpori composito ex materia et forma et per consequens enti in actu; ergo est accidens. Sed pro isto dicitur, quod sensus assumpti est iste, quod omne formaliter 20 adveniens enti in actu non faciens quid aliud est ei accidens, et iste sensus est metaphysisus proximus per se notus. Stat autem aliquid reliquo advenire faciendo ipsum formaliter accidentari cum hoc, quod adveniens in se sit substancia, ut patet de 25 deo habitante hominem per graciam, de diviciis adiacentibus homini faciendo ipsum divitem, de quolibet nutrimento animalis, quod facit ipsum tam in qualitate quam in quantitate variari. Illud autem adveniens est substancia, sed suo adventu causat 30 formam inherentem, que est accidens, et sic non

Three objections.
1. This would make the soul only an accident, since it is an addition to the body composed of form and matter. But the addition may be a substance in itself and when two substances combine, the inferior is the accident.

-
2. Secunda via dieit B C P Pr.	2. 3. duooppositum habencia
Pr, corpoream <i>om.</i> P.	3. diffuse sunt coextensa B, diffusa et
(et <i>om.</i> Pr.) sit tamen diffusa sunt coextensa P Pr.	4. essentiales <i>om.</i> B C P Pr.
quovis C P Pr.	8. michi <i>om.</i> B.
20. quid adest ei A.	9. secunda conclusio P.
29. substancia in natura P.	17. composito <i>om.</i> B.
	18. Sed <i>om.</i> P Pr.
	27. incremento P.

Now the soul may exist by itself, while the body cannot, so that it is rather the body that is the accident, since the body first gets real being through the soul.

advenit formaliter ab intrinseco. Verumtamen natura illa inferior disposita adiacere alteri accidentaliter dicitur esse accidens illi, cui accidit, ut bona extrinseca accidentum homini modo, quo corpus subordinatur anime, ut sibi subserviat, et anima potest separari ab illo et non econverso. Ideo rectius diceretur, quod corpus accidit anime, quam econtra. Anima enim est forma exemplaris corpori essentialem extrinsecam, conservans lumine suarum virtutum formam complexionalem corporis cum omnibus suis naturalibus accidentibus, sicut luminosum conservat continue lumen suum. Unde anima, licet ad animationem, que est actus primus, quem communieat corpori, requirit preexistenciam corporis, non tamen ad esse suum conservandum, sed inchoandum secundum legem nature. Et pro illo priori, quod non potest esse instans temporis sed nature, corpus causat quodammodo animam materialiter et recausatur ab anima alio genere et gradu prioritatis tam efficienter quam finaliter pro eodem instanti temporis. Ideo non mirum si anima afficitur corpori, cum inanimata inclinantur ad legem et integratem sui integrati propter finalem causanciam conservandam. Si ergo corpus animatum ab intrinseco reciperet formam subiectivam, per quam non fit quid aliud, illa forma indubitanter esset accidens; ut si homo post plenum esse hominis reciperet subiective animam, per quam non fit nova substancia, anima indubie esset sibi accidens, quia forma, que adest et abest

If a man could be a complete man before receiving the soul, then the soul would be an accident.

-
2. illa *om.* B C P Pr. alteri accidentaliter *om.* P Pr. 4. quo *om.* B C P, *in m. add.* Pr. 6. et *om.* B P Pr. 7. anime *om.* P Pr, *add. alt^m.* Pr. 9. omnem *pro* suarum P Pr. 10. corporis *om.* B. 15. servandum A. 18. quodammodo naturaliter A. 21. anima *om.* B C P Pr, *add. altera m. cod.* Pr. 22. ibi animata B C P, inclinatur A P, inclinant B. 23. essenciam B P Pr, observandam P Pr. 24. Sic A. recepit C, r^t (*sic*) Pr. 24. 25. reciperet subiective formam B C P Pr. 29. et abest *om.* B.

suo primo subiecto preter eius corrupcionem. Forma enim pure naturaliter, quantum potest, informat continue, nec potest induci in subiectum vel manere cum illo subiecto indisposito, ut informet.

5 Secundo obicitur ex hoc, quod utraque substancialium materialium est idem corpus in numero, ergo non sunt diversa corpora; probatur consequentia eo, quod superfluit ponere plura, ubi pauciora sufficiunt. Sicut ergo quelibet persona divina eo, quod 10 eadem substancia in numero, non est alia substancia, quam est reliqua, sic utraque rerum corporearum predictarum, cum sit eadem substancia in numero, non est dispar substancia ab alia. Et assumptum argumenti videtur ex hoc patere, quod utraque 15 rerum istarum corporearum est idem homo in numero iuxta opinionem dictam. Ergo est idem animal in numero et per consequens idem corpus in numero, cum ad unitatem inferioris sequitur correspondens unitas superioris.

20 Sed quantum ad istud videtur, admissa tercia A 47^a significacione | corporis in proximo capitulo supradicta, adhuc non obest, sed sequitur duas predictas naturas corporeas esse duo corpora, quanvis sint unum et idem in numero, ut tres persone sunt tres 25 res et ad modum loquendi Grecorum tres substancialies, sed secundum nostrum modum loquendi sunt tres subsistencias, et sunt una tamen res simplissima et una substancia. Sie non obest illas esse substancias et tamen unam substancialiem communem;

Objection 2:
Since both
material sub-
stances are the
one body, we
have no right to
suppose different
bodies; as there
is one substance
in the three
divine persons,
so in man.

22. Cf. pag. 17, lin. 20.

Reply:
The parallel with
the Godhead
tells the other
way. There are
three persons or
subsistencies
with one sub-
stance, so here
with the two bod-
ies, which are
distinct as the
three persons.

4. in illo P Pr.	ibi disposito B.	9. Sic A.	10. in
om. Pr.	11. est om. C.	12. una ante in add. C.	13. Et
argumentum videtur P.	Et per argumentum videtur Pr.	15. cor-	
ruptarum P,	incorporearum Pr.	17. unum P Pr.	18. cor-
corporis pro inferioris A.	correspondenter B C.	21. de corpore	
A C P,	26. secundum unum nostrum A.		
de corporeo Pr.	27. substancialie A.	28. esse duas substancialias C.	

nec movet similitudo de trinitate in reata ad negandum illas esse duas substancias, quando, si due persone divine essent due essencie vel nature, tunc essent due substancie, ut patet de patre et Christo. Sed quia tres persone divine sunt adintra unitas natura simplicissima, et non sic humanitas, ideo non est color, si pater et spiritus sanctus non sunt dispar substancia, quod per idem nullus homo est dispar substancia.

Man unites in him more than the body or the animal; he has also a spirit which exists independent of the body.

Ulterius tamen pro materia videtur michi probabiliiter posse diei, quod iste homo plus communicatur quam hoc corpus vel hoc animal; nam iste homo communicatur isti spiritui, cum manet homo spiritu per se existente, quando non manet animal sive corpus; et sic negatur, quod ista duo sunt idem animal vel corpus idem in numero; nam prior natura corporea est corpus et non animal. Illud autem animal est corpus aliud, quam eius pars materialis qualitativa; homo autem, cum communiter sit ista tria, est post corpus mortuum secundum naturam priorem corpoream, et prius animal secundum naturam ex corpore et anima complete compositam. Unde non est maior color, quod anima sit corpus, si sit persona, que est corpus, quam si concederetur, quod homo est asinus, vel quod deitas est humanitas quia est persona hominis, que est humanitas. Ideo, ut alias dixi in materia de Universalibus, si ista argucia procederet, quodlibet esset quodlibet, quia quodlibet est idem in aliquo cuiilibet; videtur ergo michi probabiliter concedendum, quod deitas est

2. illas illas P. quia BCPPr. 9. quod per idem — dispar om.
 BPr. 11. dicere posse C. 16. sive Pr. idem om. Pr. 17. autem om. B. 18. aliud om. P. 20. et A. 22. complete om. Pr.
 26. quia est natura generis que est asinus vel quia deitas est persona hominis que est humanitas post humanitas add. A.
 27. sed A. 28. racio pro argucia BPr. 29. post aliquo add idem PPr. ergo om. B.

essencialiter, sed non formaliter homo; essencialiter dico, quia essencia domini nostri Jesu Christi, quam eternaliter habet ante assumptum hominem, est deitas, et illa persona est homo formaliter, quia 5 humanitas. Et sic videtur michi negandum, quod deitas sit animal, corpus et substancia vel creatura, quamvis sit illud, quod est quodlibet istorum, quia per idem esset substancia et essencia increata, et per consequens creatura, quod non sequeretur ex 10 hoc, quod est homo, nisi foret homo formaliter, sicut Christus. Ideo, quamvis Christus sit homo, et ille homo sit animal et per consequens creatura, tamen deitas non est homo secundum illud, quod est verbum animal vel aliqua creatura, sed secundum illud, 15 quod est deus ante quamlibet creaturam. Scio tamen, quod homo potest uti dictis terminis concretive et concedere, quod natura divina essencialiter est animal, corpus et substancia. Sed ego nec scio nec audeo fundare in scriptura nec seminare istam sententiam, contentatus de concrecione hominis supradicta.

Tercio obicitur ex hoc, quod positis duobus corporibus coextensis forent duplice qualitates, quantitates et cetera accidentia coextensa, et sic duo puncta in eodem situ indivisibili, proporcionaliter et de lineis et superficiebus, quod est impossibile, ut patet loycis, qui considerant, quod tales

Third objection:
If we allow
these two
coextensive
bodies (see p. 47,
l. 20) their
qualities,
quantities and
other accidents
are doubled,
and we have

20. Cf. supra pag. 36, l. 20.

10. nisi esse P, sive foret B C.	11. Ideo om. P.	12. et cum pro tamen C P.
15. est verbum est deus A.	16. possit B, posset P Pr.	18. et om. B.
19. audio C.	20. contentus C.	concrecione vel significacione C.
20. 21. supradicti B.	22. quod postpositis A.	23. et extensis formaliter P Pr.
24. extensa P.	duplicarentur P, duplicare Pr.	25. 26. proporcioni et probabiliter A. et om. B C.
27. quod patet A. loyco — considerat C P Pr.	27. quod patet A.	

to admit two points or lines in the same place, which is impossible. Aristotle's judgment on this point. non potuerunt coextendi, nisi possent continuari faciendo quantitatem inequalem sue medietati, cum intensive non possit aliquid componi ex talibus quantitatibus, nisi unum pedale posset esse magis pedale, quam reliquum par sibi simpliciter, quod 5 non est intelligibile. Ideo, ut alias dixi, cum quantitatis sit solum quantificare subiectum, quod non potest sub eodem gradu magnitudinis magis et minus suscipere, sequitur, quod nec quantitas, ut recitat Aristoteles in predicamentis, competenter euilibet 10 quantitati. Et quod possibilis sit composicio quantitatuum posita tali eo | extensione, patet sic. Nam omnis fol. 47^h

Every quantitative part of the body (which is a qualitative part of man) is united with a quantitative part of man. Thus the whole is made up, and so the difficulty as to coextension is solved. In like manner we argue as to accidents, that the body (as a qualitative part of man) cannot contain all the accidents of the whole man; pars quantitativa corporis, quod est pars qualitativa hominis, continuatur cum parte quantitativa hominis et econtra: ergo quantitas cum quantitate, et per 15 consequens ex totalibus fit una. Et conformiter arguitur de qualitatibus et omnibus accidentibus coextensis per hominem, quod est manifestum impossibile, cum eque intensum sit corpus, quod est altera pars hominis qualitativa, in quantitate, motu 20 et quoevere accidente, quo per totum communicat, sicut est totum compositum, eum tamen videtur, quod, sicut corpus est pars tocius integri, sic eius accidens sit pars integra accidentis, que est causa

8. Aristot. Cat. IV [VI] 16 (ed. Paris. I 9): Οὐ δοκεῖ δὲ τὸ πόσον ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οἷον τὸ δίπηγρον γέρον ἔστιν ἐτέρον ἐτέρον μᾶλλον δίπηγρον οὐδὲν ἐπὶ τοῦ ἀφιθμοῦ Οὐδὲν ἐπὶ τῶν σὶδημένων ὅλως οὐδενὸς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον λέγεται.

1. poterint B C,	possunt P Pr.	posset A.	2. equalem
essenciale P Pr.		3. intencione A.	7. quantitare B,
substanciam A B.		9. suscitare A.	ut om. A.
B C P Pr.	13. quod om. A.	qualificativa C.	10. competere
magnum B.	20. hominis om. B C P Pr,	14. continuatur	
23. pars om. B C.	24. qua P Pr, quia B.	— hominis om. A.	15. qualitate C.
			18. extensis B C P Pr.
			magnum B.
			20. hominis om. B C P Pr,
			qualitate C P Pr.
			23. pars om. B C.
			24. qua P Pr, quia B.
			pars pro causa P Pr.

eius intrinseca, ut videtur; et sic motus componeretur ex suis partibus intensivis, sicut et qualitates secunde denominarent compositum in duplo et intensius quam corpus, quod est eius pars qualitativa, que
 5 omnia cum suis sequentibus sunt impossibilia. Nec valet dicere, quod idem et non distinctum sit acci-
 dens corporis hominis et tocius compositi, quamvis subiecta diversificantur, ut contingit de materia prima et elemento, quia materia prima, cum sit
 10 potencia de se non actuata, nullum accidens per se vel immediate subiectat; sed corpus hominis, cum componitur ex materia et forma, per se subiectat complexionem et qualitates illi necessarias cum ceteris accidentibus requisitis; ergo per se et primo deno-
 15 minatur illis accidentibus, et homo non nisi secundum illud corpus.

Hic dicitur, quod homo, sicut est tres nature, sic
 est accidentatus tripliciter. Nam secundum interio-
 rem hominem intelligit, amat, rationatur et alios
 20 actus exercet, qui sibi primo convenient, sine ami-
 niculo corporali, et secundum illum est sapiens,
 virtuosus et immortalis. Secundo secundum corpus
 simplex, cuius forma substancialis, que est corpo-
 reitas, per totum extenditur, est quantus, locatus,
 25 qualificatus et accidentatus accidentibus materialibus,
 ut calidus, coloratus, et sic de qualitatibus ceteris
 tam primis quam secundis, que corporeitatem ex mixione resultantem inseparabiliter consequuntur.
 Tercio secundum naturam integrum est acciden-
 30 tatus accidentibus, medio modo procedentibus ex

Nor may it be said, that the accidents of the body and the man are identical, although in different subjects.

Man, according to his three natures, has three kinds of accidents:

I. The inward man loves, thinks, etc.
 II. The body has quantity, position, and other material accidents.

III. The whole nature has accidents proceeding from a combination of the others; as walking, sleeping, understanding, etc.

- 1. eius *om.* B P Pr. ut videtur *om.* B. 2. 3. sicut — intensius *om.* B. 4. eius *om.* B C P Pr. 9. et de elemento B.
- 10. nomen accidentis. 19. intelligitur P. rō^r Pr. 20. ef-
 fectus *pro* actus P Pr. 21. et *om.* P. 22. immortalis etc.
- B C Pr. 24. totum non extenditur Pr. 26. et calidus C.
- 28. commixcione igitur resultantem P, resultante A. con-
 seruntur B. 29. 30. est accidentatus *om.* B P Pr. 30. preceden-
 tibus C.

utrisque naturis prioribus, et neutro illarum possunt per se competere, ut ambulare, sentire, dormire, vigilare, vivere corporaliter, ymaginari, intelligere et velle, de quanto concurrit organum corporale, ut dicetur post de spiritibus animalium in cerebro 5 subiectantibus sensus interiores, et sic de virtutibus moralibus et aliis dependentibus ab organo corporali. Et iste est sensus Philosophi primo de anima, quando dicit, quod anima non plus intelligit, supple intellec-
tione, que primo competit composito, quam edificat 10 vel textit.

Hence accidents have no extension; this belongs to material substance, and nec est quamlibet rem esse quantam quantitatis, quantity is a substantial form. sed solum substanciam materialem secundum formam 15 corporeitatis esse quantam est quantitas per se in genere quantitatis, et tunc est forma substancialis, fundans quantitatem extensam ad omnem punctum in homine. Ergo non est linea vel superficies vel corpus de genere quantitatis, nisi que est illud 20 corpus vel partem eius quantitativam esse huiusmodi; hominem enim esse quantum est ipsum esse illud corpus quantificatum, et naturam integrum esse quantam est ipsam habere illam partem quantitativam sic quantam, quod non est quantitas formaliter, 25 sed habicio partis qualitative sic quante, cum nulla anima sensitiva per totum sic extenditur; et corre-

7. Aristot de anima I 4, 12 (ed. Paris. III 439, lin. 49 ss. confer pag. 14, 4.)

1. naturis precedentibus A.	possunt om. B.	3. et	
vivere P Pr.	4. et om. C.	5. animalibus B.	10. quando
A.	12. negatur B.	13. intereimitur P,	innuitur A, quo innuitur tamquam C, dictum est si ibi (si ibi exp.)
	sive minuitur Pr.	14. quantitas B C P Pr.	15. sed
		solum — quantitas om. P, in <i>marq. suppl. a. m. cod.</i> Pr.	16. quantitatis C persone A.
			17. est om. C.
			18. coextensam B P Pr.
			20. idem C P Pr.
			21. et pro enim P Pr.
			23. qualificatum A.
			27. sic om. B C P Pr.

spondenter dicitur de ceteris accidentibus respiciendo semper per se ad sua subiecta.

Et patet, quomodo ratione communis humanitatis corpus est intellectivum, indivisibile, perpetuum et sic de ceteris anime convenientibus intelligendo talia predicata in neutro genere substancie in predicatione secundum essenciam et econtra; spiritus ille est animal corporeum mortale, et sic de aliis, quia eadem communis persona est huiusmodi. Et patet 10 solucio.

Thus it is by virtue of the human personality that soul and body mutually possess each other's attributes.

A
fol. 48*

CAP. IV.

Restat ulterius pertractare de multitudine et ordine formarum in homine. Quoad primum patet ex dictis, cum omnis forma substancialis sit quiditas et econtra, 15 quot sunt partes quantitative hominis, quarum quilibet est aliquid, tot sunt forme, et per consequens, cum anima sit quiditas corporis unientis, patet, quod tot sunt anime in homine, quot sunt partes quantitative eius unientis vitis propriis. Et ut magis appa- 20 reat, quod communis scola hodie audiens loqui de anima vel formis aliis quibuscumque concipit, propter diversitatem nominis, quod omnis forma substancialis, et specialiter anima, sit res per se possibilis, distincta essencialiter a subiecto, ideo premittenda est racio 25 quiditatis anime in communi.

The number and order of forms in man. There are as many forms in man as there are quantitative parts having an existence of their own; and there must be the same number of souls, since soul is the form of body.

Pro quo notandum, quod omnis anima, cum sit univoce forma cum aliis, est substancialis disposicio, qua corpus dicitur animatum; sicut enim forma ignis est ignetas, forma lapidis lapideitas, forma metalli

Soul (or life) is the form by which the body is animate; as stoniness is the form of stone, mettallity of

-
2. ad sua semper.	3. q ^{mo} ratione <i>om.</i> P Pr, humanitas
P Pr.	6. substantio (<i>sic</i>) A, substantive P, substantivate Pr.
8. ad 3 ^{um} <i>pro</i> animal A et sic de aliis <i>om.</i> A Pr.	12. multacione (mlt ^o) B.
20. cum <i>pro</i> quod B.	14. omnis <i>om.</i> B.
27. alias A.	19. quod <i>pro</i> et A C P Pr.
	24. ideo <i>om.</i> C.
	26. cum <i>om.</i> B.

metal etc.
Quotation from
Aristotle.

metalleitas, forma plante planteitas, et sic de ceteris, quorum quiditati substanciali, cum voces deficiunt, secundum regulam Aristotelis licet fingere: sic cuiuscumque animalis forma ultimata est animalitas, ut forma equi equitas, forma hominis humanitas, et 5 proporcionaliter de cunctis naturis corporeis quibus formaliter inest vita. Et hoc est, quod intendit Philosophus 2º de anima primo capitulo, describens animam sub hac forma: 'Anima' inquit, 'est actus corporis organici phisici, habentis vitam in potentia'; 10 quod tantum est dicere, ac si intenderet, quod anima est quiditas corporis naturalis instrumentati, ut possit actus vitales elicere. Unde cuiuscumque nature corporee viventis anima est ipsum animari et per consequens quiditas animacio sive vita. Vivere enim 15 viventibus est esse, et hinc dicit Philosophus 2º de anima 8º, quod anima est quidquid erat esse viventis

The being of
living creatures
is life.

3. Cf. Arist. Ethic. Nic. II 7, 11 fin. (ed. Par. II 21, 47 ss.)

8. Aristot. de anima II 1, 4 ss. (ed. Par. III 444, 28, Biehl, ed. Teubn., p. 30, 19). Άναγνατον ἔρα τὴν ψυχὴν οὐδείν εἶναι ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ δυνάμεις ζωὴν ἔχοντος· ἡ δὲ οὐσία ἐντελέχεια. Τοιούτον ἔρα σώματος ἐντελέχεια· αὕτη δὲ λέγεται δικῆς, ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη, ἡ δὲ ὡς τὸ θεωρεῖν. Φιλορεόν οὖν ὅτι ὡς ἐπιστήμη ἐν γὰρ τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν καὶ ὄπρος καὶ ἐγρήγορσίς ἐστιν, ἀνέλογον δὲ ἡ μὲν ἐγρήγορσίς τῷ θεωρεῖν, δὲ ὄπρος τῷ ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν. Προτέρᾳ δὲ τῇ γε νέσει ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη· διὸ ψυχὴ (ἡ ψ. Biehl) ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμεις ζωὴν ἔχοντος. Τοιοῦτο δὲ ὁ ἀνὴρ ἡ δργανικόν· δργανα δὲ καὶ τὰ φυτῶν μέρη . . . Εἰ δή τι κοινὸν ἐπὶ πάσῃς ψυχῆσι δεῖ λέγειν, εἴη ἀνὴρ ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δργανικοῦ· διὸ καὶ οὐδὲ δεῖ ζητεῖν, εἰ ἐν ἡ ψυχῇ καὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τὸν κηρὸν καὶ τὸ σχῆμα . . . 17. Est libr. II. cap. 1, cf. not. sup.

1. planetae planetatas Pr. ceteris formis C. 3. nomina post fingere *uld.* B sit licitum C. 6. formis *pro* naturis A.
7. intellegit Aristoteles C. 12. informata *pro* instrumentati Pr.
14. ipsum — anima est *om.* Pr. animari B P.

corporis; sed quia vita nunc sumitur pro duracione corporis viventis, nunc pro actu vitali elicito, et nunc pro quiditate viventis, ideo Philosophus modificans actum, qui est genus anime ad substancie quiditatem, dicit, 5 quod anima est actus primus; quiditas enim presupponitur ad duracionem et actum elicatum.

Unde 2º de anima 7º ‘Non,’ inquit Aristoteles, ‘oportet querere, si unum est anima et corpus, sicut neque ceram et eius figuram’; vlt dicere, quod sicut 10 in artificialibus figura cere non est nisi essenciam ceream figurari, et sic in naturalibus anima non est nisi essenciam organicam naturaliter animari: Unde non requiritur aliquod ligamentum, ligans animam cum corpore, sicut requireretur, si anima esset res, 15 que posset per se existere. Et ista est plana sententia Aristotelis et commentatoris sui 8º methaphysicorum ultimo. ‘Non,’ inquit commentator, ‘est

Once more
(quoting
Aristotle) soul
and body are
one; not sepa-
rate things
requiring a
bond.
Proof from
Averroes.

7. *Est libr. II cap. I cf. not ad pag. 54 lin. 3 et 17*
 15. Cf. pag. 4, 2 ubi plane contraria sententia exponitur;
cide quoque p. 34 l. 5 ss. 16. Aristot. Metaph. VII 6,
 6. (*Ed. vett. VIII, 8, Ed. Paris II 563, 31 ss.*) Ιὰ ταῦτην δὲ τὴν ἀπορίαν οἱ μὲν μέθεξιν λέγονται (*scil. τὸ αἴτιον τοῦ ἐν εἶναι*) . . . οἱ δὲ συνονσίαν (*ψυχῆς*), ὥσπερ Αὐτόφρων φράσιν εἶναι τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπίστασθαι καὶ ψυχῆς οἱ δὲ σύνθεσιν ἢ σύνδεσμον ψυχῆς σώματι τὸ σῶμα. Καίτοι οἱ αὐτὸς λόγος ἐπὶ πάντων καὶ γὰρ τὸ ὄγιαίνειν ἔσται ἡ συνονσία ἢ σύνδεσμος ἢ σύνθεσις ψυχῆς καὶ ὄγιείας καὶ τὸ τὸν χαλκὸν εἶναι τριγωνον σύνθεσις ἐπιφανεῖας καὶ λευκότητος. Λίτιον δὲ ὅτι δινάμεως καὶ ἐντελεχείας λόγον ἐνοποιὸν καὶ διαφοράν. Ἐστι δὲ ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἡ ἐσχάτη ὥλη καὶ ἡ μορφὴ ταῦτὸν καὶ δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργεία. — Et commentatoris sui: *Est Averroes, cf. ‘Averrois Cordubensis in Aristotelis . . . com-*

1. per duracionem Pr. 2. actu om. B. 7. No ⁷ (*sic*) A.
 8. querendum si Pr, convenire P. et om. B C. 9. ceram
om. A, eius om. B P, cera — figura C, cera figura Pr. 10. arti-
 bus P. figura est cere (*ē correct. alt. m.*) figurari ita in
 naturalibus Pr. post naturalibus add. nisi essenciam organicam
 B C. 11. 12. anima — naturaliter om. C. 15. plane P.

differencia inter compositionem anime et corporis et compositionem cupri cum tribus angulis. Et sic, ut non accidit questio in compositione figure cum cupro, opportebit, quod non accidat questio in compositione anime cum corpore. Anima enim habet se ad corpus, sicut figura ad cuprum, et albedo ad superficiem: omnia enim sunt perfecciones et forme subiecti; et anima cum corpore sunt unum, sicut

*mentarii' Venet. 1552, vol. VIII fol. 106 (recto) col. 1 l. 28 ss.
 'Et quidam dixerunt compositionem' etc. id est et quidam dixerunt,
 quod ista communicatio est compositio animae cum corpore, et
 quod ligamentum, per quod fit compositio, est vita . . . Qui-
 dam enim opinabantur quod sanitas istius copulationis erit
 per istam congregationem animae cum corpore; et quidam
 opinabantur, quod est per ligamentum: et quidam per com-
 positionem animae et corporis, compositione sanitatis, non
 compositione corruptionis. Deinde dicit 'et etiam erit cu-
 prum' etc., id est et non est differencia inter compositionem
 animae cum corpore, et compositionem cupri cum tribus angulis,
 scilicet, quod dicere cuprum habens tres angulos, est, sicut
 dicere corpus animatum, et sicut dicere superficiem albam.
 Et intendit, quod sermo de omnibus quaestioniis est unus:
 et sicut non accidit eis quaestio in compositione figurae cum
 cupro, oportebit ut non accidat eis quaestio in compositione
 animae cum corpore: anima enim ita se habet ad corpus,
 sicut figura ad cuprum et albedo ad superficiem; omnia
 enim sunt perfectiones et formae subiecti. Deinde dicit, 'et
 causa in hoc est', id est, et causa deceptionis eorum est, quia
 ponunt idem, quando est in potentia, et quando est in actu
 esse diversum, et in rei veritate est unum illud. Illud enim,
 quod fuit in potentia, est in actu, et non sunt hic duo diversa.
 Deinde dicit, 'et est sicut dictum est' etc., id est et anima
 cum corpore sunt unum, sicut dicimus, quod prima materia
 et forma sunt unum. Deinde dicit 'Ergo non habent' etc.,
 id est et cum anima non est, nisi esse eius, quod est in poten-
 tia animatum esse, animatum in actu, tunc exitus eius
 de potentia in actu non habet causam, nisi motorem extra-
 hentem ipsum de potentia in actu.'*

-
1. 2. et inter compositionem P. 3. in compositione om.
 B P. 4. opportebit om. A, cupro ita non accideret C Pr.
 accideret B P. ideo pro questio B. 7. omnes P.

dicimus, quod prima materia et forma sunt unum, cum anima non sit nisi essencia eius, quod est in potentia animatum esse, esse animatum in actu. Ecce plena sententia Aristotelis et commentatoris sui de 5 quiditate anime eadem sentencie supradicte. Aliter enim anima non esset univoce forma cum aliis, que de potentia materie educuntur.

A Et ignorancia huius methaphysice de anima fui Wyclif formerly
 fol. 48^b A ego et forte alii mei similes plurimum excecatus, the soul a thing
 sompnians, quod anima, | et specialiter humana, sit separated from
 res, que poterit a corpore separari. Tales autem
 formas nemo probare poterit; formas autem mate-
 riales predictas, que sunt quiditates substancie cor-
 poree, est facile naturalem convincere, specialiter, si
 15 in errore loyce non contendat.

Ex istis plane sequitur, quod quelibet pars quan- Thus every part
 titativa viva in homine habet propriam animam, et own soul or life
 per consequens tot sunt anime in quounque homine, (cf. p. 53 l. 15.)
 quot sunt parcium huiusmodi quantitativarum qui- as the soul of
 ditates. Patet sic: quelibet talis pars quantitativa (cf. p. 58, l. 27).
 est aliquid, quod non est alia pars, et per con-
 sequens in existendo aliquid, ad quod habet propriam
 quiditatem; et cum omnis quiditas viventis corporis
 sit anima, ut patet superius, sequitur conclusio. Et
 25 patet in universalis sententia de multitudine anima-
 rum in homine, nec valet dicere, quod anima
 hominis sit anima cuiuslibet partis talis, cum qui-
 ditates talium distingwuntur, et ille sunt anime.

-
1. dicimus cum materia prima cum forma P, prima om. P.
 2. nisi esse ens quod B, esse eis Pr. 3. alterum esse om. BC esse — animatum om. Pr. 4. plane B P. 7. educitur B P Pr.
 12. 13. naturales A. 13. sint P. 14. naturali B P.
 15. errorem P. contendant P. 16. videtur pro sequitur B P.
 17. una B P Pr. 19. quantitativarum om. B C P Pr. 21. anima Pr, pars om. B C P Pr. 22. inexistens P. 22. ali^d ad om. B C P Pr.
 23. uidentis B C P Pr. 24. 25. Ut patet C. sermone pro sententia Pr. 25. 26. formarum animarum A.
 26. animarum in corpore in homine B P.

Cum ergo partes quantitative hominis exercent actus nutricionis, taccionis vel alterius sensacionis: sequitur, quod forme, a quibus sunt id, quod sunt, potentes sic agere, sint perfecciores quam forma materialis, non-anima. 5

Every part of
a sponge or
worm has its own life; much more, every part of man, since it is alive, must have a soul.

Et ultra ex diffinizione anime declarata superius, sequitur, quod quelibet talis forma sit anima: non enim secundum animam hominis vel virtutem eius quocunque membrum vivit formaliter, quia partes huiusmodi quantitative habent vitam propriam et 10 propriam quiditatem, et hoc est anima. Ymmo, cum omnis informacio accidentis presupponit formam substancialem vel quiditatem, quam ipsa consequitur, patet, quod virtus talis presupponit animam, cum prius oportet essenciam esse aliquid, antequam sit 15 accidentaliter aliquale. Non ergo est evidencia naturali philosopho, quod partes plantarum, spongia maris, partes vermium incisorum, et sic de ceteris vegetabilibus, habent animas, quin pari evidencia vel maiori partes quantitative hominis. Nam quiditas 20 vel forma intrinseca talis partis est principium activum motus vitalis perfeccioris, quam est forma unius vel alterius vegetabilis precisi de stipite; ergo cum a naturali operacione convincitur quiditas forme ex secundo Phisicorum, quare non concederetur pars 25 quantitativa hominis propria anima animari?

Though there are many souls in each man, each man is only one soul,

Sed ulterius notandum, quod, licet in quolibet homine sint quotlibet anime, tamen eiuslibet hominis est tantum una anima, que de potentia materie est educta. Ex quo patet, quod multum differt formam 30

25. Aristot. nat. ausc. II 1 (ed. Par. II 260 sq.).

2. actionis A. 3. illud B C Pr. 4. sicut pro sint B C Pr,
fuit P. 8. hominis om. P vel om. A. 10. et om. A. 11. cum om.
B, non om. P. 19. quoniam B P Pr. 22. perfeccionalis A. vermis
vel C. 28. sunt C, cum pro tamen A. tantum B. 30. differunt A.

esse animam in homine, et esse animam hominis vel humanam. Prima pars patet ex superius declaratis, et secunda pars ex hoc est evidens, quod tantum est una quiditas unius substancie; omnis anima est quiditas, ergo tantum est una anima unius substancie; which is more perfect than the others.
 et tercua pars patet ex hoc, quod proportionaliter, ut materia est in commixtione vel complexione perfectior, est forme perfectioris capacior et materialiter causancior. Sed corpus humanum est plus reductum ad temperamentum, quam corpus aliud sublunare; ergo multo perfectius sufficit formam superadditam principiare. Si ergo materia terrena nascencium atque reptilium causat precipue passive dispositionem substancialis vel quiditatem substantie, multo evidenter corpus hominis sic causabit; et cum non sit possibile, quod lux dans formam materiali essentiae deficiat sue capacitati, cum forma sit quiditas materialis nature, sequitur, quod cuiuslibet hominis corpus habet animam de suis intrinsecis resultantem.

Et iste videtur mihi plane sensus commentatoris 8º Metaphysice commento ultimo, ubi dicit:

22. Averroes loco comm. (l. 4 ss.): Deinde dicit 'non quasi separata, id est neque esse illius formae simplicis est ita, quod in actu sit, aliud a rebus particularibus, quarum est forma, ita quod res particularis, et forma eius sunt duo diversa. Et hoc intendebat, cum dicit separata. Deinde dicit. 'Et propter hanc difficultatem' etc. id est et innuit quaestionem praedictam dicentem, quomodo est homo unus, et est compositus ex anima et corpore, que sunt existentia in actu. Omnis enim, qui ponit quod anima et corpus sunt duo diversa, contingit ei dicere, quid sit causa ligamenti animae cum corpore. Qui autem dicit ... non sunt apud ipsum duo diversa nec accidit ei quaestio haec. De reliquis cf. supra pag. 55, lin. 16.

-
1. in homine *om.* P. esse animam in homine et esse animam hominis P. humana A B C.
 2. patet *om.* P.
 8. perfectior capacior B C.
 9. causa timor (*sic*) Pr.
 10. redactum P.
 11. forcious A.
 13. precise passive Pr.
 15. hominis *sic om.* A.
 16. est A B P.

'Forma corporis non est ita in actu, ut sit aliud a re particulari, cuius est forma, ita, quod res particularis et eius forma sint duo diversa; unde qui ponit, quod anima et corpus sunt duo diversa, contingit ei dicere, que sit causa ligamenti anime cum 5 corpore. Qui autem dicit, quod anima est perfectione corporis, et quod corpus non existit sine anima, non sunt apud eum duo diversa, nec | accedit ei fol. 49^a A questio hec.' Et sequitur: 'Causa autem disreptionis hominum in ista materia est, quia ponunt 10 idem, quando est in actu, et quando est in potentia, esse diversum, et tamen in rei veritate est unum. Illud enim, quod fuit in potentia, est in actu, et non sunt hec duo diversa.'

Hence it appears, that substantial forms are one with their subjects.

The more perfect the agent, the more perfect its product; and man has generative power, which is the highest kind.

Ex ipsis verbis commentatoris patet sententia 15 sepe dicta de formis substancialibus, quod sunt idem essencialiter cum subiecto.

Item proporcionaliter ut activum principium est perfectioris effectus ex se productivum est ipsum agens perfectius. Sed homo est animal perfectissimum sublunare, ergo est perfectissimi effectus inter alia animalia productiva. Maior patet ex eo, quod perfectione active potencie vel actus, quem efficit, attenditur penes perfectionem effectus, quem sufficit per se producere. Ille enim est finis, gracia cuius ordinatur potentia et finis 25 imponit necessitatem, mensurans talia ex 2º Phisiocorum. Et hinc in 4º Methaphysicorum dicitur ani-

26. Cf. Aristot. nat. ause. II. 3 (ed. Paris. II 264 sq.)

27. In Arist. Metaph. talis sententia non invenitur; non abhorrent autem ab eis, quae Wiclis significat, verba Aristotelis de anim. gener. II. 1 Τῶν δὲ ζώων τὰ μὲν τελεστονογεῖται

1. sicut aliquid B. 4. ponunt P. anima si diversa P, duo om. A B. 6. quando C. 9. hec om. Pr. Etiam P. 9. 10. discepctionis C. 10. qui C qm. (sic) Pr. 13. tamen pro enim B. 17. substancia P. 19. per se B P. 20. perfectissimum vel sublunare A. 21. animalia om. B. 25. Illa Pr. gracie C. ordinatur po^r (sic) et P. 26. necessitatem om. P. 27. hinc om. B Pr.

mal perfectum, cum sibi simile potest producere, ut animal est sic perfectum in media etate, et non in altera extremarum. Unde 2º de anima commendat Philosophus virtutem generativam ultra augmentativam eo, quod generativa diutius conservat speciem producendo novum individuum animalis; augmentativa vero solum conservat individuum iam productum. Ex istis videtur, cum bruta minus perfecta sufficiunt ultra inanimata sibi similia in natura 10 producere, multo magis homo, quoecunque bruto perfeccior; sed hec sonat sententia philosophica et catholica, que texit genealogias hominum secundum effectus et ordine generative potencie, que aliter superflua foret in homine. Sed cum generativa terminatur ad formam, que est complementum et quiditas generati, sequitur, quod vis generativa hominis sufficit ad hec se extendere, sicut generativa brutalis.

καὶ ἐκπέμπει θύρας ὅμοιον ἔαντῷ, οἷον ὅσα ἔφοτοκεῖ εἰς τοῦμφαντὲς, τὰ δ' ἀδιάρθρωτον ἐκτίπτει καὶ οὐκ ἐπειληφός τὴν αὐτοῦ μορφὴν. . . . Τῶν δ' εἰς τὸ φανερὸν ὅμοιον ἀποτελούντων ἔφον καὶ ἔφοτοκούντων τὰ μὲν εὐθύς ἐν αὐτοῖς ἔφοτοκεῖ, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ βοῦς . . . τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ὁποτοκήσαντα πρῶτον οὕτω ἔφοτοκεῖ θύρας. . . .

Arist. de an. II 4, 13 (ed. Paris, III 450, 16 ss., Biehl 43, 3)
 "Ἐστι δ' ἔτερον τροφῆ καὶ αὐξητικῷ εἶναι· ἢ μὲν γὰρ ποσόντι τὸ ἔμψυχον αὐξητικόν, ἢ δὲ τόδε τι καὶ οὐσία, τροφή. σώζει γὰρ τὴν οὐσίαν καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν ἥτος ἀν καὶ τρέφηται· καὶ γενέσεως ποιητικὸν οὐ τοῦ τρεφομένου, ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον· ἦδη γάρ ἐστιν αὐτὴ ἡ οὐσία, γεννᾷ δ' οὖθὲν αὐτὸν ἔαντὸν, ἀλλὰ σώζει· ὡσδ' ἡ μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ δύναμις ἐστιν, οἵα σώζειν τὸ ἔχον αὐτὴν, ἢ τοιοῦτον, ἢ δὲ τροφὴν παρασκευάζει ἐνεργεῖν· διὸ στερηθὲν τροφῆς οὐ δύναται εἶναι.

1. vel B C P.	3. extremerum P.	6. animal augmentatio B.
11. sana B P.	8. hiis B.	9. simile B.
13. ordines B C P Pr.	12. et scriptura canonica Pr.	10. quicunque B.

Man's generative power is not confined to accidents, but reaches to substantial form i. e. soul. See Genesis XII, 5.

Sed constat, quod passiva ministracio materie non arguit potentiam generandi, cum tunc terra maxime gigneret substancialias sublunares, nec sola produccio qualitativa, quia elementa et bestie sufficiunt eciam formam substancialem producere, quod est perfectus, quam alterius forme accidentalis produccio. Non ergo terminatur extensio generative potencie in homine ad formam accidentalem solummodo, quia tunc indubie perfectissima eius operacio deficeret a generativa in bruto, cum omnis substancialia sit perfectior accidente. Et sic intelligitur scriptura ad litteram, quando dicitur Gen. 12°, quod Abraham tulit Saray, Loth et animas, quas fecerant in Aram, et ierunt in terram Chanaan. Sicut enim homo facit materialem essenciam animari, sic facit animam, cum sit idem. Aliter enim nullum brutum facit animam, nec agens creatum formam aliquam. Non ergo oportet timere sophisticam, quando Abraham et Loth fecerunt animas, sicut scriptura dicit ad litteram.

20

The nutritive power can produce the form of the parts of man's body, but only the generative power can produce the form of the whole. For the man is not whole without soul.

Item vis augmentativa sufficit in homine producere formam carnis et sic de formis ultimis cuiuscumque partis quantitative humani corporis; sed omnes illae forme substanciales, ut patet ex dictis, sunt anime. Ergo vis augmentativa hominis sufficit producere animam; sed vis generativa hominis nutritiva perfectior habet se ad totum hominem, sicut augmentativa ad eius partem quantitativam; ergo vis

12. Gen. 12, 5.

1. quod <i>om.</i> Pr.	per assumere <i>pro</i> materie P.	2. ministrandi <i>pro</i> generandi Pr.	4. <i>eciam om.</i> Pr.	5. 6. perfectius alius forme accidentalis productive A.	7. persone generative A.	12. quod <i>om.</i> B C, quod Pr.	18. quin B P.
19. scriptura <i>om.</i> A.	24. sunt anime <i>om.</i> B C P Pr.	25. sufficit homines animas Pr.	26. vis <i>om.</i> P.	hominis <i>om.</i> B P.			

generativa hominis sufficit formam tocius producere. Aliter enim non foret homo univoce, sed summe equivoce generatus, cum proximum per se generans non conveniret cum generato eiam in genere, cum 5 solum deus dat formam hominis. Et certum est, quod solum illud generat animatum, quod eius animam producit, cum elementa et quotlibet animata sufficiente dispositive transmutare subiectum secundum formas accidentales, ut forma, qua generatum per 10 fecitur in specie, consequatur; et tamen illa non generant animal ex hoc, [quod non dant specificum complementum, nec convenient in specie cum produeto. Solum enim est talis generacio equivoca ex 15 methaphisice; ymo, si consideremus quiditatem forme et actionem virtutis informative in semine, videbimus, quod sicut virtus informativa seminis facit illam esse vivum, sic generat in ipsa vitam vel animam, cum sit idem. Quiditas enim essencie corporee est eius substancialis forma et anima, si 20 natura ipsa vixerit.

Et patet, quod non est intelligendum, forma, qua substancia materialis est formaliter illud, quod est forme absoluta essencia, quam dator formarum separatus ut deus, vel alia facta intellectiva appro- 25 priate per se copulavit cum subiecto, sed agens proximum consimilis speciei cum genito facit mix-

We must not confuse the forms of the special being with the original typical form given directly by God.

14. Arist. Metaph. VI (*in edd. antiquis VII*) 8, 7 et 8 (*ed. Paris II. 546, 27 sq.*)

1. hominis *om.* B C P. sufficit — Aliter enim *om.* A.
 3. proxime persone A. 6. generatum B. 7. animata *pro* elem-
 menta Pr. 8. substancialis C Pr. 11. generat A B C.
 ex *om.* C, ex quo non P. 13. unica B C P Pr. 15. in semine
om. P. 17. illa A C P, illud Pr. sic (*pro* secundo) B, si
 generatur Pr. 19. essencialis B. 21. quod forma Pr, for-
 ma B Pr, forma *qua* substancialis (*sic*) C. 23. 24. forma
 separatas B P Pr, ut deus *om.* B, forma *om.* B C P Pr.

turam parcium, et per consequens totum esse illud, quod est, et per consequens quididatemi. Deus tamen est principale agens utrobique, sicut et concurrunt corpora celestia et quicunque spiritus in agendo. Sed aeeio talis multum est equivoca. 5

Objections: Contra istud instatur tripliciter. Primo, quod part, or part of omnis homo habet infinitas animas, formas vel quididates. Nam quot sunt forme in homine, et specialiter man has an infinite number si sint partes sue vel partes parcium, tot formas habet, quia easdem in numero; sed quotlibet sunt 10 huiusmodi anime vel quididates in homine, ergo omnes huiusmodi animas homo habet; et cum hic non sit solum istas animas homo habet, et homo habet istas animas, sequitur, quod homo habet quotlibet animas. 15

Answer:

- I. There is a limit to the number of substantial forms.
- II. The soul is soul only of that which it informs.
- III. Distinction to be observed in the use of the possessive.

Pro isto suppono, quod sit limitacio de formis substancialibus, que sunt quididates substancie; secundo suppono, quod quiditas vel anima, in quantum huiusmodi, dicat relacionem ad illud, cuius est quiditas; et tertio suppono antiquam loycam, quod 20 coniunctis termino relativo et possessivo immediate ad invicem in proporcione affirmativa de inesse implieatur relacionem esse inter ea, que primo significant; ut, si iste est pater tuus, vel habeas istum patrem, tunc ipsius paternitas ad te est relacio. Et 25 hinc significanter dicunt sophiste, quod canis, qui est pater alterius, est tuus, quia de possessione tua; et tamen non est pater tuus eo, quod tunc essemus eius filius, et sic, hoc caput est tuum, et tamen non

-
2. Verumtamen deus B C P Pr.	3. ubique P.	3. 4. correspondenter <i>pro</i> concurrunt B P Pr.
		quandoque <i>libri</i> .
		6. Videtur primo quod P Pr. videtur quod B C.
		7. unus <i>pro</i> omnis P,
		habeat C.
8. et <i>om.</i> P.	10. quia <i>om.</i> A.	11. ergo — animas <i>om.</i> B.
13. 14. et homo habet <i>om.</i> C,	habebit C. <i>locus suspectus.</i>	
18. vel <i>pro</i> quod C.	19. notacionem A.	22. affirmativa <i>om.</i> P.
23. implicatur <i>om.</i> A.	esse <i>om.</i> A C P Pr.	24. sit C.
pater tuus — te est <i>om.</i> Pr.	28. non es <i>pro</i> essemus Pr.	

est caput tuum et ita de ceteris. Per ista patet, quod nullius partis quantitative anima, forma substancialis vel quiditas sit quiditas sui tocius, quia tunc idem esset essencia tocius et partis, ut patet ex 5 sensu exposito. Ex quo patet, quod non est color, si pars habet huiusmodi quiditatem, ergo et suum totum. Sed est hec fallacia accidentis, dum commutatur quid in aliud quid; et quidquid habet pars, habet et suum totum, in cuius est pars; istam quiditatem 10 habet pars, ergo istam quiditatem habet et suum totum. In istis quidem abstractis est idem dicere, istam quiditatem habet hoc integrum, et hoc integrum habet istammet quiditatem.

Sed pro ordine formarum in homine est notandum, 15 quod homo, sicut et quotlibet mixtum habet elementa, ex quorum mixtura secundum partes nobis insensibilis vel athomos forme superaddite resultant. Et sic quelibet pars quantitativa hominis distincte sensibilis habet formam superadditam per totum subiectum primum multiplicatam, et aliam habet os et aliam nervus, et sic de aliis secundum disparitates naturarum ita, quod precise tot sunt forme superaddite in quocumque mixto, quot sunt subiecta minima vel ipsius participancia, que sufficiunt formas 20 huiusmodi subiectare. Subiectum autem talis forme est aggregatum ex elementis, que ita insensibiliter sunt proposita, quod nemo sufficiet ipsa sensu distruere,

Every
quantitative
part of man has
a special form,
and, as these
combine, fresh
forms result for
each aggregate.

1. et *om.* C Pr, et per ista Pr, pro ista P. 4. esset *om.* B C.
5. composito A composito *pro* sensu exposito P. 6. Sed est — suum *om.*, totum, cuius est pars et istam quiditatem habet pars, et istam quiditatem habet suum totum *inservit* Pr 7. Sed sic est hec falsum A, hec *om.* C. 8. quid ad aliquid B P. 9. et suum *om.* C. in eius est pars *om.* B P, in et pars *om.* C. istam — totum *om.* et etc. add. B P Pr, habet suum C. 13. ipsammet B C Pr. pars *om.* A. 20. multiplicatas et alias habet has et aliam habet nervus B vermis *pro* nervus A C, de aliis *om.* B. 22. precipue A. 25. huius A, substancie B. 26. ex eis A. et *pro* que B. 27. ea *pro* ipsa B, tempora C.

Thus result etsi oculos linxinos habuerit. Ex formis autem successively the vegetative and superadditis elementis resultant anime, vegetativa et sensitive souls; and when all sensitiva; ex omnibus formis illis cum omnibus suis are combinbed the intellective soul, subiectis armonice copulatis resultat anima intellectus quiditas of human nature. lectiva, que est vita vel quiditas nature corporee A humane; et quamdiu manet in quacumque parte fol. 50^a quantitativa hominis armonica compaginatio elementorum, manet forma, forma superaddita, sive forma complexionalis, sive vegetativa, sive sensitiva.

Unde contingit, quod diu post corrupcionem ani- 10

Hence after
death of the
animal its
quantitative
parts live.

malis partes quantitative vivant eciam sensitiva.

Videmus enim quod singuli arborum semina, terrenascencium radices vel alie partes viscose vegetabilium

— ut patet de cepis et aleo — conservant complexionem, et per consequens animam post separa- 15

cionem a suo principio nutritivo et post vigorosam influenciam, celesti inserto terrestri, a quo possunt nutririri et sic recipere alimentum. Et sic proporcionaliter de partibus bestiarum contingit unam mortificari et aliam actus eciam sensitivos sensibiliter 20

exercere; ut aves et arietes — ut experti dicunt — post abscisionem capitum moveri in saltando sensibiliter; pisces eciam post corda extracta, servata spina dorsi, super quam compaginatur totum corpus, noseuntur vivere, anulosa eciam abscisa in 25 frusta, dummodo habent organa proporcionalia de

-
2. Vegetative et sensitive C Pr.	3. omnibus <i>om.</i> P Pr.
4. 5. quantitativa P.	7. 8. et elementorum A.
B C P Pr.	8. forma <i>om.</i>
10. 11. animalis <i>om.</i> C, <i>add. alt. m. in cod.</i> Pr.	
11. remanent <i>pro</i> vivant C.	12. enim <i>om.</i> B, Videmus inquit
singuli A.	13. terrenascencia Pr.
12. 13. terrenascencia Pr.	13. alie <i>om.</i> B P Pr.
viciose A.	14. oleoque conservant A, decepi et alio B.
14. oleoque conservant A, decepi et alio B.	15. animam <i>om.</i> B C P Pr.
16. vigorata influencia C P Pr.	16. vigorata influencia C P Pr.
17. inserta libri, terrestria qua C, aqua P Pr.	17. inserta libri, terrestria qua C, aqua P Pr.
18. et sic <i>om.</i> B C P Pr,	18. et sic <i>om.</i> B C P Pr,
recipient B C P Pr.	sic <i>om.</i> B C P Pr.
20. eius <i>pro</i> eciam B.	20. eius <i>pro</i> eciam B.
21. aves sicut et anetes dicunt expartibus abscisionem B C Pr.	
22. capita P.	23. extineta B P Pr.
24. qua C P, que B Pr.	
26. dum A C.	erunt <i>pro</i> habent B, habuerunt P Pr, habuerit C.

parte spine et anulo carneo vivunt sensibiliter separata; et cum tales motus non possunt perfici sine anima, patet quod in quocumque tali est anima, et nedum in tali, sed in multis frustis, que propter 5 defectum organi non sufficiunt actus vitales huius modi exercere, dicente Philosopho primo de anima commento quarto.

Si autem non permanet sensacio in animalibus ^{The absence of sensation is not a proof to the contrary.} decisis, nullum inconveniens est. Instrumenta enim 10 non habent, quibus salvent naturam; quamdiu quidem manet forma complexionalis corporis, quod quondam vixerat secundum formam intrinsecam, manet et anima. Et sic multe partes bestiarum et hominum ^{Parts may die before the animal.} vivunt diu post mortem illorum, alie autem moriuntur animali supervivente, ut patet ad oculum, ut cor, ossa et membra solida diu vivunt.

Cum ipsis narratis concordat experientia, et in- ^{Wyclif formerly held that such detached parts had powers but no soul.} dubie non est possibile quod experientia obviet rationi. Unde, quando ymaginabar animam esse 20 essenciam separabilem, materie coliniatam, paciebar multas angustias, quomodo partes vivencium abscise habent animas, fingendo, quod habent virtutes derelictas sine anima, secundum quas taliter transmutantur; sed post percepit dicta husiusmodi esse 25 deliramenta iuvenilia, cum nullum accidens potest inesse subiecto, nisi presupposita forma substanciali,

6. Aristot. de anima I 4, 18 sq. (ed. Paris. III 440, 30 ss.) Τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ξφων πολλὰ διαιρούμενα ξῆ καὶ δοκεῖ τὴν ἀντήν ψυχὴν ἔχειν τῷ εἰδεῖ κτλ.

1. spine dorsi et anullo P.	10. solvant C, solum Pr.	
12. vixerit Pr.	16. callida B.	18. experientia om. Pr.
19. animam om. B C, inseparabilem P.	20. materie cum multis tum paciebar angustias A, tolli vitam paciebar colu vitam P, multas om. etiam B P.	23. anime P.
23. 24. transmutatur B C P Pr.	24. percepit C Pr.	25. derelicta C.
26. esse in Pr, sine presupposita P.		

Now he has learned that such powers are instruments of the soul.

a qua subiectum capiat quiditatem, et consequenter ad illam formam substancialem habet illud accidens naturale. Cum ergo partes abscise vivencium ex parte sunt causa sensibiliter moveri vitaliter, patet, quod unumquodque eorum est aliquid habens vir-
tutem ad hoc, et illam quiditatem vocant philosophi animam sive vitam; accidens autem cum dependeat essencialiter a subiecto et ipsum subiectum essencialiter ab huiusmodi quiditate, dependeat etiam ipsum ab ipsa quiditate: ideo videtur apud philosophos 10 instrumentum anime ad agendum. Non enim potest virtus sensitiva aut vegetativa sequi formam quamcunque indifferenter, sed eo ipso, quod inest materie forma, quam sequitur, est anima, quia aliter posset lapis et omne corpus inanimatum sentire, ut conce-
15 dunt hii, qui fingunt, quod virtutes sensitive possunt per se esse.

Action and
Sensation
are not due to
heavenly
influences or to
ingrafted
powers, but to
the immanent
soul.

Certum ergo est, quod substancia, ut disposita disposicione substanciali et accidentibus agit huiusmodi acciones, ut corpus tale sentit, et non quiditas 20 vel qualitas, nisi forte equivoce, quia est principium vel medium senciendi. Unde ponentes influencias celi vel virtutes insitas corpori sive proporcionali A forma substanciali principiare huiusmodi acciones fol. 50 sic agere, ut experimenta testantur, dicerent con-
sequenter, quod nulla anima sublunaris vel forma substancialis sit principium actionis, et tunc indubie nec forma accidentalis, quia si quiditas non sit causa agendi, multomagis nec qualitas. Patet ex hoc, quod

-
1. et communi P. 5. est ad habens A. 6. ad hec B, ad
huc Pr. 7. dependebat C. 8. a subiecto — essencialiter
om. B. 10. dependet *post* quiditate *add.* C, ideo vacatur C.
11. Non autem B. 12. 13. quantumque formam Pr. 13. est
pro inest P, mere Pr. 16. illi C. potuerunt P, poterint A Pr.
18. ut *om.* B. 23. celi *om.* Pr, vel *et* proporcionali *om.* P.
24. principiante A, B P, principiari Pr, huius A. 25. sic agere
om. B. sic *om.* P. 25. 26. consequenter *et* anima *om.* P.

superfluum est in philosophia plura pro causa ponere, ubi pauciora sufficiunt; sed influencia celi sufficit sine forma substanciali aliquas acciones agentis sublunaris efficere. Ergo cum idem sit iudicium de omnibus, sequitur, quod agencia sublunaria non habent proprias acciones, sed sic opinantes dicit commentator 4º methaphisice commento ‘non habere cerebra disposita ad philosophandum.’

Patet ergo, quod est dare multas animas in homine, There are many souls in man,
10 quia tot, quot partes habet, quarum quelibet per since each part has one.
se vivit.

Sed obicitur per hoc, quod plurime partes hominis viverent post separacionem anime a corpore, et cum mors sit privacio vite simpliciter a corpore, sequitur, 15 quod homines non secundum fidem, quam credimus et observamus secundum ritus ecclesie, moriuntur, ymo videtur, cum complexio eiuslibet partis corporis Christi servata fuit pro triduo iuxta illud ps. 15 ,Non dabis sanctum tuum videre corrupcionem’ 20 sequitur, quod omnes partes ille vixerunt in triduo et per consequens non fuit vera mors Christi, et per consequens nec vera resurreccio. Consequens contra fidem, ut ostendit Augustinus Enchiridion 40. Que

Objection: If
the parts of the
body survive,
Christ did not
really die,
which is against
the Faith.

7. Averrois comm. in Aristot. Metaph. IX 4 [7] cf. ed. supra comm. vol. VIII fol. 109º col. 1 C. 35 ss. Et ista opinio est valde extranea a natura hominis: et qui recipiunt huiusmodi, non habent cerebrum habitatum naturaliter ad bonum. 18. Ps. 15, 10. 23. Aug. Enchirid. cap. LII (Migne XL 256) . . . ut quemadmodum in illo vera mors facta est, sic in nobis vera remissio peccatorum; et quemadmodum in illo vera resurrectio, ita in nobis vera iustificatio.

7. 4º meº 9º A. commento metaph. 5º B Pr. 8. membra pro cerebra P. 9. animas om. C. 10. habet om. B. 12. plures C Pr. 13. vixerunt A. 14. privacio separacio vitae simpliciter a corpore A, non om. A. 16. morimur B. 18. mixto illud. 20. propter duo A. 21. non fuit — consequens om. post resurrectio ahd. fuit, si non prefuit vera mors Christi C Pr, et consequenter nec vera resurrectio Christi A. 23. ayt (sic) Augustinus P. Que om. B.

deduccio patet ex hoc, quod stante commixione
stabit et anima.

Answer: Christ
really died, yet
this did not
prevent the parts
of him from
retaining a
vegetative or
sensitive life.

Hic dicitur, quod post separacionem anime a corpore Cristus, ut alii fratres sui, vere et non ficte mortuus est, nec obest post illam mortem 5 quantitativas partes vivere vita vegetativa aut sensitiva manifesta secundum opera vel occulta, ut corpora sanctorum servata integra post mortem habent a deo supernaturaliter vim faciendi miracula. Non autem possunt reviviscere sensitive vel nu-10 trimentum reassumere, ut frusta terrenascencium, propter legem animalium cum suis partibus ultra vegetabilia regularius limitata, unde cum perante vixerunt participative per influxum spirituum a corde regulato per immortalem spiritum informative, et 15 iam destituuntur illa vita.

Examples: as
when a corpse
bleeds at the
approach of the
murderes.

Patet, cum quotmodis dicitur unum oppositorum, tot dicitur reliquum, quod homines eciam secundum partes vegetative aut sensitive post viventes verisime moriuntur, et sic, cum veritas non repugnat, 20 sed consonat omnimode sibi ipsi, relinquitur catholico ex ista philosophia via cognoscendi dispositionem metaphysice, qua supernaturaliter fiunt miracula et causam naturalem effectum, qui patent ad oculum; ut, quomodo corpus occisi cruentat in pre-25 sencia occisoris, quomodo corpora mortua vventibus sunt graviora, et corporibus viventibus demersis mortua supernatant cum similibus experienciis, que concernunt corpora mortuorum; primus enim effectus

-
1. mixione P. 2. et *om.* B 3. quod *om.* B. 4. Cristi Pr.
 5. illius C. 9. virtutem B. mirabilia B, miracula et corda et ossa et alie partes sicut habent limitatas peryodos, ita limitatur ad tempus faciendi miracula *add.* A C Pr. 13. limitata *om.* Pr. unde A. 14. a corpore Pr. 16. illa in ea Pr.
 18. et reliquum C. 20. vericato Pr. 21. 22. relinquitur *alia^{co}* (*sic*) Pr, ex ista — qua *om.* C. 24. effectivam Pr. 26. occi-
sus A, mortuua (*sic*) P, mortuorum Pr. 28. causa *pro* cum P.
concernunt *om.* lacuna *relicta* C.

contingit ex hoc, quod spiritus interficientis vulneri occisi imbibitus propter accidentalem qualitatum similitudinem trahitur ab exspirato spiritu occisoris. Attracto enim spiritu illo, et deficiente virtute regitiva 5 occisi corporis, que sangwinem servaret, ut sic amicabilem spiritum quem turbatum repelleret, necesse est post evaporatum spiritum sangwinem ebulire; et ista sentencia placet Ursoni Aphoris. 26; vel secundo et alia causa est, quia spiritus rationalis 10 occisi residens in sangwine, ira commotus, experientia occisoris, quem insensibiliter concipit, commovet ipsum et sangwinem ad locum plus patulum. Vel tercio supernaturaliter deus in detectionem sceleris illud agit. Quoad secundum patet, quod spiritibus A levificantibus pure terreo derelicto necesse est, quod fol. 51^a cadaver fit gravius, quam fuit vivum ex spiritibus et terrestri corpore congregatum. Quoad tertium dicitur, quod vivus submersus vim patitur et mergendo se ipsum glutificat. Quando autem spongiositates 20 et pori hominis mortui replentur aqua ex-

Why dead bodies are heavier than living ones.
Why dead bodies may swim while living ones sink.

8. ‘Urso scholasticus physicae et philosophiae naturalis magister seculi XIII, cuius Aphorismi et alia scripta in bibliothecis Anglicis, ex. gr. Bodleiana, Collegii Novi Oxoniensis, et aliis adservantur. Cf. Coxe, catalogus codicum MSS., qui in collegiis aulisque Oxoniensibus adservantur. Oxon 1852 p. 67 Coll. Novi.’ Lechler, Trialog. 87 not.

1. ulmus B. 5. corporis B. 6. quia infectum P Pr, quia infectum repellent B C. 7. turbatum pro evaporatum Pr.
8. Ampho^o A P, Amphoriss^o 206 Pr, Amphoriorum B C.
9. Et — quia om. B. 10. quietus pro commotus B. 11. interfectoris B C P Pr. 12. et om. B C P, spiritum et sanquinem Pr.
13. detestacionem A. 14. sic pro illud. sensum pro secundum P Pr, post spiritibus add. septemplicibus (sic) benefificantibus exspiratis pureque tereo Pr. 15. est om B. 16. fuit om B P Pr. 17. terestram P. 18. unus submersus vim ponit P, unius Pr. 18. 19. intendendo B C, intelligendo Pr, quod P. 19. 20. spongiositas B C P. mortui et expulsis — aqua (p. 72 l. 1° om. P.

pulsis spiritibus, tunc aqua locata naturaliter et aer prius connaturalis destitutus regimine aspirans ad locum proprium facit totum congregatum naturaliter enatare, ubi levius vivum fundum suppeteret. Nec mirum, cum lignum ponderosius quam lapillus 5 supernatat, nedum racione figure, sed levitatis ignis et aeris, ubi lapis, carens istis racionibus, statim submergitur.

The three spirits
and four
humours (see p.
42) by which the
soul is united
to the body
are commixed
in the blood;
whence the
blood is the
seat of the soul.

In omnibus quidem passionibus viventis corporis 10 oportet attendere ad spiritus triplices et humores quatuor, quibus anima colligatur corpori, sicut deus graciouse unitur anime secundum septuplia dona spiritus increati. Unde, quia omnes isti septem humores in quodam involucro commiscentur sangwini, qui est humor famosior, ideo ponunt philosophi 15 ipsum sangwinem partem necessariam et sedem anime. Unde Levit. 17° prohibetur esus sanguinis in signum, quod detestarentur mortem duplice. Unde pro causa ibidem subditur: ‘Anima enim omnis carnis in sanguine est.’

20

Objection: The
body that is dead
cannot have
been alive.

Sed secundo obicitur per hoc, quod non est possibile iuxta dicta corpus hominis simpliciter mortuum fuisse ante vivum, quod est contra dicta; et consequentia probatur eo, quod non perit anima vegetativa in corpore mortuo, antequam complexio dissolvatur. 25 Et tunc inducitur nova forma, et per consequens corpus, quod incipit, non est mortuum, eum numquam antea fuit vivum.

17. *Levit. 17, 10.*20. *Levit. 17, 11.*

-
3. aggregatum B C P Pr.	8. submergit B P Pr.	10. et
<i>om.</i> Pr.
11, 12. deus gloriosus graciouse (gloriose I ^r) A P.		
12. septemplicia P.	16. ipsum sangwinem <i>om.</i> B Pr, “partem
“sangwinem necessarissimam C.	17. prohibes C.
26. educitur A.	18. detesta-
retrum Pr.	19. ergo <i>pro</i> enim A.
27. corpus <i>om.</i> B.	20. duplicem <i>om.</i> Pr.	21. incepit C P Pr.
mortuum antequam fuit Pr.		

Hic dicitur, quod dupliciter, vel participative, ^{Answer: A body may be called alive in two senses; I. Participatively, as forming part of a living whole, by virtue of whose life the parts are held in harmonious combination.} vel per se ab intrinseco, dicitur corpus vivum et correspondenter mortuum; participative, quando corpus per se est pars viventis, cuius vita confert ad conservacionem illius corporis, ut elementa in homine et mixta minora, quia sufficiunt vegetativam animam subiectare; non autem habent in se animam tanquam suam partem qualitativam, sed virtute anime intellective multiplicata per totum conservantur in sua commixione armonica, et sic participative dicuntur equivoce animata; et sic sunt sangvis et ceteri humores cum qualibet parte quantitativa hominis animati. Et sic credo philosophos intelligere, quando dicunt elementa non esse in mixtis secundum suum esse completum, sed frangi secundum potentiam et virtutem formam superadditam subiectando. Nam omne elementum in mixto denominatur a forma superaddita participative et non ab extrinseco actuatum. Secundus modus, quo corpus dicitur ab in-^{II. Intrinsically; having a life of its own.} trinseco animatum, est satis notorius, quando scilicet habet partes elementares sic commixtas ad invicem, quod sufficit per se principare animam resultantem, et illa dicitur pars qualitativa compositi, quod est per se ab intrinseco animatum.

Et ad illius similitudinem credo, quod eroysi vocantur dii vel participative deifici in scriptura, ut patet Psalmo 81 et Joh. 10: 'Ego dixi dii estis' etc., non quod forma dei sit eorum quiditas, quia sic

27. Ps. 81 (82), 6; 7 Jo. 10, 34.

1 tripliciter Pr. 2. dicitur — correspondenter de mortuo (*sic*) post dupliciter ponunt B C P Pr. 3. vel — participative *om.* P. 6. minorare A. quam B C P Pr. 7. autem *om.* B C P. 9. multiplicata *om.* B C P. 19. modus modo A. 20. animatum *om.* B, actuatum P, anima Pr. cum *pro* est A. 21. mixtas B, adinvicem add. P Pr. 23. quidem *pro* quod est B C. 25. dico A, heroyci P, eroysi Pr. 27. 31 A. et *om.* A, dico A, etc. *om.* B P.

In the first sense divinity is attributed to men in the scriptures.

essent per se et non participative dii, quod est impossibile, cum solum unus poterit taliter esse deus, sed sicut corpuscula virtute anime, sic homines participant, virtute dei, qui est forma omnium exemplaris. 5

The body that is
dead had life
participatively.

Ex istis patet, quod corpus simpliciter mortuum fuit pars qualitativa hominis, et tunc vivum non per se ab intrinseco, sed participative et satis per accidentem: | nec obest cadaver sic colorari exspirato humore aereo, quod non alia forma superaddita resultet, 10 quam prefuit. Et stat partes taliter commisceri, quod forma nova superaddita resultat, et per consequens quod novum compositum generetur. A fol. 51^a

Thus different
opinions as to
the unity and
multiplicity of
the soul may be
reconciled.

Et si tertio obicitur de Wilvarby et Pechani Canturiensibus, quorum primus dampnavit Oxonie 15 opinionem, que ponit plures animas in homine, secundus vero dampnavit, ut videtur, oppositum, dicens, quod vegetativa hominis est alia ab intellectiva, dicitur, quod ex dictis predicti doctores potuerunt concordari. Primus quidem intellegit, ut sanctus 20 Thomas, quod non sunt multe anime in homine, quarum quelibet sit humana quiditas, quod est verum; secundus autem potest intelligi, quod partes hominis habent proprias animas nutritivas, distinctas ab intellectiva, que est humanitas, ac sensitiva, que est 25

14. *Joannes Peckham (1278—1392), Robertus Kilwardby (1272—1278) archiepiscopi Cantuarenses. cf. Gams, Ser. episc. eccl. cath. p. 183.*

1. essencialiter (*pro* essent) A. 2. solus Pr. talis C.
3. humiles A C. 4. participant *add.* post corpuscula Pr, post anime P. 7. animo *pro* vivum Pr. 9. collocari B P, cellari C, celari Pr. 10. ab illa B Pr, est alia C. superaddita addita resultat et per consequens *om. rell.* C prefuisse stat A.
12. resultet A Pr. 15. Uxonie B Pr, Uxonien C P. 19. ex istis predictis predicti doctores B C. *an* poterunt? doctoris A Pr.
20. concordare B P Pr. quidem *om.* Pr. 24. partes *add.* post habent B P Pr. distincta B C.

animalitas, ac anima nutritiva, cum sit vegetabilitas, licet habeat particulares animas subordinatas. Utrum autem sic intellexerunt vel aliter non contendo, sed puto me scire, quod sensitiva hominis non extenditur componens qualitative corpus hominis, quod sit brutum vivens post et ante hominem, quod sentit sensacione hominis; ymo magis et minus suscipiens componatur ex suis partibus intensivis, sicut quondam infatuatus credideram.

10

CAP. V.

Secundo principaliter obicitur contra dicta per hoc, quod videtur in omni animali perfecto esse infinita animalia tamquam partes, et per consequens omnis anima, etiam humana, componitur ex suis partibus quantitativis, et sic nulla foret indivisibilis quoad molem. Consequencia videtur ex hoc patere, quod partes quantitative hominis vivunt et sencient anima propria sensitiva, cum separate possunt sic vivere; sed omne corpus sic animatum est animal, ergo multe partes hominis sunt animalia; et multo evidens hoc de ceteris animalibus videretur. Et data una parte hominis, que sit animal, oportet consequenter ponere infinitas.

Hic primo dicitur, quod conclusio non sequitur secundum aliquam suarum parcium; nulla enim sunt infinita. Et pro secundo notandum, quod cuiuslibet

-
5. qualificative C. 6. 7. consentit *pro* quod sentit A B P. 8. componetur C. extensis B. 9. quondam *om.* C. 12. essent C. 15. qualitativis A. 16. et consequencia C Pr. atere *om.* B C P. 18. animalia B P Pr. 19. animalis P. 20. partes corpus sunt P. 21. videtur B C P Pr. Eciam P. 22. talis *pro* animal C, *post* oportet add. ergo B C P Pr. 23. infinita B G P. 24. primo *om.* Pr. 25. duarum A.

II. The animal animalis anima est indivisibilis quoad molem; patet soul is indivisible; sic: quelibet talis anima est quiditas, vita animali, since it is diffused through every point of the creature, animalis est ita, quod ipsum vivit, ergo ad omnem as its power of feeling shews. punctum animalis est eius vita vel anima. Nam 5 bestia ad omnem partem sui puncta sentit puncturam eque ut homo, et tamen nullibi sentit, nisi ubi est anima. Sequitur, quod ad omnem punctum sui est animal. Et ista est racio Augustini in de quantitate anime 12°.

10

The power could not be there if the substance of the soul were away.

Cum ergo potencia vel virtus anime non potest esse alicubi, nisi ipsa substancia anime foret ibi: patet, quod anima est tota in toto et tota in qualibet eius parte, sicut dicit Augustinus in de ordine anime, in de spiritu et anima et diffuse in 15 libro de quantitate anime.

The indivisible soul combines in it other souls; not as quantitative parts but as principles.

Sed notandum, quod eadem anima indivisibilis quoad molem habet multas formas, eciā animas indivisibles, ex quibus resultat; non tamen ut partibus quantitativis, sed sicut quantitates secunde pre- 20 supponunt primas, non ut partes huiusmodi, sed ut principia resultandi; ita anima vel quiditas tocius compositi presupponit animas parcium, sine quibus

9. Aug. de quantitate animae. XII 19. (*Migne XXXII 1046*) cf. etiam XXIII 41 (*M. 1056.*) 14. Aug. de ordine II XVII, 47. (*Migne XXXII 1017.*) Incerti scriptoris de spiritu et anima XIX (*Migne XL 794*) . . . *Anima vero in quibuscumque suis motibus vel actibus tota simul adest.*
16. Aug. de quantitate animae XXX 58 ss. (*Migne XXXII 1068 ss.*)

1. animal C, anima — talis <i>om.</i> C.	2. 3. animal B P Pr.
4. animal C. est ita — puncturam <i>om.</i> Pr.	5. animal B C P Pr.
7. eque et tamen homo nullibi Pr.	9. est <i>om.</i> B.
quiditate A, 12 <i>om.</i> Pr, 15° B.	11. Videtur enim igitur <i>pro</i> Cum ergo Pr.
12. anime <i>om.</i> A.	13. tota <i>om.</i> A.
19. ex quibus—tamen ut <i>om.</i> A.	indivisibles <i>om.</i> C; ex <i>post</i> resultat add. P, <i>post</i> ut Pr.
20. quod <i>pro</i> sed C.	22. resultando P.

ipsa esse non potest tanquam principia resultandi. Posito enim corde, capite, epate et membris ceteris requisitis in homine statim fit anima humana sive humanitas. Et ita intelligitur de quibusdam partibus bestiarum, ut nullus expertus philosophus negare debet de animalibus anulosis, quorum partes abscise sensibiliter vivunt, ut patet de lubricis serpentibus A 52^a et de angwillis, | quoniam multe anime insunt eidem composito, et ita videtur in homine.

10 Unde ad illum sensum dixit Plato animam nutritivam in epate, intellectivam in cerebro, et desiderativam in corde, ut recitat Philosophus primo de anima 9°. Et concordat Philosophus libro suo de pomo vel de morte, [Aristoteles] ita dicens: 'Anima', 15 inquit, 'intellectualis continet sub se animas et dominatur illis; nec est composita, sed unius simplicis elementi, et hec est, que discernit inter bonum

Parts of the soul
as located by
Plato.

10. Cf. Arist. de anim. I 2, 7; *magis autem in rem commemoratae radunt, quae leguntur in cert. script. de virtut. et vitiis I. 3* (ed. Paris. II. 243). Τοιμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα. τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή ἐστιν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θρυμβειδοῦς ἡ τε πραστής καὶ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἡ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεροτητῆς καὶ ἡ μεγαλοψυχία.

14. Incerti scriptoris 'de pomo' (seu 'de pomo vel morte') *Editio operum Aristot. Venetiis (per Gregorium de Gregoriis) 1496, pag. 371* Anima vero intelligibilis habet sub se animas e: dominatur illis — et haec anima intellectiva est quae cognoscit creatorem suum et intellegit semetipsam

. . Tertia anima est quae monstrat homini in mente sua quicquid occultum est eo tempore a praesentia sua, ut alius existens in una civitate imaginatur se esse in alia civitate et haec anima est, quae videt somnia et multa, quae sunt similia futurorum. Quarta anima est excogitativa artium, ut texere et ordire et horum similia.

1. resultancia B, resultacioni P. 4. 5. de quantitatibus bestiarum B C P Pr. 6. quarum C, parte Pr. 8. angwilis B C P Pr, quia C. 10. 11. sensitivam pro nutritivam Pr. 11. et om. B 12. ut patet per philosophum Pr.

et malum et cognoscit principia scienciarum et creatorem suum et reflexe intelligit se ipsam. Que anima solum in hominibus reperitur inter animalia moralia. Secunda est anima rememorativa, tercia ymaginativa et quarta excogitativa arcium.' Hec 5 ibi. Et concordat cum dictis Augustinus in de quantitate anime 16°. 'Cum,' inquit, 'essemus in agro Ligurie, adolescentes, qui mecum erant gracia studiorum, adverterunt reptantem bestiolam, multipedem dico vermiculum, quem cum unus abscedit ad medium, 10 ambe partes ab illo vlnere in contraria discesserunt tanta pedum celeritate, et non imbecilliori nisu, quam si duo animalia plene forent'. Et post beatus Augustinus et Alipius viderunt eam currere in tabula quaquaresum, ac uno illorum stilo tacto contorquebat se 15

8. Aug. de quantitate animae XXXI 62 (*Migne 1070*)

Cum enim nuper in agro essemus Liguriae, nostri illi adolescentes, qui tunc mecum erant studiorum suorum gratia, animadverterunt humi iacentes in opaco loco reptantem bestiolam multipedem, longum dico quemdam vermiculum: vulgo notus est, hoc tamen, quod dicam, numquam in eo expertus eram. Verso namque stilo, quem forte habebat unus illorum, animal medium percussit: tum ambae partes corporis ab illo vulnere in contraria discesserunt, tanta pedum celeritate ac nihilo imbecilliore nisu, quam si duo huius modi animantia forent. Quo miraculo exteriti causaeque curiosi, ad nos, ubi simul ego et Alypius considerabamus, alacriter viventia frusta illa detulerunt. Neque nos parum commoti, ea currere in tabula quaquaresum poterant, cernebamus: atque unum ipsorum stilo tactum, contorquebat se ad doloris locum, nihil sentiente alio, ac suos alibi motus peragente. Quid plura? Tentavimus, quatenus id valeret; atque vermiculum, imo iam vermiculos in multas partes concidimus: ita omnes movebantur, ut nisi a nobis illum factum esset, et comparerent vulnera recentia, totidem illos separatim natos ac sibi quenque vixisse crederemus.

1. scienciarum *om.* B. 2. bonum *pro* suum P. 3. in hominibus *om.* P. 4. Alia C. 5. vegetativa *pro* ymaginativa C. cogitativa C. 5. 6. Hec ille C, 6. cum istis B C P Pr. 9. reportantem *pro* reptantem A. 11. abscesserunt A. 14. eam turrem B. sabulo qua se eversum A in tabula *om.* B C P Pr.

Confirmation
from an
experiment
recorded by
Augustine.

ad doloris locum, reliquo nichil penitus senciente, et post eodem vermiculos in frusta conformiter movencia inciderunt. Et ex istis patet, quod anima sensitiva est secundum se totam subiective in parte 5 quantitativa animalis huiusmodi anulosi.

Sed necesse est pro discussione ulteriori huius materie tria videre per ordinem. Primo, si argumenta philosophancium probant, quod nulla anima sensitiva sit mole magna. Et videtur, quod non; nam sicut ad 10 omnem punctum animalis est ita, quod vivit et sentit, ita ad omnem punctum plante est ita, quod vivit, ymmo ad cuiuslibet esse omnem punctum est ita, quod est aliquid, et tamen nec vita plante nec cuiuslibet inanimati essencia vel quiditas est in- 15 divisibiliter multiplicata; ergo non sequitur ad omnem punctum animalis est ipsum vivere, ergo vita illa est indivisibilis quoad molem. Confirmatur ex hoc, quod vita animalis est corporalis, ergo mole magna.

Hic dicitur, quod omnis substancia corporea habet 20 quiditatem indivisibiliter multiplicatam, sicut bene sequitur ex antecedente. Assumptum patet ex posizione universalium, que non sunt mole magna, licet sua supposita sic sint magna. Generalis itaque corporeitas ubique est, et illa est quiditas ac forma 25 cuiuscumque substancie materialis singularis.

Sed de formis singularibus est difficultas. Ideo notandum, quod, sicut cuiuslibet corporis omogenii forma ultima est extensa, sic cuiuslibet corporis etrogenii

Question: Is the sensitive soul without magnitude?

It would seem not, since it is at every point of the body.

But the quiditas of bodies is indivisibly multiplied. Universals are without magnitude, which resides in their subjects.

-
3. ipsis P, quod <i>om.</i> C.	5. animal B.	6. istius P Pr.
7. tria <i>om.</i> C.	9. nam si A, nam <i>om.</i> B Pr, sicut <i>om.</i> Pr.	
12. cuiuscunq; Pr, esse <i>om.</i> A.	14. vel quiditas <i>om.</i> Pr.	
14. 15. indivisibilis Pr.	16. esse A, punctum <i>om.</i> C, ipsum dicere vivere C.	20. quilibet <i>pro</i> omnis C Pr.
	17. Et confirmatur B.	corporalis C Pr.
23. sunt B C P Pr.	20. si autem bene Pr.	20. aut <i>pro</i> ac P.
26. de <i>om.</i> P.	difficulatas B.	Item <i>pro</i> ideo B C P.
29. etromogenii A et sic postea.		

The substantial forma ultima est indivisibilis quoad molem, ut cor-
forms of
homogeneous bodies are
extended. porum simplicium, que sunt simpliciter homogenia,
forme substanciales extenduntur, forme autem alie
multiplicantur. Pro cuius declaracione suppono primo

methaphysicam de quiditatibus formarum. Secundo,⁵
quod forma, cum sit consistens in simplici essentia,
non extenditur, nisi quelibet eius pars quantitativa
sit forma consimilis racionis. Et tunc tertio patet
prima pars conclusionis ex hoc, quod eiusdem
racionis sunt appropriate quiditates parcum omogenie,¹⁰
et per consequens quiditas resultans extenditur, cum
habet causas intrinsecas formas consimilis racionis
per subiecta propria situatas. Sic autem non est

Not so with
heterogeneous
bodies, since
their parts are
disparate; but
the substantial
form of the
whole is
diffused, and
supposes forms
of the disparate
parts as its
principles or
elements

A
et per consequens non | componunt quantitative fol. 52^b

genii in quantum huiusmodi sunt disparum racionum,
et per consequens non | componunt quantitative fol. 52^b
formam simplicem; sed quiditas tocius, ut animalitas,
est per totum, presupponens quiditates parcum dis-
paris nature, tamquam elementa vel principia resul-
tandi. Sic enim elementa sunt cause etiam quiditatibus²⁰
et qualitatibus prime qualitatibus secundis; unde in
omni nominacione causarum huiusmodi attendunt
philosophi, et equivocant alii. Quidam enim dicunt,
quod omnis forma materialis extenditur et per con-
sequens aliquas habet partes quantitativas disparum²⁵
specierum, ut patet de figuris, de numeris et pro-
porcionibus, et sic omnis animalitas extenderetur,
habens partes ethrogenias; et sic videtur Platonem,

-
1. et B C.	2. simplicissimorum C Pr.	3. formas P.
4. multiplicant P.	5. methaphysica A.	quantitatibus Pr.
sicut sunt appropriate om.	rell. Pr.	8. racionis
utroque loco A.	13. si B P Pr.	14. ethrogenii
17. tocius om. C.	18. presupponens B.	19. tam B C.
20. coniquidatibus P, cause — et om. Pr,	cause in quantitatibus et	22. in nominacionibus B C P Pr.
22. aliis om. C.	23. concedunt P,	25. aliqua B C P.
26. racionum B C P Pr.	27. extenditur A Pr.	28. ethromogeneas A.
sic om. B C.		

Aristotelem et alios philosophos loqui de partibus anime. Sed cum non sit laborandum in equivocis, vocentur forme particulariter presupposite cause intrinsece disposite, et non partes quantitative, cum 5 quelibet multiplicetur per suum essenciale subiectum nobis sensibile vel insensibile; quod si predicta principia vocentur partes, dicantur partes integrantes vel constituentes non quantitate molis, sed virtutis.

Et ista est consimilis locucionis de accidentibus, So it is also as
que multum conferunt ad noticiam quiditatis sub- to accidents;
stance; ut proporciones multiplicies dicuntur habere e.g. proportions
quotlibet partes quantitative disparium rationum, which are
cum tamen omnes sint indivisibles quoad molem. indivisible yet
Dupla tamen proporcio preexigit causaliter intrinsece may be variously
15 in subiecto sesquialteram et sesquiterciam cum quot- made up.
libet huiusmodi similibus, et sic figura quadrata
constat quantitative ex treangulis. Et quadrati
numeri etiam componuntur quantitative ex partibus
disparium specierum, et sic locuntur methaphysici
20 de istis accidentibus, quorum verbis indubie sub-
strata est vera substancia.

Unde Aristoteles 2º de anima eaº 6º comparat According to
partes anime ad continencias figurarum, que inter Aristotle, as

2. Cf. supra pag. 77 lin. 10. 15. Conf. Arist. Probl.
XIX 41 (ed Paris IV 212, 2) . . . ὅντων δ' ἡμιολίων τριῶν
ἔξις ἀοιδμῶν. 22. Aristot. de anima II 3 (non 6) 6
(ed. Paris III. 447, 52, ss.) Παραπλησίως δ' ἔχει τῷ περὶ

1. Platonem et Aristotelem A B C P. 3. tam pro cause B C P Pr.
5. multiplicatur Pr. 6. vel — partes om. Pr, 7. dicantur
partes om. A Pr. 9. locucioni A B C. 11. vel pro ut A B P Pr.
14. 2^{am} A, duplam enim proponitur et preexit taliter Pr, pre-
supponit et preexit C. 15. sequi secundam et sequi ter-
ciam Pr. 16. huiusmodi om. B C, quilibet B, quolibet C.
figura trianguli constat A, 17. treangulis quadrangulis qua-
dratis B, treangulis et quatuor angulis C quadrangulis et qua-
dratis P. 19. diversarum A B. 20. 21. subtracta B C P Pr.
est una suam. B P Pr.

triangles are omnia accidencia videntur habere partes quantitatis present in a quadrangle so tativas mole magnas disparium specierum, ut in the vegetative soul is present tetragono, inquit, trigonum, est insensicio aut vegetativa in the sensitive one. vum; wlt dicere secundum commentatorem commento

Yet the sensitive form is at 31° , quod sicut in genere figure trigonus est causaliter every part of the subject, not prior tetragono, sic in genere anime vegetativa est in extension but in power. prius naturaliter quam sensitiva, et, ut reor, ubicumque est sensitiva, includit in se partem quantitativam subiecti vegetativam, que non sit sensitiva, ut animalitas perfecta preexigit partes quantitativas subiecti esse per se sensitivas, ut quadrata parcialia:

alias autem participative sensitivas, ut quadrangulos parciales, et alias per se solum vegetativas, ut triangulos parciales, et sicut quadratum preexigit istas figurae parci, sic animalitas preexigit predictas quiditates parci, quantitativarum. Verumtamen forma sensitiva est ubique per subiectum non secun-

τῶν σχημάτων καὶ τὰ κατὰ ψυχήν. ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχει δύναμις τὸ πρότερον ἐπί τε τῶν σχημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων οἷον ἐν τετραγώνῳ μὲν τρίγωνον, ἐν αἱσθητικῷ δὲ τὸ θρεπτικόν . . . Averrois comm. in librum Arist. de anima II comm. 31 (ed. supra citatae VI 182) Et dispositio in anima similis est, etc. id est et dispositio in rebus, quae continentur, in definitione animae est sicut . . . in definitione figurae; quemadmodum enim invenitur in figuris prius et posteriorius, et prius existit in potentia in posteriori: ita est de virtutibus animae; verbi gratia in figuris triangulus est prior quadrato et triangulus existit in potentia in quadrato, et ideo, si quadratum est, triangulus est, et non e converso. Et similiter in virtutibus animae: nutritivum enim prius est sensibili et existit in eo potentia, et, si sensibile est, nutritivum est et non e converso et qsq.

1. partes *om.* P. 2. vel *pro* ut B P. 3. inquam B.
- trigonum B, in sensitivo Pr, autem A. 6. anima A Pr.
7. naturaliter prior P, quam *om.* A B. sensitivo P, et *om.* Pr, ut *om.* A. verumtamen *pro* ubicunque P. 8. per post se add A.
9. que *om.* A. 10. pars Pr. 11. subiecti *om.* Pr. contradicta *pro* quadrata A. 12. participantem Pr. 13. 14. et alias — parciales *om.* Pr. 14. alia B et sic Pr. 15. dictas B C P Pr.

dum quamlibet partem virtualem, sed sine situacione appropriata parcium consimilis racionis.

Unde cum tot modis dicitur divisibile et indivisibile, quot et partes, patet quod non obest sensitivam esse divisibilem secundum partes virtuales, licet sit indivisibilis quoad molem.

Ideo oportet de similitudine Aristotelis accipere convenienciam, que facit ad propositum, et abicere disconvenienciam, que abduceret in errorem. Non enim est dare sensitivam partem sensitive, que habet locum proprium, per quem distenditur, sed sicut duracio mundi, que est tempus, multiplicatur ubique, et motus extenditur, sic animalitas multiplicatur ubique per animal, et corporeitas extenditur. Et sicut tempus presupponit parciales duraciones parium multiplicatas adequate per subiectum proprium, quarum omnium tempus est causa mensurans finaliter, sic completa anima multiplicata per totum animal presupponit parciales animas multiplicatas per subiecta propria, que omnes conservantur et causantur finaliter a totali. Unde Augustinus epistula ad Dardanum videtur dicere, quod sanitas mul-

And though
indivisible in
mass it is
divisible in
powers.

The life of the
whole is
diffused
throughout the
body, and in-
volves the life
of the parts in
like manner as
with health.

7. Cf. supra pag. 81 not. ad lin. 22. 21. Aug.
Ep. (CLXXXVII) ad Dardanum 12 (Migne XXXIII 836).
Sicut nunc quando ex omni parte sani sumus secundum modum presentis in corpore sanitatis, non quia maior est manus tota quam digitus, ideo manus totius sanitatem maiorem dicimus quam digiti Esset autem maior sanitas in maioribus membris, si essent maiora saniora: cum vero non est ita, sed maiora atque minora tam sana sunt, dispar est profecto in membrorum molibus quantitas, sed par est in disparibus sanitatis. Cf. etiam quae sequuntur.

3. dadivibile B, d' divisibile (*sic*) (dicitur indivisibile). C
9. ad errorem B C. 11. descendit B P Pr, descendere A.
13. se pro et Pr. sed corporeitas A B C P. semotus extenditur sicut sic — extenditur om. B. 15. tempus om. A parciales om. P. particulares C. 16. adeque A, adequatas C. 18. complete post finaliter add. P. per totum om. C. 20. substancia A Pr. 21. ex° (exemplo) B, et epistula Pr.

tiplicatur per totum subiectum et perexigit sanitates parciales disparium racionum, multiplicatas per suum subiectum primum, ex quibus ut partibus constituentibus sanitas totalis | resultat.

A
fol. 53^a

The elements combine successively into mixed, vegetable, and sensitive objects; so with forms; mixed forms, vegetable and animal souls are successively superadded.

Bodily forms are not multiplied; otherwise each part would be a complete man or animal.

Correspondenter dici potest, quod, sicut elementa 5 componunt mixta, et ipsa vegetabilia, vegetabilia vero sensitiva: sic forme elementares formas mixciones superadditas, et ille vegetativas animas et ille animas sensitivas, non tamen sunt disparium racionum; nec tamen situantur partes appropriate 10 forme superaddite usque ad indivisible.

Ideo non sunt forme mole magne, et congruenter de qualitatibus et aliis accidentibus est dicendum. Et patet racio diversitatis, quare forma corporeitatis simplicis non multiplicatur, sicut anime sensitive et 15 specialiter humanitas, cum sint indivisibles quoad molem, quia aliter oportet, quod quelibet eius pars quantitativa foret animal, homo vel consimilis racionis. Et idem videtur esse iudicium de qualibet forma superaddita, cum quelibet talis multiplicatur per 20 subiectum primum, ut forma mixti minimi naturalis multiplicatur ad quemlibet eius punctum, et resoluto quantumlibet magno mixto in huiusmodi minima quantumlibet separata foret eadem forma tocius, ubicumque est aliqua illarum; habet tamen formas 25 quotlibet consimilis racionis tam indivisibles quam divisibles secundum partes virtuales, ut anima. Unde contingit talem formam per iuxtapositionem parcium

3, 4. consatuentibus Pr, tot partibus sustinentibus B C P. 5. Ex quibus correspondenter C Pr. 6. mixtum B C P Pr. 7, 8. com-mixtione Pr. 9. que pro non B P Pr, quando C. 10. appro-bative C, forme superaddite om. B C Pr. 12. correspondenter B P, conformiter Pr et de conformiter C. 13. qualitate Pr, quantitate C. 14. quasi A, quando C. 16. animalitas post specialiter add. A. 18. homo vel om. BP, et pro vel A, animal hom om. C. 19. eidem videtur esse dubium A. 21. formam P. 22. resolucio Pr. 24. quantitate post minima add. A. 26. divi-sibilis quam divisibles P. 27. nunc pro ut Pr.

naturalium materialium variatarum servata mixtione esse in multis locis cum hoc, quod illuc moveatur, ideo quodammodo multiplicatur. Et patet, quod minor principalis argumenti est falsa.

Sed ulterius notandum, quod sicut Cristus est ^{As Christ is both godhead and manhood,} duarum formarum seu naturarum utraque, scilicet ^{so the same} divinitas et humanitas, sic eadem persona Petri est ^{person is body, soul and} corporeitas, que est animalitas et anima, et ^{soul and} cum ^{immortal spirit.} hac est spiritus immortalis, quem quidam vocant spiritualitatem. Et sicut verbum est aliud, postquam fuit homo, quam fuit quando solum erat divinitas, sic persona hominis est aliud quando est corpus, quam est quando est solum spiritus, quod necessario est, si est. Nec obest illam corporalitatem esse animam, et tamen esse indivisibilem quoad molem, cum vita corporalis sit cum huiusmodi vita, qua corpus vivit formaliter. Unde Apostolus ad Coll. 2º dicit, quod in Christo 'habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter,' quia Christo, qui est corpus, inest formaliter deitas, et plene omne, quod inest deo, ut deus. Et illa corporalitas est humanitas, intelligendo hominem, ut dicit unionem duarum naturalium. Ideo, ut patebit posterius, humanitas dicitur exercere equivoce, ubi ostendetur, quod non omne aliud facit aliquam quiditatem, sed aliud suppositale completum, quod est essenciale individuo vel persone. Nec sequitur, quod homo habeat duas humanitates, quarum utraque sit forma substancialis,

17. Col. 2, 9.

1. naturalium *om.* Pr. 2. est Pr. illud A sive hoc Pr, sine hoc C P. 4. sit C. 6. naturarum si divinitas A. 9. dicunt B C.
12. corpus quam est *om.* B C P Pr. 14. esse *add. post* obest B C P Pr. 15. divisibilem A. 16. ut *pro* cum B C. 20. id est B P Pr. est in B C P. 23. patet A C P Pr. dicitur *om.* B P Pr. 24. exercere *om.* C. non esse omnem facit aliam Pr.

sed humanitati sue accidit animacio corporis, cui
animacioni ille spiritus est ydentificatus.

Ex istis patet, cum humanitas sit ad omnem punctum
hominis secundum se totam, et non corporeitas
simplicis elementi, quod ipsa est indivisibilis quo- 5
ad molem.

All superadded forms are
indivisible, not having
extension, as animality
remains though the animal be
changed in size.

Secundo potest ex dictis colligi racio universalior probans, quod omnis mixti esse, et per consequens omnis forma superaddita sit quodammodo indivisi- bilis quoad molem. Supponendo primo, quod nichil 10 propriè extenditur quoad situm cum hoc, quod possit adequate circumscribi per situm alium, sive hoc, quod partibiliter ad eum moveatur secundum aliquam sui partem. Patet supposicio per Anshelnum monolo. 14° 'Nempe enim, inquit, omnino circum- 15 scriptum est, quod cum alicubi totum est, non potest simul esse alibi.' Quod de solis corporeis cernitur; incircumspectum autem simpliciter, quod simul totum est ubique, ut solus deus. Diffinitum autem locum et non extensem per eundem vocant secundum quid 20 incircumspectum, ut spirituales creature. Quo sup- A fol. 54^a posito arguitur sic: Omnis forma, que potest esse adequata per situm alium, quam est prius, sine eius motu, non propriè extenditur per eundem. Omnis forma superaddita, et specialiter animalitas est 25 huiusmodi: ergo etc., et cum sit ad omnem punctum subiecti, relinquitur eius multiplicacio per totum.

14. Anselm. Monolog. XXI [al. XX] (non XIV) (*Migne CLVIII*, 172 A). *Sed de quo nihil est extra quemlibet locum, nihil eius est eodem tempore in alio loco. Quare quod totum est in aliquo loco, nihil eius est simul in alio loco. — Eae, quae insequuntur sententiae cum verbis Wiclistianis non concinunt*

3. quod pro cum B Pr. 5. quod om. A. 8. essencia APPR. omnis om. P. 12. pro sequitur pro situm alium A. 15. monolo^{om}Pr. 18. quia B Pr. 21. in circumpscripcionem B. 22. sic om. B. 23. adequate B C P Pr. alium om. B P. 24. cuius B Pr. per eundem om. Pr. 25. adita B. 26. etc om. B C Pr. fuit, P.

Minor patet ex hoc, quod non est dare animal, quando ipsi potest manens fixum localiter variare suam adequatam materiam, cum aliter non posset augmentari vel minorari. Et per consequens, cum stat eidem animali fixo partes quantitativas afferri vel adici, sequitur concludendum. Nam per quemcumque situm adequate est animal, est animalitas et econtra. Sed cum animalitas non habet fluxibilem materiam sui partem, sequitur, quod nec ab illa 10 habet situalem distensionem. Cum ergo non per motum localem, nec eius oppositum adquirit animalitas huiusmodi situm adequatum, relinquitur, quod per multiplicacionem vel demultiplicacionem illud fiat. Nec valet dicere, quod pars quantitativa 15 animalitatis adnascitur vel absconditur in hoc casu, cum manet eadem animalitas immota. Non enim animalitas suscipit magis et minus, sicut subiectum; quod si disponeretur animalitatis materia usque ad subiectum, a quo essencialiter dependet adhuc, cum 20 animal potest crescere et reminui, sequitur quod prius. Unde sicut preciso medio illuminato non proporcionaliter lumen prescinditur, sed perit pereunte subiecto vel se habente improporcionabiliter ad hoc ut subiectet, proporcionaliter debet de animalitate 25 concipere, quod ablata parte sue essencialis materie ipsa extinguitur.

Notandum tamen, quod, sicut mixtum inanimatum requirit mixcionem insensibilem simplicium, sic animal requirit mixcionem organorum sensibilium,

*It is the subject
that varies in
size, not the
form.*

The animal
requires a
combination of
sensible organs,
from which it
draws its being
and it lasts so
long as its
subject lasts.

-
3. manet *pro* materiam A, cum a^{or} (= maior) A, anequate C.
 5. manere *post* fixo add. A. 6. 7. aliquemcumque P. 10. habet *post* non add. A. 13. multitudinem C. 14. eius *pro* illud A.
 16. īmāta B. 17. suscepit P. 18. deputetur C. 19. hue *om.* A
 23. ad hoc *om.* A P Pr, improporcionabiliter ad hoc ut subiectet
 proporcionabiliter *om.* B. 25. sua A. 26. distingwuntur
 P, extingwuntur C. 28. mixcionem animalium organorum A
 insensibilem — mixcionem *om.* P.

quibus animalitas habet esse; et quamdiu manet illud subiectum, manet illa animalitas multiplicata, sicut lumine animalitatis per totum, eciam per partes accidentaliter adnatas. Nec obest formam sic indivisibilem causari a subiecto divisibili quoad molem,⁵ quia forma, scilicet specifica coextensa, causatur ab individuis extensis. Unde, sicut species perfectione requirit plura individua notabiliter perfectiora, sic anima perfectio requirit plura organa perfectius notabiliter accidentata; potest adgenerare formam¹⁰ carnis, ossis vel talis partis homogenee, que alias potest defluere stante eadem animalitate.

The souls of the special organs are unconscious but the central soul is conscious of them all, and is therefore bound to no organ.

Et sic in illa materia anime essentia est quidam ordo parcium, ut ad eorū cerebrum, vel spinam dorsi respiciunt partes circumferentialiter, ut ad¹⁵ centrum, talum aut partem materialem requisitam ad animalitatem oportet ex ratione supponere. In illam autem partem corrumpitur animal, sicut in illam ante generatur; et preter hoc requirunt organa accidentalia ad exercendum operaciones sensibiles²⁰ animales. Quotquot ergo sunt partes huiusmodi sive communicantes sive incomunicantes, tot corresponsanter sunt anime sensitive, que non communicant, vel communicant in subiecto; una tamen principalis, gracia cuius sunt aliae, et ipsa conservat alias pro²⁵ tempore, quo inexistunt toti; et cum separantur, manent ad tempus modicum, specialiter secundum

3. sicut — animalitatis *om.* B C P, subiectum multiplicatur lumine animalitatis secundum partes per totum eciam accidentaliter adnotas Pr. 4. Et sic obest A. 6. forma scilicet *om.* A P, scilicet *om.* C Pr. inextensa A C P Pr. 7. sensus C. 8. plura *om.* B C P Pr. 10. disgenerare A. 11. aliter B C Pr. 13. *ztem libri* essentia liter B C P. 16. anime *om.* A, ac partem C, materialiter C, naturaliter P. 17. ex communicacione supponere B. 19. antea P Pr. 19. 20. accidentalia *om.* B. 20. sensuales post sensibiles add. A. 21. quod ergo P. 24. vel — subiecto *om.* Pr. unde tamen est principalis C. 25. alias *om.* A B C P r.

operacionem sensibilem. Item de humanitate, quod ipsa sit indivisibilis quoad molem ex hoc videtur, quod ipsa habet operacionem, scilicet intelleccionem non organicam, et essentia eius est simplicior quam 5 eius operacio, ergo multo magis essentia humanitatis est non organica. Assumptum patet posterius per hoc, quod omnis virtus alligata organo corporali non capit noticiam dispositionis naturalis sui organi, ut visus non sentit diaphanitatem vel colorem cristal-
10 leidis, tactus vero non sentit naturalem complexionem nervi subjecti, et sic de aliis, ut patet experimento et racione. Intellectus autem humanus capit noticiam A omnium, ergo non est virtus organo | alligata. Et istam fol. 54^b rationem tangit philosophus 3° de anima ca° 1°.

15 Ymo per idem videtur, quod bruti animalitas sit per idem multiplicata, cum secundum estimacionem vel fantasiam in confuso cognoscit omnia sensibilia, cum habet conceptus analogos vel omnia extrinsecus sensibilia transcendentia, ut patet posterius. Si enim 20 brutum cognoscit aliquid esse sibi amicabile et aliud inimicum, tum cognoscit ens, quod generatur, amplectitur quamlibet partem vel dispositionem in bruto.

Unde Augustinus de quantitate anime 6° et 7° 25 Gen. ad litteram 17° probat indivisibilitatem anime

This is true also of brutes.

Augustine's comparison of the soul to a mirror. It has

15. Confer totum Aristot. de an. libri III cap. 1. (*Ed. Paris. III 461.*) 24. Cf. Aug. de quant. animae V, 8 fin. et V, 9 init. (*Migne XXXII 1140.*) 25. Loci duo in unum conflati esse videntur: Cf. Aug. Gen. ad litt. VII, 14 sq. (*Migne XXXIV 363*) et Epistol. I, 3, 3 (*Migne XXXIII 65*).

1. humanitate specialiter quod C. 4. non *om.* A. eius *om.* B C P Pr. 6. eciam *pro* est A, organica P, inorganica B, non est organicum C. Argumentum P. 8. animalis *pro* naturalis A. 9. diafanitatem P. cristaloidis A. 11. viri *pro* nervi A, obiecti vel obiecti numerum obiecti et sic... Pr. 15. sit per idem *om.* P Pr, per idem *om.* A C. 18. extinseca BCPr, extrinsecus P. sensus *pro* conceptus A. 20. a^d (aliud) A. 21. 22. amplectatur Pr. 23. in bruto *om.* A. 24. et 7° *om.* C.

the power to ex hoc, quod aliter non qualescunque ymagines represent all things great and small. apparerent in ipsa. Pro cuius intellectu notandum, quod vis ymaginativa anime est quasi speculum, in quo reluent secundum species inibi existentes qualiacumque ymaginabilia sic, quod infinitum magnum et infinitum parvum contingit quemcumque imaginari. Secundo notandum, quod omne relucens in speculo corporeo secundum species receptas oportet proporcionari in quantitate illi speculo secundum dandam proporcionem maioris inequalitatis vel minoris ad speculum. Aliter enim basis primo multiplicatis speciem non aptaretur parti speculi, ad quam reflectitur ymago secundum incidencias radiorum, sed indifferenter quantumlibet magnum appareret in quolibet speculo cuiuslibet quantitatis, ut noverunt perspectivi. Ex istis formaretur sic racio cuiuscumque speculi corporei ad speculum: in eo oportet esse limitatam proporcionem quantitatis ad apparentiam quantitatis ymaginis. Sed sic non oportet de ymaginativa quoad specularitatem in ipsa lucencia, ergo non quantitatis corporee. Et idem potest capi de speciebus in ymaginativa, quarum quilibet pars quantitativa semper sufficeret eque reputari sensibilis cum omnibus eius appendiciis sicut totum. Cum ergo nihil superfluum est in natura, sequitur, quod in tam subili creatura non est dare superfluitatem huiusmodi monstruosam.

Incorruptibility
is not to be
inferred from
indivisibility, or
the reverse.

Ex istis sequitur, quod non ex indivisibilitate molari forme arguitur eius incorruptibilitas vel

1. ymaginaciones Pr, convalescimus *pro* qualescunque B.
2. declaracione *pro* intellectu. 3. anime *om.* B C. 4. *post* existentes *add.* significant C. 10. equalitatis Pr. 11, 12. multiplicatas Pr. 12. apptaretur appicare Pr. 16. suspective A. Et ex Pr. formetur A. form. B. 18. quantitatis apparentia A B C P. 20. speculariter A C, speculari in ea C Pr, non est quantitatis et eidem (sic) Pr. 23. semper *om.* B C P Pr. reputare C P Pr 24. sensibile C Pr appendiciis — sequitur *om.* Pr.

econtra. Nam paternitas est forma indivisibilis quoad molem, cum aliter quelibet pars quantitativa dati corporis foret pater; et tamen constat, quod paternitas corrumpitur morte patris, et sic est de 5 quacumque forma divisibili vel indivisibili dependente a corruptibili materia. Forma autem divisibilis dependens a subiecto incorruptibili tamquam principio adequato, *est incorruptibilis* ut patet de corporeitate partis celi, que est incorruptibilis propter 10 condicionem subiecti.

Secundo restat dicere, si in quolibet animali tot ^{In every animal} sunt animalia, quot sunt anime sensitive; et videtur ^{there are as many living beings as} mihi, quod sic. Primo per hoc, quod quilibet anima ^{sensitive souls.} sensitiva est animalitas, sed quot sunt animalitates, 15 tot sunt animalia, ergo tot anime sensitive. Similiter omne compositum ex corpore proporcionato et anima sensitiva est substancia animata sensibilis; omne tale diffinitive est animal, ergo ad multiplicacionem animarum sensitivarum sequitur multiplicacio ani- 20 malis. Similiter omne compositum ex corpore et anima sensitiva est aliquid formaliter per eandem, sed non restat quid esset, si non animal, cum sit ultra omne solum vegetable vel corpus inanimatum. Ergo cum omne tale corpus sit animal, sequitur conclusio.

25 Unde videtur, quod ficticie dicencium contrarium non procedunt, ut hii dicunt, quod oportet corpus esse substanciam per se animatam sensibilem ad hoc, quod sit animal; quod non est verum ad partem animalis, dum inexsistit toti. Illud non videtur mihi

It is false to assert that only a body with a life of its own can be an animal.

4. est *om.* C. 5. vel indivisibili *om.* A, et *pro* vel *Pr.*
7. corporali B C. dependens *om.* A. 7. 8. a principio C *Pr.* est incorruptibilis *addidi.* 9. et *pro* que est B C. 10. condicionem corrupcionem (*sic*) B, corrupcionem C. 13. 15. ergo *om.* P, quot et *pro* tot A C P *Pr.* omne *om.* P. 17. substancia aut — anima sensitiva *om.* P aut materia pro animata B C P.
18. multitudinem C. 19. sensitiva A. 21. aliud A, aliqua B C P *Pr.* 24. dicitur *Pr.*, concludendum C. 27. sensibilem *om.* A B P, sensibile *Pr.* 28. erit *pro* sit C *Pr.*

habere colorem, cum nullum animal per accidens sit animal, sed eadem substancia animata, que nunc parcialiter inexsistit, alias per se existit, tamquam animal separatum. Cum ergo nulla eadem substancia potest nunc esse aliquid et nunc aliud, sequitur, 5 quod propter parcialem inexsistenciam vel relacionis definitionem animalitas non desistit. Alii autem dicunt, quod animal includit negacionem, ut substancia | animata non pars alterius, sicut dicit respon-^A fol. 54^b sio supradicta, vel substancia animata non ordinata 10 ad animal constituendum finaliter, et sic de multis modis, qui omnes videntur in idem incidere. Ideo contra omnes illos videtur, quod stat animal esse partem animalis, ut elementum est pars elementi et mixtum est pars mixti etc. Nam homo est pars 15 populi et pars monstri continui, et sic de aliis animalibus irracionabilibus, que post adnascenciam possunt ab invicem separari. Nec aliter dicendum est, quid sit illud compositum ex corpore et anima sensitiva, quod potest esse animal. Nec plus obest, 20 quod animal constitutus animal quantitative, quam constitutus populum vel communitatatem aliam, et specia- liter animal imperfectum.

There is no contradiction in an animal being a part of an animal, any more than in a man being a part of a people.

In every perfect animal there are as many living things as there are subjects of life.

Quotquot ergo sunt materie dispositae, ut adequate subciantur animalitati in quocumque perfecto animali, tot precise sunt animalia in eodem, que, licet sint finita, sunt nobis in natura nimium incognita. Nec sequitur ex isto, quod corpus hominis brutum foret vel bestia; sed partem quantitativam hominis concedo animal esse imperfectum beatificabile 30

9. animata *om.* A. 11. de multis — contra omnes *om.* Pr.
 12. in idem *om.* C. 13. tales *pro* illos C. 15. etc. *om.* B P.
 16. composita *pro* continui A. 19. esset B C P, oportet *pro* est Pr.
 20. Nec plus — animal *om.* C. 22. aliquam A C Pr.
 23. perfectum Pr. 24. ergo *om.* C. 26. tunc pure *pro* tot
 precise B P Pr. 27. in natura *om.* B P, finita in natura earum
 sunt nobis C Pr. 28. homo B esset, corr. *ead. m. in m.* foret A.
 30. concedendo A, esce *om.* B P, omne *post* animal add. B.

secundum quamlibet partem quantitativam hominis, scilicet rationale secundum partem partitativam et non hominem. Nec sollicitantur philosophi pertractare de speciebus talium, que non possunt habere per ryodum nobis sensibilem, nisi ut inexistent toti. Ideo dicuntur esse per reduccionem eiusdem speciei vel generis, cuius est animal, quod componunt. Et sicut illa intrinsece ordinantur finaliter ad hominem, sic omnia mixta et bestie sunt ad hominem finaliter intrinsecus ordinata, nec obest isti, quod habeant species limitatas.

Notandum tamen, quod quelibet pars quantitativa hominis vel alterius perfecti animalis secundum rationem, quo membrum officiale, dicit duplarem habitudinem accidentis. Primo dicit relacionem ad totam. Unde in predicamentis capitulo de aliquid philosophus docet fingere, si aliquid est caput, tunc est capitati caput, et sic de animalibus et ceteris organis quibuscumque. Secundo dicit habitudinem de genere qualitatis, ut est vis influxa ex regimine anime principalis. Unde 2º de anima capitulo dicit philosophus, quod oculus deficiente virtute

Every quantitative part of man is an imperfect animal capable of bliss.

Every part of man has a twofold accidental relation

^{a)} as part of a whole

^{b)} as receiving power from the soul.

17. Cf. Aristotelis Categor. V [VII] 10 (ed. Paris I 10, 32).

οἷον ἡ κεφαλὴ οἰκειοτέρως ἀν ἀποδοθείη περιελατοῦ, ἡ ζώου ἀποδιδομένη. 21. Loco commemorato cum de sententia a scriptore significata nihil agatur, confudisse videtur Wicilf libros de anima cum libris de animalium generatione quorum in altero cap. I fin. Aristotelis verba ita vertuntur: nec enim anima ulla esse potest in alio, nisi in eo, cuius est, neque pars ulla esse potest, quod particeps animae non est, nisi aequivoce, ut mortui oculus.

1. sicut pro secundum Pr, beatificabile vel sic sed racionabile secundum participationem et non hominem C. 2. racionalem A.
3. tractare B C Pr. 4. quo (sic) pro quo C. habere om. A.
5. nisi inexistat A. 6. dicunt A. 7. que B. 8. intrinsecus B, indubie Pr. ordinantis B. 10. ordinate B C P Pr. quin B C P Pr. 11. linitos Pr. 18. capit C, capitis capit Pr. aliis pro animalibus Pr. animabus A. 19. et deceteris C.
20. vis om. B. 21. ut C B.

visiva non est adhuc oculus, nisi equivoce. Et certum est, quod omnia ista membra propter hec accidentia habent presuppositas proprias quiditates, quas conservant ad tempus etiam separata. Sed a talibus quiditatibus deficiunt nobis nimurum nomina propria,⁵ ut cor vel aliud membrum separatum ad tempus senciens est animal, et tamen propter attencionem ad totum, cui inexistit substanciam illam ad tocius habitudinem nominamus.

Relations of the soul to a divided body.

Sed tertio restat diligenter excutere, cum omnis¹⁰ anima sensitiva sit mole indivisibilis iuxta dicta, si divisis atomis per media per se senciencia utrum corrumpitur vel dividitur proporcionaliter anima adequate, vel si non, utrum cum utraque parte se teneat, vel tantum cum altera; et sic de¹⁵ aliis dubiis, que materia ista perecurrit.

The sensitive soul is not divisible.

Hic videtur michi magnum Augustinum de quantitate anime^{16°} decidere illud dubium, quo ad molem partis. Nam quia anima sensitiva est indivisibilis quoad molem, consequens est, quod sensitiva²⁰ anulosi, quod meminit Augustinus, non partitur secundum divisionem subiecti, nec corrumpitur, nec desinit, cum manet duplex subiectum sic sibi sufficiens quantitativa complexione et sic de ceteris dispositionibus ad animacionem huius requisitis.²⁵ Et ponit Augustinus exemplum huiusmodi: nomen

18. Cf. supra pag. 78 lin. 8.

1, 2. tertium B C P. 2. omnia om. B P Pr. propter om. B, et preter hec A, hec om. C. 3. presuppositum B. 4. separabiliter P. a om. A B P. 5. appropriata C 6. corpus C aliquod Pr. 7. propter om. B, accessionem P. 10. discutere C Pr. 12. euthoniis B C Pr. 13. descendit B C Pr. 14. adequata C Pr. utrumque pro utrum cum A. 17. mag. C mihi om. A C. 18. descendere C Pr. 19. ad partem B C P. 19. omnis pro anima B P. 24. quantitative A P Pr, quantitativam complexine (*sic*) C. 26. huius (*om. modi*) B C P Pr,

componitur ex sono et corpore, vel significacione et significato, velut anima; ut hoc nomen Lucifer quoad sonum per tempus distenditur, significacio autem eius vel significatum primarium totum re-

Analogy and
conclusion from
St. Augustine.

5 manent in distensu. Unde sicut significatum non

A fol. 55^a suscipit divisionem | in divisa significacione, sic anima non dividitur diviso corpore. Et sic totalis significacio Luciferi presupponit alias parciales disparis rationis, cum astrum primo significat et prima pars

10 lucem, sed ultima lacionem, sicut de vermiculo deciso cum partibus animalibus.

2. Lucifer Cf. Aug. serm. CXXXVI 3, 4 (*Migne XXXVIII 747*). August de quant. animae XXXII 66 ss. (*Migne XXXII 1072 sq.*) Cum ergo nomen ipsum sono et significacione constet sonus autem ad aures, significatio ad mentem pertineat; nonne arbitraris in nomine velut in aliquo animante, sonum esse corpus, significationem autem quasi animam soni? — — — — — (§ 67) — nam dum viciniam solis attendo, de cuius nomine superius egimus, Lucifer mihi occurrit; qui profecto inter secundam et tertiam syllabam scissus nonnihil priore parte significat, cum dicimus, *Luci*, et ideo in hoc plusquam dimidio corpore vivit. Extrema etiam pars habet animam; nam cum ferre aliquid iuberis, hanc audis — — — (§ 68) — Quare si hoc significatio vivit in ea diminutione temporis, quae diviso illo sono facta est, cum eadem significatio divisa non sit, non enim ipsa per tempus distendatur, sed sonus; ita existimandum est secto vermiculi corpore, quamquam in minore loco pars eo ipso, quo pars erat viveret, non omnino animam sectam, nec loco minore minorem esse factam, licet integrum animantis membra omnia per maiorem locum porrecta simul possederit.

1. signo pro sono A P, velde pro et B C Pr. 2. et significacione vel significato A, significatione asserto velut P, inserto Pr, re significato C. 3. solum A C, indistensum A, et distenditur C.
4. primum C. 5. sicut sonus suscipit A C P Pr sicut suscipit B C, sententiam primarium si respicias negatio necessaria videtur.
7. sicut CPPr. 8. supponit B C. 10. vinculo P Pr. 11. et tribus animalibus A C Pr, sensibili motum dare est unitam quotlibet B in voce qualibet unitum est dare quotlibet; quantitatibus magnum (?) equivocum C.

Application of
this to the brute
soul of e. g.
a worm.

Ymo progrediendo ulterius in qualibet voce sensibili quantumlibet univocum est dare quotlibet voces tam communicantes quam incomunicantes consimilis racionis et significacionis, ut patet proferendo A vel quamecumque litteram; sic in anulo est dare 5 quotlibet partes tam communicantes quam incomunicantes consimilis racionis, et per quamlibet anima tam communis quam propria multiplicatur, sicut per partes soni tam significacio totalis quam parcialis saltem secundum esse intencionale mul- 10 tiplicatur, et sic nec anima nec significacio secundum esse intencionale secatur. Sed si subiectum proprium fuerit imperfectum, manet tamen eadem anima anulosi in utraque parte divisi.

Objection:
This would
imply absolute
identification of
the two parts of
the divided
worm.

Sed contra illud obicitur. Videtur primo, quod si 15 manet eadem anima in utroque, quod utrumque sit idem animal, cum omnis anima sensitiva sit idem essencialiter animante. Et sic medietates anulosi forent idem pfecte ad invicem et cum toto, quod est impossibile. 20

Answer:
The whole is
all its parts
(not any one of
them) and so
the soul is
diffused
throughout;

Hic oportet supponere, quod totum essencialiter sit sue partes, licet distingwantur formaliter ex VI° methaphysice. Quo admissso dicitur, quod idem animal, quod prius, manet ille partes, et nulla earum, in quo- 25 quot partes animal huiusmodi sit divisum; et per

4. Cf. Anselmus monolog. X [al. IX] (*Migne CLVIII 159 A*). 22. Aristot. Metaph. VI, 10. (*Ed. Paris. II 547*)

1. ulterius negandum voce sensibili quantitatibus minimum est dare voces tam Pr. 3. similis B. 4. patet *om.* P. 5. sicut B P Pr. 7. illam *post* quamlibet add. A B C P. 9. tam *om.* A B Pr saltem *om.* B C P Pr, secundum A, secundo *pro* significacio B C. 10. saltem *om.* B C P Pr. 11. sic vero Pr, secatur *pro* multiplicatur C Pr, nec *om.* Pr, sic *om.* B C P. 12. proprio Pr. 13. fuit B C P Pr. ergo *pro* tamen P. 14. divisa B C P Pr. 15. si *om.* B. 17. animatum B C Pr. anima *om.* A. 18. animato B C P Pr. 22. distingwatur A. 22. ut patet *pro* ex C Pr. 24. huius C, pars Pr.

consequens illa animalitas vel anima manet integraliter in utraque, et preter hoc manet in utraque parte decisa anima propria, sicut prius non superflue, cum anima principalis prius actuat totum 5 aggregatum ex partibus, utraque vero anima parcialis appropriate actuat subiectum proprium, sicut ante. Ideo patet, quod non est mediatus ad invicem vel illarum ad totum materialis ydemptitas, sed tanta vel maior diversitas quam ante. Et sicut hic dicitur de 10 incisione duarum parcium, ita dicendum est in quotquot partes vermiculus fuerit incisus. Utrobique enim manet propria anima et preter hoc anima totalis, ratione tocius aggregati communis omnibus.

Sed obicitur per hoc, quod corrupta parte post 15 separacionem stante reliqua manet eadem totalis anima et per idem facta continuacione unius in toto novi, cum particula derelicta multiplicaretur per totum eadem anima, sicut ante. Et sic stat aliquam animam perpetuari stante variactione totali parcium 20 subiecti, et per consequens eadem foret anima incorruptibilis omnium, ut credit commentator. Nec valet dicere, quod corrumpitur totalis anima per corruptionem corporis partis distantis quantumlibet, quia sic ante divisionem anima totalis a qualibet 25 particula corporis dependeret: tum eciam, quia sic contingenter corrumpere quantumlibet distantis for-

while each fragment retains its separate soul, and thus is as distinct as before.

The soul remains in spite of the destruction of a part of its subject.

21. Averrois in Arist. de anima I 5 comm. (90). (*Ed.*

Venet. 1550, VI 125) . . . et manifestum est per se quod anima, quae est in singulis individuis, nobis est unica . . . Et in sequ. saepius.

4. prius *om.* P. 6. proprium. Sicut autem ideo A. 8. invicem *pro* totum B C P Pr. 9. b^{or} (= minor) A. 11. particulas P sit A C. 12. proprie anime Pr. post hoc A rationalis *pro* totalis P. 14. plus *pro* post B P Pr. 15. maneret B P. eadem *om.* Pr. 16. et *om.* A. 17. cum *om.* Pr. 18. 19. aliquam me animam P. 23. corporis *om.* P. 24. *ante* quia add. certum A, tum C. 25. dependet B C P Pr. 26. distans B P Pr.

mam aliquam, cum quantumlibet parvum corpus potest esse hic et Rome simul, et sic de aliis, que obiciuntur contra ponentes continuum esse sua partes.

Distinction
between
essential and
accidental
matter.

Sed hic dicitur, quod respectu cuiuscumque anime 5 sensitive est dare multitudinem materie, que est essencialis illi anime in ratione subiecti, et preter illam est dare materiam accidentalem, ut humidum, sangwineum, vel cibale, inbibitum: quod autem in particulari sit primum subiectum, quod autem se-10 cundum, respectu date anime, oportet nos capere ex suppositione, quia de illis differenceis non est nobis sensuum certitudo. Tamen, si forma ultima anulosi habuerit in utroque frusto deciso partem essencialem materie, tunc corrumpitur corrupta illa materia. Si 15 autem solum accidentalis materia corrumpitur, manet eadem anima salvata in residuo materie, et patet, quod non est possibile subiectum adventicium noviter copulari, quod sit essenciale priori anime; | propterea ^A fol. 55^b enim anulosum atque divisum in medio habet com-20 muniter in utraque medietate de materia essenciali et de materia fluida, et secundum varicacionem talis materie consequenter dicendum est de anima.

The loss of
accidental
matter does not
destroy the
soul.

Objection:
Then every
animal might be
potest esse quotlibet eius partes quantitative, et sic 25
any of his
parts;
omne animal potest esse aliud, quam est modo, ut
signato A vivo, cuius pars B viva potest auferri manente

1. cum *om.* Pr. 2. simul *om.* B P. 6. multiplicem (-cam P) materiem A Pr. 7. equalis A Pr. post B. 9. nubitum B, et *ante* quod *add.* A. 10. proprium A. 10. 11. secundum *om.* B P Pr. 12. quod B. de *om.* P. 13. tunc *pro* tamen A B C P, certitudo *om.* Pr. atque divisum *post* anulosi *add.* A. 16. illa *post* solum *add.* B, corrumpitur *om.* B. 17. residua materia B P. 19. priori anime *om.* Pr. propterea enim *om.* C. 20. anulosis atque divisus A, anulosi itaque decisum P. 22. sibi *ante* et *add.* P. 24. ex isto consequi P. 26. modo *om.* C. 27. prime *pro* vivo A B, manente C, amanente P.

eodem supposito, tunc A iam est hec natura corporea ex B et A integrata; et ablata B erit tantum reliqua pars quantitativa eiusdem nature corporee, ergo tunc erit aliud, quam nunc est modo, vel aliter nunc 5 est quotlibet partes eius quantitative; et cum anima humana non de necessitate nature determinat sibi aliquam materiam, sequitur, quod quelibet pars ^{so too with man who might be.} quantitativa hominis sicut et qualitativa sit homo, ^{infinitely little} quod videtur mirabile, cum tunc infinitum parvus 10 foret omnis homo, et non valeret parcium discrecio.

Et idem argumentum tangitur in de materia de augmentacione et in hoc sophismate ‘totus sor est minor sor’, et habet maiorem colorem penes eos, qui dicunt, quod natura corporea, altera pars quantitativa com- 15 positi hominis, sit homo, quia certum videtur, quod illa habet partes quantitativas, quibus derelictis erit totalis nature corporee.

Hie dicitur, quod ad cuiuscumque materie varia-
cionem quocumque animal est aliud secundum 20 materiam, licet maneat idem secundum formam, et per consequens omnis homo non potest esse alius, hoc est esse alia persona, quam est de facto, sed potest esse aliud, id est alia natura; correspondenter nullum animal est aliud vel potest esse aliud sup- 25 positum, licet potest esse aliud, id est alia natura

Reply: with
increase or
diminution the
animal becomes
other materially
while remaining
the same
formally. So too
of its parts.

12. Cf. Arist. de generatione et corruptione I 5. (Ed. Paris. II 441 ss.) De voce sor ipsa vide ,Addenda’.

1. iam nuc (*solito errore pro nunc*) P. 2. ex tantum alia integrata P Pr., ex alia integrata B C. 4. nunc *om.* P.
7. aliam Pr. sit *pro* quelibet A. 8. sit homo et non valet parcium *om. rell.* B. 9. 10. tunc *et* omnis *om.* A, tunc *om* Pr, valeret *om.* P. 11. inde A. 12. 13. minor sorte C. 14. si post quod add. A B C Pr. 14. 15. compositi *om.* P. 16. ille P.
16. que A, derelicto A P. 20. naturam *pro* materiem C. manet A C Pr. 21. 22. aliis homo est tamen alia natura non alia persona B. 22. hoc est esse alia non alia C, hoc est alia non persona P, hoc est non alia Pr. 23. et *pro* id est B C Pr.
24. esset *pro* potest esse B. 24. 25. suppositum aliud *om.* Pr.

corporea. Et sic conceditur, quod in augmentacione homo continue est aliud et aliud, licet manet idem animatum, quia eadem persona perpetua, cum sit spiritus immortalis. Et correspondenter dicitur de capite et aliis membris et de ceteris organis, que⁵ manent secundum formam continue et secundum materiam variantur, ut caput meum non est aliud caput, sed est aliud, quam fuit in principio, et sic de ceteris organis.

So we grant
that a man
varies
quantitatively,
but this is
successively.

Ulterius cum omne, quod fuit vel erit, est, con-¹⁰ ceditur, quod homo est multa, nedum simul, ut dictum est de partibus qualitatibus, sed successive, loquendo de partibus quantitatibus. Nec sequitur ex isto, quod homo potest esse nonhomo, licet natura, que est homo, potest esse nonhomo: intelligendo ¹⁵ illum terminum homo personaliter, ut supra vel pro humanitate simpliciter, quia nec persona hominis potest nec humanitas ipsa potest esse non homo, licet natura corporea que est homo, potest esse non homo. Ergo non multi homines, sed idem ²⁰ homo in numero, erit quotlibet illorum corporum; et sic intelligendo corpus pro natura simpliciter sunt multa corpora, sed non intelligendo personaliter idem corpus. Nam sicut quantitas adveniens facit alterum, sic corpus adveniens facit aliud. 25

It cannot be
said that an
animal has

Sed longe aliter dixi, quando posui neminem esse naturam corpoream, cum qua anima formaliter co-

-
1. sic *om.* P. 2. continue *om.* B. 4. correspondenter
deus decapitetur A, responderet B, et — membris *om.* P.
in *pro* et Pr. 5. de *om.* B Pr. 7. meum et caput *om.* P.
8. concedo post ulterius add. B, quod *pro* cum B. 12. cum
quod omne quod A, dictum qualitates *om. rell.* P. 13. 14. ex hoc C.
17. quia *om.* P, nulla *pro* nec A. 19. licet — homo *om.* A.
21. et sic *pro* erit A. 22. et sic intelligendo *bis* P. 23. sicut
B C non *om.* B C Br. simpliciter personu^{....} (*sic*) idem corpus
om. rell. A, simpliciter *pro* personaliter P, *post p.* add.
est Pr. 24. secuui C, nam siculi *bis* Pr. qualitas P.
25. idem *pro* aliud P. 26. dixi *pro* posui B C P Pr.

pulatur: et patet, quod animal non habet monstruosis-
sime simul vel successive multa capita, cum maneat
eadem forma, et per consequens materialis quiditas
materia variata; ergo hoc caput erit aliud, quia alia
5 natura materialis; sed non aliud caput et sic de
ceteris organis est dicendum. Unde quid querit
alietatem forme, que est quantitas.

successively
many heads;
the one head
remains though
the matter of it
varies.

CAP. VI.

Tercio principaliter instatur contra dicta per hoc,
10 quod videtur ex sentencia supradicta animam humanam Objection:
sic esse corruptibilem ut brutalem, quod consequens est The human soul
contradicta in principio et contra fidem katholicam et being educed
scripturam. Et consequentia confirmatur ex hoc, out of the
quod omnis forma educta de potentia materie est potency of
15 corruptibilis, omnis anima sensitiva humana, que matter must be
est intellectiva est huiusmodi: ergo omnis intellective mortal; which
humana huiusmodi est corruptibilis. Maior patet is contrary to
A ex hoc, quod omnis talis | forma dependet a subiecto
fol. 56^a sensibili et corruptibili, et minor dicta est de anima
20 intellectiva dependente ab organis et animalibus
parcialibus, ex quibus resultat, ut patet supra quarto
capitulo.

Objection:
The human soul
being educed
out of the
potency of
matter must be
mortal; which
is contrary to
the Faith.

Hic sunt tria dicenda per ordinem.

Primo, quod tunc forma educitur de potentia Three things to
25 materie, quando fit ex subiecto tamquam eius dis- remark:
posicio non ponens distinctam essenciam, ut sit I. Form is
omnis substancia materialis, sicut exemplificat com- educated from
matter when it
consists simply
of an arrangement of
matter without
any distinct essence.

2. corpora capita A, manet B C P Pr. 3. materialis *om*
P Pr., materialis quiditas *om*. C. 7. quantitas A. 11. com-
plexionabilem P. 17. probatur B C P Pr. dependet *om*. P.
19. corporalis Pr. anima *om*. Pr., natura C. 24. sensibili.
solubili BC P Pr. 21. patet *om*. C.

mentator 8º methaphisice ultimo de humana anima, de qua minus visibiliter caperet veritatem. Quia igitur subiectum materiale habet potentiam, ut sit disposicionis huiusmodi — et ideo forma illa dicitur esse in potencia materie — et quia materia de se non sufficit se ipsam ad actum reducere, sed requirit agens extrinsecum, ut celum vel aliud sublunare, 5 ideo dicitur educi de potencia materie contra ponentes latitudinem formarum, que ex se apparuit tamquam absolute essencie distinete essencialiter a subiecto, 10 et contra ponentes datores formarum, que ad extra penitus pene efficientes formam producunt et subiecto disposito post inmergunt. Non enim ad alium sensum sunt negandi datores formarum vel earum latenciam in subiecto, ymmo ad sensum expositum 15 utrumque conceditur, cum subiectum habeat in potencia tales, que secundum esse potenciale vere lateant, quousque effectualiter producuntur. Et indubie nisi agens extrinsecum dederit substancie eorum existenciam, numquam inciperet has habere.²⁰

II. Man has an immortal spirit that is united to him as the Word is to humanity.

Omnino itaque cavendus est error supradictus de quiditate formarum; unde secundo notandum, quod homo habeat unum creatum spiritum immortalem, qui per unionem ypostaticam est idem personaliter cum eodem, ut tactum est primo capitulo. Nam 25 sicut persona verbi communicatur personaliter humaniti, sic, quod eadem persona sit verbum et illa humanitas, naturam tamen corpoream facit se

1. Cf. supra pag. 55. lin. 17. ubi quae Averroes de anima humana eiusque cum corpore compositione commentatus est fusijs referuntur.

1. 4º C.	ultimo om. P.	4. illius forme B P Pr.
9. apparuit apparent A C Pr.	11. doctores A.	extra
pene ita sufficiens deficiens C,	fuit forma B C,	efficiens Pr,
deficiens P.	15. latencia B C P Pr.	19. nou pro nisi
B C P Pr.	20. incipiat C, ext'ncaz B.	28. et ante naturam
add. C.	tamen om. B.	

esse mediate spiritu creato immortali, qui prius origine et natura fit verbum, correspondenter creatus spiritus indivisibilis inmortalis fit opere nature primo eadem persona, que natura hominis corporea, licet 5 natura illius spiritus et natura corporis humani sint nature et essencie omnino inydemptificabiles in natura. Sed secundum naturam corpoream hominis Man's body and spirit are combined in the person; that is the soul or life. non poterit ille spiritus creatus homini ypostatice copulari, nisi prius origine factus fuerit eadem per-
 10 sona, que est anima hominis sive vita. Sed cum illa anima dependet a corpore, patet, quod non prius ad consequenciam est spiritus hominis talis anima, quam est natura corporea. Et licet ista preclara sentencia philosophica fuit olim famosa 15 philosophis, tamen hodie econtra vix pars sentencie de verbi incarnacione ex fide supponitur, et ista sentencia philosophica abicitur, cum indubie est minima intencio ad sensibilia, extrancacio quoad loycalia et error exinde consurgens in methaphysica.
 20 Olim fuit ista unio utilis et medium catholicis ad credendum Cristi incarnacionem possibilem sicut sentencia de Universalibus induxerat rectilogos ad credendum et intelligendum altissimam trinitatem.

Unde Augustinus epistula 3^a ad Volusianum, ut 25 sepe dictum est et allegatum, sic alloquitur infideles in ista materia. ‘Ipsa,’ inquit, ‘persona verbi sibi animam rationalem et per eandem eciam corpus humanum totumque hominem in melius mutando,

This parallel supported by quotations from Augustine.

24. Aug. ad Volus. (ep. CXXXVII) II 8 fin. (*Migne XXXIII* 519) . . . ipsa sibi animam . . . mutandum Aug.—deterius mutata coaptavit; nomen humanitatis Aug. —largiter Aug. III 9 Iam illud, quod in somnos solvitur, et cibo alitur, et omnes sentit humanos affectus, hominem persuadet hominibus, quem non consumpsit utique, sed assumpsit.

2. fecit A. 4. quae — corporea om. C. 6. 7. numero pro in natura B. 7. Sed om. P Pr. 9. fuit P. 12 est om. A. 13 est om. B et C. 15. econtra om. A. 19. surgens B C P Pr.

nullo modo in deterius sibi coaptavit, naturam humanitatis ab eo dignanter assumens, divinitatis ei largitatem tribuens. Illud itaque in verbo, quod in sompno solvitur et in cibo alitur et omnis sentit humanos affectus, hominem persuadet omnibus, | quod ^A fol. 56 non consumpsit sed assumpsit.' Et sequitur: 'Quidam sibi reddi rationem flagitavit, quomodo deus homini permixtus sit, ut una persona fieret Cristi, cum hoc semel fieri oportuerit. Sed quam rationem reddunt ipsi de re, que coddie fit, quomodo misceatur anima corpori, ut una persona fiat hominis? Nam sicut in unitate persone anima unitur corpori, ut homo sit, ita in unitate persone deus unitur homini, ut Christus sit. Ergo in illa persona est mixtura anime et corporis, in hac persona mixtura est dei ¹⁵ et hominis: Si tamen recedat auditor a consuetudine corporum, quomodo solent duo liquores ita misceri, ut neutrum integratatem suam servet.' Et eandem sentenciam dicit Augustinus in dyalogo ad Felicianum, et quasi utrobique, ubi swadet infidelibus incarnacionis misterium.

III. Different meanings of 'soul' in scripture:

Tercio notandum, quod anima et spiritus dicuntur equivoce. Anima enim, quandoque significat abstracte vitam incretam, ut dicitur Ysae primo 'Sollempni-

III 11. *Sic autem quidam reddi sibi rationem flagitant Aug.*
— — oportuerit; quasi rationem ipsi reddant Aug. —
In illa ergo persona mixtura est Aug. — corporum qua
solent Aug. — ita commisceri ut neuter servet integratatem
suam. Aug. — 20. Aug. contra Fel. cap. 6 et 12 (utrobique)
(Migne XLII 1161, 1167.) Cf. huius tractatus pag. 4, lin. 13
24. Is. 1, 14.

-
1. natura P Pr.	2. divinitatem P.	3. et pro quod B Pr.
4. alitur om. B, aliter P Pr.	5. homo libri.	6. quidam om. A.
7. flagittant A.	8. cum om. P.	9. oportuit B P Pr.
10. quotidie A.	13. tam pro ita B Pr.	14. sit om. A.
11. nulla pro in illa A.	17. corporis A.	19. ut dicit P.
20. fidelibus B C P Pr.	22. differant P	21. dicunt om. B C P Pr.
24. dicitur om. B C P Pr.		

tates vestras odivit anima mea;’ vel creatam ex ^{uncreated life,}
 hoc, vel spiritualem, ut est vita angeli et ut spiritus ^{life of the}
 hominis separati, vel tertio vitam corporalem, ut cre-
 brius in scriptura exprimitur homo per animam, que
 5 est vita corporalis, ut Gen. XI., sicut supra. ‘Tulerunt
 animas etc.’ et Mt. ‘Defuncti sunt, qui querebant
 animam pueri’. Nec sine notando misterio utitur
 scriptura istis sermonibus, cum per hoc docemur,
 quod anima et compositum sunt eadem essentia
 10 vel persona et docemur, ad quam sentenciam prima
 scriptura est aptanda. Illud autem quesierunt Judei
 de Cristo, qui voluerunt extingwere, quod non fuit
 in natura corporea nec massa facta, descendens de
 patribus. Nam idem voluerunt servasse in tumulo non
 15 furatum, Mt. ultimo, nec illum creatum spiritum, qui
 descendit ad inferos, cum non potuerunt ipsum attin-
 gere, sed animam et animationem eius, que et vita cor-
 poralis dicitur principaliter, quesierunt, quam demum
 ex procuracione exterminii tradentis extinxerunt.
 20 Spiritus autem multipliciter sumitur in scriptura,
 ut pulchre docet Augustinus 12º ad Pascencium
 episcopum Arianum. ‘Hoc’, inquit, nomen spiritus
 non solum dicitur secundum illud, quod significatur

Different
meanings of
'spirit'.

5. Gen. 12, 5 (*Tulitque Sarai uxorem suam, et Lot filiam fratri sui . . . et animas, quas fecerant in Aram*)
cf. supra pag 62, lin. 12. 6. Matth. 2, 20; *sunt enim qui Vulg.* 15. Matth. 28, 13. 19. *Sensus: quam (scil. vitam, animam) demum a procuratore exterminio (exsilio) traditam extinguere potuerunt.* 21. Aug. ep. ad. Pascent II 15. (*Migne XXXIII 1043 sq.*) — *Nam hoc nomen, quod spiritus dicitur . . . Quae sequuntur varie immutata sunt.*

1. si *post* vel *add.* B. 5. corporis B C Pr. 10. ut docentur B Pr.
 11. scripturam prima sentencia B C P Pr. aut A. 12. in *post* fuit
add. B C P Pr. 13. et *pro* nec A, ut C. 17. quam extremum et
 tradentis *pro* que est P, *cf. infra lin. 19.* vitam corporalem A,
dicitur om. A. 19. *ex om.* P. exterminii *om.* AP, extremis Pr,
corr. a. m. 21. pulchre *om.* C. 22. Felicianum episcum
 ateram A, actuanum C Pr, actrianum P, autuanum B.

ad aliquid, sed secundum illud, quod alia natura

1. Any person of the Trinity. significatur primaria. Nam indifferenter sumitur pro quacunque persona in natura increata, ut Joh. 4° 20 et 2° ad Cor. 3°: 'Dominus autem spiritus est'.

2. The third person of the Trinity. Secundo sumitur appropriate pro tercia persona, 5 que domini dicitur, et tunc specificatur cum isto termino sanctus, ut Gen. primo: 'Spiritus domini ferebatur super aquas' et Joh. ultimo: 'Accipite spiritum sanctum'. Tercio sumitur pro natura angelica,

3. the angelic nature. ut psalmo 103°: 'Qui fecit angelos suos spiritus'. 10

4. Man. Quarto pro homine, ut psalmo 77° dicitur homo 'spiritus vadens et non rediens' et sanctus Johannes nitens, ne hereticus separet divinitatem Christi ab eius humanitate, sed confiteatur utrumque eandem personam hominis: 'Omnis', inquit, 'spiritus, qui solvit 15

5. Man's spiritual nature. Cristum, ex deo non est', prima Joh. 8°. Quinto modo accipitur pro natura spirituali immortali in homine, ut Ecc. 3°: 'Quis novit, si spiritus ade filiorum ascendit sursum, et spiritus iumentorum descendat deorsum'.

6. Man's spiritual affections. Sexto modo accipitur pro affectu huius spiritus 20 gracie spirato, ut prima ad Cor. 18° 'Orabo spiritu, orabo et mente' et prima ad Thes. 5° 12°. 'Ipse dominus pacis sanctificet vos, ut integer spiritus vester et anima et corpus in die adventus domini nostri Jesu Christi servetur'. Nec dubium, quin 25 apostolus non ex indifferencia distinxerit inter

3. Joh. 4, 24. 4. II Cor. 3, 17. 7. Gen. 1, 2.

8. Jo. 20, 22. 10. Ps. 103, 4, tuos Vulg. 11. Ps. 77, 39.

16. I Joh. 4, 3. 18. Eccl. 3, 21. 21. I Cor. 14, 15.

22. I Thess. 5, 23. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia; ut integer Vulg. — corpus sine querela in adventu Vulg.

4. et om. C P Pr, ad B. 10. facit A. 11. A^o (quarto modo) A P. sumitur pro dicitur A. 12. hortans Pr, ortans C P. 13. divinum esse Pr. 18. 3° om. filiorum adascendat C. 21. 4° C. 22. alterum et om. B C P Pr, principaliter pro primo P Pr. 12° om. A C, pacis om. C P Pr. 24. vester anima C. 26. differencia B P. distinxit A C P

A
fol. 57^a

spiritum et mentem ac animam, sed sicut tercia persona sit spirata a patre et filio, sic vis | volitiva ut spirata ad deum diligendum spiritus dicitur. Septimo modo dicitur spiritus pro quocumque spiritu subtili aereo, 5 quos Philosophus 2º Metheorologicorum vocat ventos-spiritus. Unde tertio Reg. 19º dicitur 'Ecce dominus et transit et spiritus grandis subvertit montes', et forte propter subtilitatem talis corporis et convenienciam eius cum anima a deo spirata, sicut 10 spiratur spiritus corporeus, ut patet tertio de anima. Nam mediante spiritu naturali in epate, spiritu vitali in corde et spiritu animali in capite, que sunt corpora subtilia, est anima corpori copulata. Et istas significaciones oportet attendere non solum 15 per sensum loquencium in ista materia, sed eciam per sensum scripture.

7. Wind

Istis tribus notatis dicitur, quod accipiendo animam hominis quarto modo est corruptibilis, de potentia materie educta, sicut posuit Alexander et alii recte 20 philosophantes. Et quoad ista potest exponi illud Eccl. 3º. 'Unus est interitus hominis et iumentorum et equa utriusque condicio'. Nam quoad vitam corporalem eque extinguitur in homine et iumento, sicut homo deficit corporaliter. Si autem anima ac 25 cipiatur personaliter pro spiritu hominis exteriori

The soul taken
in the fourth
sense is
corruptible

In the fifth (as
the spirit of
man) it is
immortal.

5. *Locus perperam adscitus; cf. vero Arist. de mundo c. 4 (Ed. Par. III 632, 8) οὐδὲν γέρε ἔστιν οὗτος πλὴν ἀήρ πολὺς. ὁέων καὶ ἀθρόος, ὅστις ἄμα καὶ πνεῦμα λέγεται. Λέγεται δὲ καὶ ἐτέρως πνεῦμα ἢ τὸ ἐν φυτοῖς καὶ ζῷοις καὶ διὰ πάντων διήκονσα ἔμψυχός τε καὶ γόνιμος οὖσία, περὶ ἣς νῦν λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον.* 10. Cf. supra pag. 77, lin. 10. 19. Alexander, Summa theor. Quaest. LX (Ed. Alex. Summae Venet. 1575 II 100 ss.) 21. Eccl. 3, 19.

1. et om. P. 3. et pro ut A B. modo om. P. 5. quo C P, qualiter A. 10. primo B C P Pr. 13. et futilia add. B P. 18. tertio B C P Pr. superest B. 19. dicit B. 22. eque B C Pr. P, in equo homine A. 25. interiori A C.

personaliter copulato, sic indubie est cuiuslibet hominis anima immortalis. Et patet, quod spiritus creatus incorruptibilis est anima corporalis propter ydempificationem, sicut filius dei indivisibilis et incorruptibilis secundum deitatem est forma servi assumpta 5 corruptibilis; et sicut ille nature in Christo distingwuntur, licet eadem persona sit utraque earundem, sic natura corporea et incorporea distingwuntur, licet eadem persona sit utraque earundem.

We must
distinguish
between
personal and
abstract names;
e. g. deity is
not humanity,
but the same
person is God
and Man.

Unde oportet attendendo distingwere in ista materia 10 nomina personalia et abstracta. Nam sicut deitas non potest esse humanitas, sic nec vita corporalis potest esse incorporalis. Sed sicut in Christo verbum est spiritus increatus, que est anima Christi incorporalis, licet tantum unica sit Christi anima, sic licet 15 ille spiritus immortalis, qui est persona hominis, sit eius anima, tamen tantum est una anima cuiuscunquam hominis. Anima enim hominis non est nisi personam hominis animari. Et cum personalitas consequitur formaliter ad illum spiritum, patet quod illum spiritum 20 animari est omnis anima signati hominis. Unde filius dei non incepit vel desivit esse filius, nec multi filii, licet humanitas, que est mortalis filius hominis, incepit vel desivit pro suo tempore. Sic anima hominis secundo modo intellecta non desivit 25 esse anima, licet sit forma corporalis, que desivit; nec est multe anime, sed sicut filio dei accidit, quod sit filius hominis, sic anime illius spiritus accidit, quod sit anima corporis. Unde, quia spiritus per se existens vivit se ipso ut deus et angelus, 30 ideo est anima sui ipsius et de tanto se ipsum animat.

2. *post* spiritus add. sit A. 4. 6. corruptibilis — incorruptibilis inverso ordine A. 8. 9. sic — earundem om. A P. 18. hominis utroque loco om. B P Pr, priore loco C. 20. quod om. B C P Pr. 22. esse filius — desivit om. C. 24. et pro vel A B P Pr. 26. animal B P Pr. desinit Pr. 28. illius om. Pr.

Aristoteles autem describit animam, que est forma de potencia materie educta. Et patet primo, quod animacio corporalis in homine non constituit formaliter brutum, sed secundum exteriorem hominem, 5 qui et homo interior sunt eadem persona hominis. Et hinc dicit beatus Augustinus, cum homo interior et homo exterior non sunt unum, neque enim eiusdem nature est exterior, cuius est interior, quia exterior cum corpore nuncupato dicitur homo, in-10terior autem in sola anima rationali intelligitur, utraque autem simul non duo homines, sed unus homo dicitur. Et Enchiridion 27º dicit. 'Quemadmodum est una persona quilibet homo, anima scilicet rationalis et caro, sic Christus est una persona, ver-15bum et homo'. Et pertinenter in dyalogo ad Felicianum ita concludit: 'Non alius homo corpus, alius animus, sed unus homo corpus et anima. Et sic post partum virginis non alius dei filius et alius fol. 57º A hominis, sed idem Christus | dei et hominis filius. 20 Patet ergo, quod ille spiritus, cum sit illa animacio, hoc est illam personam esse animatam, cui accedit, quod animet corpus, non ponit in numerum tamquam alia

Bodily life in man does not constitute a brute, but the outward man, which with the inward man makes the person.

1. Arist. de anima II 1, 4 (ed. Par. III 444, 28) *Ἀναγνωστὸν ἔργα τὴν ψυχὴν οὐσίαν εἶναι ὡς εἰδος σώματος φυσικοῦ δυνάμεις ξωὴν ἔχοντος· η δὲ οὐσία ἐντελέχεια.* 6. Cf. Aug De Div. Quaest. L, 1, Trin. XI 1 (Migne XL 32, XLII 983).
 12. Aug. Enchirid. XXXVI (non XXVII) 11 (Migne XL 250) *ut quemadmodum est una persona quilibet homo, anima scilicet rationalis et caro, ita sit Christus una persona Verbum et homo.* 16. Aug. dial. contra Felician. XII (Migne XLII 1167). *Non alius homo corpus et alius animus, sed unus homo corpus et animus.* Sic post partum virginis elqsg.

1. solum pro autem B Pr, tamen C P. autem tantum tamen solum A. 4. sed om. P, secundum om. B C P Pr. 6. beatus om. P. 9. 10. interior om. C. 11. sunt post homines add. A. 16. includit A. non ante alius add. B P. 17. sicut libri, cf. Augustini verba. 20. ergo om. A. 20. 21. et pro hoc est B. 22. ponit om. B, in om. A.

anima, quam illa anima corporalis. Et per consequens est idem homo exterior et interior. Et sic non homo exterior erit brutum, sed eadem persona utraque Et patet, quomodo scriptura 2^a ad. Cor. 9° vere de virtute sermonis dicit, exteriorem hominem, qui 5 foris est, corrumphi continue, cum sit corpus ex elementis contrarie inter se agentibus integratum, homo interior, qui est spiritus creatus immortalis in moribus continue vigoratur. Aliter enim non diceret ille celestis loyeus Paulus: ‘Cum infirmus sum, forcior 10 sum’. Et secunda ad Cor. 15. ‘Scio hominem huiusmodi esse raptum: an in corpore sive extra corpus nescio’; cui concordat Augustinus confessionum 7. ‘Homo’, inquit, ‘interior cognoscit hoc per hominis exterioris ministerium. Ego homo interior cognovi, 15 hoc est, ego animus per sensus corporis mei’. Et idem dicit de immortalitate anime in principio. Sicut ergo manet eadem persona verbi, quando est homo, et quando non est homo, sic manet eadem persona hominis, quando est corpus et quando non 20 est corpus. Unde idem in epistula ad Licencium. ‘Sicut in unitate persone anima unitur corpori, ita,

5. Cf. II. Cor. 4 (non 9), 16 et huius tractatus pag. 17, l. 10. 10. Cf. I. Cor. 1, 25; 4, 10; est autem locus hic significatus sine dubio II Cor. 12, 10. Cum enim infirmor, tunc potens sum. 11. Cor. 12, 2: Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore nescis, sive extra corpus nescio, Vulg. 14. Aug. conf. X 6, 9. 17. Aug. de immortalitate animae 1 (Migne XXXII 1021). Si nos sumus, qui raciocinamur, id est animus noster... 22. Locus perperam citatus; sentenciam ipsam quaere Serm. CLXXXVI 1 (Migne XXXVIII, 999) ... ut, quemadmodum homo est anima et caro, sic esset Christus deus et homo.

1. naturo pro anima A. 2. homo non C. 4. quod pro quomodo C. 5. veritate P. 10. inferius P, infirmus forcior sum et potens C. 12. an om. B. 16. sensum C P Pr.

ut Cristus sit persona hominis, mixtura fit dei et hominis'.

Ex istis elicetur secunda via, per quam solvuntur argumenta, que videntur contraria in hac parte. 5 Nam, ut dictum est in principio, non sequitur: corpus et homo exterior est hec persona, et mens et homo interior est hec eadem persona, ergo homo interior est homo exterior, cum medium sit commune. Et, ut breviter dicatur, cognoscendo materiam de Universalibus, de formarum quiditatibus et de incarnatione verbi, potest utrobique exemplariter cognosci solucio.

Quod si secundo obicitur, quod, si homo foret tam corpus quam anima, tunc foret pars sui ipsius, 15 et sic prior ac posterior seipso, divisibilis, et indivisibilis, sensibilis et insensibilis, et sic de quolibet contrariis, per que inferuntur contradictoria manifesta: hic oportet diligenter notare significacionem hominis triplicem in principio supradictam, 20 eciam significacionem triplicem de anima modo dictam; tunc conceditur, quod homo est anima, sicut homo est humanitas vel quiditas sua, et sicut spiritus separatus est essencia sua vel vita. Nam accipiendo hominem pro persona absolute sive connotacione nature corporee, quis dubitat, quin ille sit vita, quiditas vel essencia sui ipsius, et per consequens animat se ipsum! Verumtamen accipiendo hominem pro natura corporea vel pro compositione eius corporis ac anime, et accipiendo animam pro 25 animacione eiusdem persone simpliciter abstracte, videtur, quod non ad illum sensum homo sit anima, cum aliud sit personam esse naturam corpoream et aliud ipsam animari et aliud unio ex ambobus. Per-

Yet outward and inward man, although combined in one person, are not identical.

Many of the objections to our positions rest on an equivocal use of the word 'man'.

1. et profit A. 6. vel *pro* et P Pr. 17. informentur Pr.
19. predictam B. in principio — triplicem *om.* A. 22. sua
om. A. 24. 25. connotative B P Pr, nature *om.* C. 25. illa C.
30. anima racione A.

sonaliter vero accipiendo hominem, ut in differenter dicit quamcumque rem, que est persona hominis, consequitur, quod est quelibet pars eius quiditativa, sicut est de qualibet alia creatura: partes enim quiditative et subiective de se mutuo predicantur 5 et generaliter cuiuscumque materie composite eadem essentia vel persona est materia et forma et compositio earundem. Alias enim dixi, quod in abstractis anima idem est suum esse et essentia, quiditas sive vita, cum utrobique in talibus sit intransitiva 10 construccio. Sed in compositis subiectum nec est materia nec forma sua, et in quocumque talia omnia sunt eadem essentia. Et igitur non sequitur, si A suppositum est idem, quod est altera pars qualitativa, quod exinde sit pars qualitativa, 15 sicut non sequitur deus pater est idem, quod est filius suus, ergo deus pater est filius suus. Sicut ergo non sequitur deus est filius dei, qui est idem deus, ergo idem est filius suus, ita non sequitur, ^A fol. 58^a ista essentia vel ista persona est iste homo com- 20 positus et eius materia sive forma, ergo iste homo est eius materia sive forma. Et per idem non sequitur, quod aliquid gignit, componit vel causat se, licet sit aliquid quod est, sit multa, quorum unum gignit, vel causat multa et aliquid gignitur vel creatur. 25 Ideo non sequitur, quod aliqua res sit prior vel posterior seipsa, licet sit durarum rerum una, altera posterior, prior igitur sit, sed non simpliciter. Nec sequitur, quod anima sic sensibilis ambulat vel facit

-
9. *post* est *add.* ergo iste homo est materia sive forma A.
 12. si proponitur *post* et *add.* A, sua sed et C. 13. essentia
om. P. 14. si A *om.* B. 15. quod — qualitativa
om. P. 16. idem *om.* B C Pr, id Pr. 18. non *om.* B.
 20. *i^{ta} homo persona (sic).* 21. ex *pro* et A, vel *pro* sive A.
 24. aliud A. quorum — multo *om.* A. 25. multa aliud
 igitur non (*sic*) P Pr, igitur *etiam* C. aliud A. vel creatur
om. B C P Pr. 28. naturarum *pro* rerum A, igitur *om.* B C P.
 29. *sic om.* A.

huiusmodi actus personales, licet sit persona vel essencia, que sic facit; ut natura divina non gignit nec gignitur, licet sit suppositum sic se habens.

Sed ulterius videtur concedendum, quod sicut filius dei est duarum naturarum utraque, sic est divisibilis et indivisibilis, mortalis et immortalis et ita de aliis oppositis privatis, que secundum naturas dispare sibi insunt. Nec sequitur, ista persona est indivisibilis, ergo non est divisibilis, sed satis est, quod 10 non est divisibilis secundum naturam, secundum quam est indivisibilis. Talia enim opposita non insunt eidem secundum idem, sed secundum diversas essencias. Et quare non conceduntur talia de bestiis et aliis corporibus, que, licet sunt diverse nature in-15 complete, non tamen sunt diverse essencie, que possunt ac invicem separari, ideo in illis non est unio personalis; unde istam loycam docet veritas Luce ultimo ita dicens: 'Palpate et videte! quoniam spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis 20 habere'. Ecce, quod concedit se esse carneum et osseum et per consequens esse corporeum cum sit animal et corpus. Et tamen Joh. 4° dicit, quod deus spiritus est, et Joh. 10°, quod ipse et pater unum sunt. Concedit se esse personam, que est natura 25 corporea quia secundum naturam humanam, et spiritum qui non potest habere carnem vel ossa, et patet, quod Cristus vel taceret vel negaret talem arguciam: Cristus carnem et ossa habet, et ipse est natura divina, ergo natura divina habet ossa et 30 carnem. Unde significanter dicit, quod nullus spiritus

Different and even opposite predicates may be made of the same person according to different natures.

Example of Christ.

18. *Luc. 24, 39 Vulg.* 'quia' pro 'quoniam'. 22. *Jo.*

4, 24 'Spiritus est Deus'. 23. *Jo. 10, 30* 'Ego et pater unum sumus'.

6. 7. aliis compositis oppositis B. 7. privative A C. 13. con-
cedunt A, cum pro de B C P R. 14. sint P. 18. quod
B C P Pr. 21. esse om. B P Pr. 24. sunt pro est C.

habet carnem, cum verba predicanter formaliter, et non dicit, quod spiritus est non habens carnem et ossa secundum incarnationem beatam.

Man sensible
and insensible
is not two men;
as God begotten
and unbegotten
is not two gods.

Quod si tertio obicitur ex hoc, quod homo interior ab homine exteriori, ut patet ex dictis, et per consequens ex illo infertur ipsos esse duos homines: patet, quod non est color; sunt enim duo, quia due nature sed idem suppositum, sicut deus genitus et deus ingenitus sunt duo supposita, et tamen idem deus, sicut deus sensibilis et deus insensibilis sunt duo, quia due res, et tamen sunt idem deus. Et sic diligens loyca nutritus in materia de trinitate, de incarnatione et sic de Universalibus satis tollet argumenta volantia in hac materia; et Decretal quoted. sic patet tertio, quod illa deeretalis in Clementinis de summa trinitate et fide catholico non repugnat sed consonat sentencie explanate. ‘Porro’ inquit ecclesia ‘doctrinam omnem seu oppositum temere asserentem, scilicet vertentem in dubium, quod sub-20 stancia anime rationalis seu intellective vere ac per se non sit humani corporis forma, velut erroneam ac fidei catholice inimicam predicto approbante concilio condempnamus, diffinientes, cum cunctis sit nota fidei sincera veritas et precludatur universis erroribus 25

17. Decret. Clemens I. 1 (Clement. in cone. Vienn.) (*Corp. iur. can. ed. Friedberg Lips. 1879, 1881 II. 1132*). Porro doctrinam omnem (communem BH) seu positionem (praepositionem B, expositionem C) temere asserentem aut vertentem in dubium quod Deer. — humani corporis non sit forma Decr. — erroneam ac veritati fidei catholicae inimicam predicto sacro approbante concilio reprobamus diffinientes ut cunctis Deer. — sincerac Deer. — Reliqua concidunt.

2. quod om. B. 4. obiciatur A P. est post homo add. C. 6. exterior — interiori B P Pr. 11. sicut deus om. A. 14. ista om. A. 20. virtutem Pr. 21. intellectualis pro intellective A intellecte C Pr, intellecto P. et pro ac utroque loco B P Pr. 24. noticia A

aditus, ne subintraret quod quisquis deinceps asserere et defendere seu tenere pertinaciter presumpserit, quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essencialiter, tamquam

^A fol. 58^b hereticus sit censendus.' Hec decretalis. |

Et patet eius sentencia ex hoc, quod anima intellectiva et rationalis, que est suppositi corporei animacio, est per ydemptificacionem ypostaticam spiritus immortalis, et animalitas talis est per se et 10 essencialiter ac univoce cum aliis formis humani corporis. Hec igitur est sentencia. Et sic potest teneri sentencia, quam Johannes Paulo Andree interserit, sensitiva, inquam, qua sensimus per sensus corporeos certum est, quod corruptio 15 corpore. Patet eciam, quod idem corpus et eadem anima redibit in finali resurreccione: idem quidem corpus, cum sit personam illam esse corpoream, et eadem anima, cum sit personam illam corporaliter animari. Et patet quod anima variata materia 20 manebit ratione suppositi ydemptitatis tam idem corpus quam eadem anima.

Unde sicut verbum assumens humanitatem fit forma creata, manens absolute necessario deitas, que est forma increata, sic idem spiritus vel per- 25 sona hominis fit per ydemptitatem ypostaticam anima, que est formaliter corruptibilis, manens perpetue mens, anima vel homo vel spiritus, cum secundum hoc non potest desinere.

Considerandum tamen ulterius, quod aliter verbum 30 divinum est anima, et aliter ille spiritus creatus. Nam ille ex aptitudine naturali, que per se personaliter sibi inest, est anima, nec habet excellen-

The intellectual and rational soul is identified with the immortal spirit, and will be united with the body in the resurrection.

As the word became created form, so the spirit or person becomes soul.

Yet this parallel is imperfect. The created spirit is soul by natural fitness, and

-
1. abditis anne ne A, adiutus B, additis C Pr., additus P.
 8. est et ypostaticam om. B P Pr. 9. aliao. A talis om. A.
 et om. P. 10. ac om. P, hac Pr. 26. forma corporalis.
 31. 32. passionabiliter P, personaliter ex passionabiliter corr.
 altera m. cod. Pr.

has no higher being. It cannot of itself assume a body. cius esse, quam suppositum speciei humane secundum dum illam speciem, nec potest sibi assumere corpus, cum fuerit separatus. Sed secus est de verbo dei, quod est natura increata et per consequens non affecta uniri corpori; quamvis enim deitas sit persona, que est anima, non tamen est humanitas vel anima, sed ad corporis dispositionem creat animam, cum sit supra omne genus vel speciem creator omnium. Et tertio habet potestatem ponendi animam et iterum sumendi eam, uniendo eam corpori per se et principaliter, quando placet, ut testatur eadem veritas Joh. 10. 'Potestatem', inquit 'habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam'.

The parallel holds in three points.

I In both cases the spirit is identified with body, soul and complete nature.

II The spirit is not united to the body as material, but as alive.

III As the Word is made inferior by his manhood, so the spirit by its union with the bodily nature.

Conveniunt autem in hiis tribus: Primo in hoc, quod ex unione vel ydemptificione, quam vocat 15 Augustinus mixturam, fit utrobique spiritus idem personaliter cum corpore et anima, et cum natura integra ac singulis earundem, ut patet per Augustinum Om. 47 super Joh. 4to. Secundo in hoc, quod ille creatus spiritus non componit cum corpore secundum esse eius primum, sed secundum quod est actus primus compositi, que est animacio corporalis: Unde, sicut verbum non potest assumere corpus humanum, nisi per animam, sic nec ille spiritus nisi secundum animacionem potest corpori ypostatice 25 copulari. Et tertio, sicut verbum minoravit se ipsum, sic spiritus minoratur quodammodo, quando fit corpus, anima et natura composita, cum tam animacio quam natura corporea sit minor illo spiritu secundum vitam, et secundum veritatis vocem pater 30 est maior Christo, cum sit omnimode equalis patri.

12. Jo. 10, 18. 16. Cf. supra pag. 104 lin. 833.

19. Aug. tract. in Ev. Joannis XLVII 9 (Migne XXXV 1837). 31. Jo. 14, 28; 5, 18; 19.

1. esse pro speciei P. 5. vivi B, unius P. enim om. B C P Pr. 11. ut testa^r. 16. uterque idem A B C P Pr. 19. 4 super om. A. 24. potest ante nisi P. 27. spiritus om. A. 31. post Christo add. et correspondenter ipsa veritas est maior Christo C P Pr.

Nec tamen est maior nec minor seipso, cum relativa reciproca faciunt relacionem ad idem secundum idem. Et correspondenter loquendum est de creato spiritu. Cum enim transcendencia signant personam ac essenciam absolute, patet quod sic dicendo: 'Pater maior me est', potest subiectum intelligi equivoce indifferenter pro quacunque illarum trium incommunicancium naturarum, que omnes sunt idem personaliter; et per consequens intelligendo ipsum secundum corpus vel animam foret composicio satis vera. Nec ex hoc sequitur, quod pater sit maior quam Cristus secundum aliquam naturam, vel quod Cristus sit seipso maior. Correspondenter dicitur, quod hoc demonstrando naturam corpoream, que 15 est persona hominis, est minus quam iste spiritus, vel hic homo secundum animam, et per consequens iste homo est maior ista natura, licet sit eadem persona; et tamen nihil est maius vel minus seipso, vel quam ipsum est secundum aliquid.

20 Et hinc negari potest, quod iste homo est in A pede suo vel in quacunque | sui parte quantitativa fol. 59^a multiplicative vel indivisibiliter situatus, quia tunc secundum naturam, secundum quam habet partes huiusmodi, foret taliter situatus. Unde non sequitur: 25 Iste deus generat istum deum et uterque est idem deus, ergo aliud generat seipsum vel se deum, sicut non sequitur, iste spiritus est ubique per istum sensibilem hominem, et iste spiritus est idem homo sensibilis, ergo iste homo sensibilis est ubique per

Although the spirit is in every part of the man, it cannot be said that the man is in any one part of himself.

6. 12. *Jo. 14, 28; Cf. Wiclid, De benedicta incarnatione ed. Harris pp. 4; 18; 41; 115; 206.*

5. quod *om.* B C Pr. dicto C diecio P. 8. incommunicandum et naturarum Pr. 18. minus *om.* A. 19. qui (quoniam) A. 20. hic *pro* iste B P Pr. 21. qualibet B. 22. sit natus P. quia — situatus *om.* A. 24. sicut *post* unde add. B Pr. 26. ergo idem aliud A P. sic B. 27. ubique — est *om.* B.

seipsum. Et iuxta hoc notandum esset, quod Cristus est indivisibiliter per se ipsum et ita de ceteris.

The immortal spirit is not in itself the form of the body, since it may exist separately.

It must be in combination with animation to be the form of the body.

So lightness alone does not make a thing ascend; motion also must be present.

Ex ipsis videtur michi patescere, quod decretalis non sit salvabilis si non ad sensum expositum, quia certum est, quod ille creatus et immortalis spiritus 5 non est per se et essencialiter forma corporis, cum sibi contingentissima unione sit forma corporis. Unde dem quod Johannes Andree dicit sub his verbis, similiter sententia sancti Thomae non videtur michi satisfacere dicens, sicut per se leve ascendit, tamen 10 cum hoc potest non ascendere servato usu et aptitudine ad ascensum, sic spiritus per se actuat corpus, licet possit a corpore separari servata inclinacione et aptitudine ut informet. Nam valde equivoce per se ascendit leve et actuat formae 15 materialis suum subiectum, quia per primam partem non excluditur per accidens, cum preter formam levis requiratur forma motus medians, qua ascendit, et illa mocio distinguitur a quiditate levis. Ita igitur preter spiritum oportet ponere animacionem di- 20 stinctam, secundum quam subiectum immediate formaliter et per se necessario informetur, et talis disposicio est anima; non autem per se talis spiritus immortalis. Sicut ergo nullum leve movetur immediate formaliter aut essencialiter levitate, sic 25 nec corpus huiusmodi formaliter essencialiter et spiritualiter animatur, nisi spiritus huiusmodi ydempti-

8. Post verba inde ab 'hiis verbis' aliquid excidisse videtur.

1. negandum B P. 2. et om. A B C Pr. 6. est om. B Pr.
6. cum — corporis om. C. 7. unio A 8. sub om. B C P Pr.
10. sufficere P. dicunt B C P, dicens e dicunt ab a. m. corr. in Pr. ascendit vel sic tameu C. 11. descendere pro non ascendere B Pr, non om. C. visu A, nisu B, b ||| su Pr.
12. persone pro per se A. 13. separata A. 14. Non C.
16. materiali A. 19. forma pro mocio P. 19. Ita om. C.
22. et per se om. P. 26. forma B et om. B C P Pr.

ficatus fuerit disposicioni, que est animacio, ac si forma levis ydemptificata fuerit ascensui. Nec aliter foret animacio univoca, ut patet alibi.

Ideo salvo iudicio meliori sentencia supradicta 5 Augustini glozat longe melius decretalem.

Ultimo autem obicitur per hoc, quod illa animacio sit accidens vel, si sit substancia una est forma substancialis alia et alia, spiritus autem est aliqua alia natura et per idem alia anima: ergo homo habet 10 duas animas et duas naturas, quibus est homo formaliter. Similiter nichil potest ydemptificari suo accidenti: ergo spiritus non est alia animacio corporalis cum per idem nullum accidens distingueretur. Similiter nulle nature possunt ydemptificari, ut deitas non potest esse humanitas, ergo natura corporalis non potest esse natura incorporalis, nec videtur, quod possit esse spiritus hominis sic due forme vel nature, quia sic essent due anime.

Ad primum dicitur, quod animacio, licet sit accidens spiritui, sicut humanitas est accidens verbo, est tamen forma substancialis, quia quiditas compositi; et sic conceditur, quod est una forma substancialis et anima; et quod intelligitur, quod est spiritus due nature vel forme, sed unus spiritus, sicut

5. Cf. pag. 103, 24 lin.

1. huiusmodi *post* fuerit *add.* P. 3. fieret B. 4. Item *pro* ideo A predicta B. 5. decretale B. 7. est B C Pr. ut *pro* vel P. 8. *prius* alia *om.* Pr. aliqua *om.* C P. 10. duas naturas et animas P. huiusmodi *pro* homo A. 11. Similiter — accidente (*sic*) *bis exh.* A. 13. 14. illa animacio B. 14. distingwitur B. ille nature possent A. 17. potest B C Pr. quia-anime *om.* A. 19. animacio quod licet Pr. 20. sic B P Pr. est accidens *om.* A. 21. et tamen *pro* est tamen C. et anima *ante* quia *add.* C, et P. cf. *infra* quia — substancialis *in inferiori margine altera m. in cod. Pr supplevit, in cod. C prima manus in fine capitii repetit.* 22. tunc *post* est *add.* B, *ante* est C. 22. 23. substancialis igitur quod C. 23. et quid igitur A P.

Objection:
Then either
animation is an
accident, or
there are two
natures by
which man is
formally man.
Now no
subject can be
identified with
its accident,
nor can two
natures be
identical.

Reply:
Animation is a
substantial form
though in
relation to the
spirit it is an
accident.

verbum est triplices nature separabiles, sic homo est tres nature, scilicet spiritus corpus et anima corporalis.

CAP. VII.

5

Objection:
If this is granted
any
identification
is possible.

Sed contra predicta obicitur primo, quod quarumcunque rerum ydemptificacio sit naturaliter possibilis; secundo, quod omnis homo sit disparium specierum, et tertio quod philosophicum sit ponere eundem¹⁰ intellectum agentem in omni homine. Primum sic deducitur: plus distancium est ydemptificacio magis mirabilis, sed mens humana, cum sit essencia absoluta, ut angelus, maxime distat ab animacione, que non est essencia absoluta. Ergo posita pos- 15 sibilitate | ydemptificacionis illorum, sequitur per fol. 59^a locum a maiori ydemptificacio facilior plus conveniencium.

Answer:
Identification is
of four kinds.
Things may be
the same
1 in genus,

in species,

Hic dicitur, quod quadruplex est ydemptificacio sicut quadrupliciter aliquid dicitur esse idem, scilicet 20 in genere, in specie, in numero suppositali et in essencia singulari. Quod autem unum suppositum fiat idem in genere cum aliquo eciam sibi contrario, nullus philosophus, eciam rectilogus contradiceret, ut albedo, nigredo et omnes creature eius- 25 dem generis sunt idem in genere, cum idem genus sit quodlibet earundem; et correspondenter nullus philosophus debet ambigere ydemptitatem specificam, cum omnia individua eiusdem speciei sunt quodammodo eadem, et sic idem; tercia ydemptitas, quando 30

-
1. verbum enim est C P Pr, est eciam triplices B. 2. est om. B P. verbaliter A. 10. quod et sit in *textu om.*, in *marg. altera m.* add. in cod. P, quod om. Pr. 11. omni om. B. 19. quadrupliciter dicitur B. 20. aliquid om. A. 21. genere specie et in A, genere specie numero P, numero scilicet suppositati A C, specie et numero P. 25. ac pro ut C. 27. eorum B. 29. indivisibilia A. 29. 30. quelibet B P, qualibet (*sic*) C, quelibet corr. in quodammodo Pr.

diverse nature sunt utraque idem suppositum in ³ in subject; as numero, ut cuiuslibet suppositi in genere substancie ^{humanity and deity are both the subject of the Word.} corporee tam subiectum quam forma sunt eadem singularis essencia vel persona, quod exemplificatum est in verbi incarnatione, ubi tam humanitas, quam deitas est verbi suppositum, licet ille nature essencialiter sed non suppositaliter distinguantur. Quarta ^{4 in individual essence; as memory, reason and will in man.} et subtilissima ydemptitas est, qua tres res ydemptificantur in eadem singulari indivisibili et immortalis 10 essencia, ut memoria, racio et voluntas sunt tres res in humano animo, que licet realiter distingwuntur, sunt tamen omnes et singula earundem eadem essencia; et tales essencie, ut humanus animus et angelus, dicuntur create ad ymaginem trinitatis, cum 15 deus simplicissimus et immortalissimus sit simul terminus in suppositis, licet communis essencia sit simplicissima, quia est pars partis integrantis quantitative vel qualitative partis componentis quiditative vel subiective, et per consequens virtualiter 20 componentis presuppositive vel causative. De ydemptitate vero, qua accidencia ydemptificantur in subiecto vel alio individuante principio patet ex dictis, quomodo sit dicendum.

Istis premissis, dico, quod ydemptificacio mentis ^{Therefore the identification of mind and animation is natural and philosophically cognizable.} 25 cum animacione, licet sit mirabilis, est tamen naturalis et per consequens philosophice noscenda. Nec exinde sequitur indifferenter omnium rerum ydemptificacio, cum solum conveniencia in genere ponunt fieri idem. Sed accendendo ad propositum materie, 30 dico quod spiritus et animacio non tante distant sicut assumitur, cum animacio sit essencialiter ab-

6. divinitas B. 7. distingwuntur A. 10. et *om.* A. 14. angelus sunt create dicuntur ad P. 15. simul *om.* B C P Pr. 16. est B. 17. quia ex quo est A, expers *pro* est pars B C P Pr. 18. 19. qui dative A. 19. partis *pro* per consequens B C P Pr. 20. presumptive B P Pr. 21. qua accidencia *bis* Pr. 22. alio *om.* Pr. 29. sibi *pro* fieri B. 30. dico quod *om.* B C P Pr. anima P.

They are the same person of man. soluta, quia quiditas animati, et per consequens illa natura corporea, que est homo; et sic mens et animacio sunt eadem persona hominis, ut sentenciat Augustinus. Et sic conceditur, si aliqua magis conveniunt, tunc proporeionabiliter sunt idem, sed mens et 5 accidentia novem generum non possunt adeo convenire.

Note that some words signify the essential soul without relation to the body; while others connote the living body.
Quotation from Augustine. Sed notandum, quod aliqua nomina significant essenciam anime humane sine connotacione actuacionis corporis, ut spiritus, intelligencia, mens humana, animus et similia, aliqua cum connotatione vivifica- 10 cionis corporis, ut anima, vita, animacio et actus corporis cum sibi similibus. Et hinc vere dicunt doctores, quod mens vel anima vel animus distinguiuntur, ut Augustinus in epistula 40^a ad Dardanum 30 ita scribit: 'Quero' inquit, 'quomodo accipies 15 hominem Cristum? Non utique, sicut quidam heretici verbum dei et carnem, hoc est sine anima humana ut verbum esset carni pro anima: vel secundo accipies verbum dei et carnem et animam, sed sine mente humana, ut verbum dei esset anima pro 20 mente humana. Non utique sic accipis hominem

5. 15. Aug. ep. CLXXXVII ad Dard. II. 4. (*Migne XXXIII 833.*) *Ubi ego quaero vel potius agnosco quemadmodum accipias hominem Christum. Non utique sicut quidam haeretici, Verbum Dei et carnem, hoc est, sine anima humana; ut Verbum esset carni pro anima; vel Verbum Dei et animam et carnem, sed sine mente humana; ut verbum Dei esset animae pro mente humana. Non utique sic accipis hominem Christum, sed sicut superius locutus es, ubi aisti Christum omnipotentem ea te ratione credulitatis accipere, ut Deum non crederes, nisi perfectum etiam hominem credidisses. Profecto cum dicis hominem perfectum, totam illic naturam humanam vis intelligi etsq.*

-
1. essencia A B C.	6. convenire — humane om. P.
7. 2 ^o A.	10. et alia similia B P Pr, similia alia C.
11. an viva?	12. sibi vere similibus P.
13. pro carne A anima et carne humana A	14. ut verbum dei esset pro mente humana om. rell. C.
15. ita P.	16. quartum pro Cristum B.
17. acceptit libri.	18. 19. accipias A P Pr.

Cristum, sicut superius locutus es, ubi Cristum deum omnipotentem crudelitatis a corpore, † ut deum non credens, nisi eciam perfectum hominem credidisses, profecto, cum dicis perfectum, totam illuc naturam 5 humanam vis intelligere. Non est autem homo perfectus, si vel anima carni vel anime ipsi mens humana deficit.'

A Ex istis plane patet Augustinum distingwere inter fol. 60 mentem et animam ad sensum expositum. Nec obest |

Augustine distinguishes between mind and soul; yet mind and soul may be one.

10 secundum rationem ponere distinctionem cum hoc quod mens sit anima, quia natura divina et persona distingwuntur ratione communicabilitatis et incomunicabilitatis, et tamen omnis natura divina est persona et econtra sic mens vel spiritus, cum sit

15 communicabilis homini, distingwitur ab eodem.

Et in dyalogo ad Felicianum ita loquitur Augustinus adversantem: 'Sic ex deo et homine non imperfectus, sed in diversa proprietate plenisim natus est Cristus, sicut ex anima et cor-

20 pore unusquisque hominum docetur esse perfectus.

Nam non aliud homo corpus, aliud animus, quamvis aliud corpus, aliud animus. Unusquisque tamen atque idem homo et corpus dicetur et animus.

Rursum non idem unum atque id ipsum corpus et 25 animus, quia ex utroque homo perfectus est. Non enim hoc aut substancias confundit in unitate persone,

16. 17. Aug. Dial. contra Felic. 11. (*Migne XLII 1166*)
perfectus. Non aliud Aug. — Unus tamen Aug. docetur (lin. 23)
Aug. Non unum Aug. homo factus est unus. Aug.

1. est *libri*, ibi A. 3. non *pro* nisi Pr. 5. *intelligere* B.
Ubi est non autem A. 6. si *om.* A. 8. dicere *pro* distingwere Pr.
10. si secundum rationem sumitur distinctione animalis sunt distincta quando cum hoc mens B, si secundum rationem sunt distincta
quoniam cum hoc mens C P Pr. 12. et incomunicabilitatis *om.* A.
18. imperfecto B. ex *pro* in A. 19. 20. corpore et anima B P Pr.
dicetur A. 21. et alias B. 23. atque idem *om.* A. 24. unum
verbum atque A, verbum *pro* unum C, atque *om.* B C P Pr.
26. persone. Si autem personas A, aut per substancias Pr.

aut personas geminat diversitate substancie, quando ex hiis quidem homo noscitur exstissee. Non perdunt propria: sed quia in unum atque inseparabile convenerunt ex propriis, videntur communia facta. Afficitur in corpore mens doloribus corporis, fatigatur corpus cogitationibus mentis, et unum tamen horum proprium est corporis et alterum mentis, quod autem uni homini accidit, et corporis videtur esse commune et mentis.

Exposition of the passage from Augustine: In every man are two distinct natures, which yet are one person; so much that what affects one nature affects the other.

In istis dictis et dictis superius si attendimus, asserit Augustinus, quod in quolibet perfecto homine sunt due nature, scilicet corpus et anima, quorum utrumque est aliud quam reliquum, et tamen utraque natura est eadem persona; ideo una non est alia, sed idem, quod reliqua. Secundo dicit, quod, licet iste due nature confundant substancias, sic videlicet, quod in homine disparate sunt substancie, non tamen disparate sunt persone, sed utraque eadem persona. Tercio dicit, quod ex unitate tam disparium naturarum in eadem persona quidquid ambabus naturis communicabile uni acciderit, pro tempore conexionis utriusque convenit, licet dispari ratione, ut mens dolet compaciendo corpori, et corpus debilitatur mentis doloribus, que reciproca compassio est. Unde ad interimendum glosas, que volant hodie contra verba scripture et sentenciam Augustini, sepe dicit,

1. *Non enim haec aut substantiam confundunt — geminant Aug. — quandoquidem unus ex his homo Aug. — facta communia Aug. — corporis alterum Aug.*

2. 3. perdit Pr. 3. inseparabili libri 4. convenient B P.
4. omnia pro communia B C Pr. 6. enim pro tamen libri.
7. corpus A. alteri pro mentis B C P, mentis om. Pr. inter
ante quod add. P Pr, unum P, hominum A Pr. 8. et ante
corporis om. A. 8. 9. corpori... menti A. 10. edictis pro
et dictis A. 13. uterque B. tamen quod utrumque C P Pr.
15. que B C Pr. 16. valet B C P Pr, desperate libri hic et in-
fra. confundant A. 21. est ante uni add. A. 22. dolens A.

quod sit simul utraque natura idem suppositum ut Enchiridion 27°, et sepe dicit distinctive, ut Ome 44, ita plane 'et caro Cristus et verbum Cristus', nec loquitur synodochyce, quia quodlibet concedit esse 5 Cristum pro tempore tridui, quo sunt ab invicem separata. Et indubie tam sanctus et subtilis loycus, qui tantum cavet de mendacio et assercione falsi, quod omne tale dicit peccatum sapere, non relinqueret ad perpetuam rei memoriam in precipua 10 materia fidei capciosissimis hereticis verba impossibilitatis tam in ecclesia. Non enim firmat, sed infringit fidem katholicam fingere impossibilia propter denominacionem vel fidem dilucidandam. Ideo absit a nobis ignaris, quod istam maculam imponamus 15 sanctis doctoribus.

Et si queritur racio huius sententie, ecce evidencia, que daret cuilibet catholico plenam fidem. Omnis homo habet animam corruptibilem eiusdem rationis cum ceteris animalibus; et cum hoc omnis anima 20 humana est substancia perpetua, non potens desinere: ergo sentencia supradicta patet consequenter revolventi; nam credo, quod non poterit sustineri, quod eiuslibet hominis sit tantum una anima, et illa sit formaliter corruptibilis et cum hoc substancia, que 25 non possit desinere nisi ponendo animal; ideo ydemptificetur igitur anime, et secundum quod corpus animat est animacio corporalis, et secundum quod est vita illius essencie est anima immortalis. Assumptum autem argumenti sic ostenditur: Omnis

Man has a
mortal soul like
other animals;
he has also an
immortal soul.

2. Aug. Enchir. 27 (*Migne XL* 215) Aug. serm. XLIV II, III (*Migne XXXVIII* 259 *sq.*).

1. quod sit *om.* B. 2. et *pro* ut A. 2^a C. disiuncte B. 3. dici *post* plane add. B. ut *pro* nec A. 8. tale *om.* B. 8. 9. derelinqueret B, relinquunt Pr, dei *pro* rei A. 11. Non *om.* P. 24. corporalis P Pr. essencia P que. *om.* Pr. 26. demptificetur 28. animal Pr. 29. Septimum *pro* Assumptum B. proportionari secundum A.

homo est natura corporea, cui inest animari vel ^A
 vivere secundum proporcionalē animacionem; ergo ^{fol. 60^b} omni homini inest animacio, qua formaliter animatur | et omnis talis animacio est anima corporalis. Ergo assumptum probandum. Et minor illius argumenti patet 5 per omnes ponentes formas substanciales et accidentales, quibus subiectum denominatur formaliter. Non est enim racio, quare non est possibile agens agere, nisi sibi insit agencia tamquam forma, ut esse ignem vel igneitatem et ita de ceteris, nisi per 10 locum a sufficienti similitudine, cum non sit possibile naturam corpoream animari vel vivere nisi sibi insit forma, que est animacio vel vita, qua sic animatur formaliter vel vivit. Ymo ponendo unam talem formam substancialē vel accidentalem ponende sunt *plures*, 15 sicut abstrahentes in ista materia aliqui solent, et ultra non restabit fingere, quin animacio huiusmodi sit forma, qua natura corporea vivit formaliter et per consequens, quin sit forma substancialis et anima; et indubie illius nature corporee animacio, cum sit 20 idem essencialiter cum illa natura et dependens formaliter ab eadem, est corruptibilis ad corruptionem essencialis subiecti: loquor autem de essenciali materia nature corporee et non de fundamentali et adventicia; et patet maior principalis argumenti. 25

Yet these two
are but one
soul viewed in
different
relations.

Et ad hoc vadit decretalis cum suis exposicionibus conformiter racioni; et minor includit duas, quarum prima est, quod cuiuslibet hominis tantum una est anima, que patet ex hoc, quod quolibet homine signato ipsum animari est anima sua; nec aliter 30 esset homo univoce animal cum bruto; secunda pars est, quod cuiuslibet hominis anima est substancia

3. quia A. 4. forma *pro* anima B. 5. et *om.* B. 9. vel *pro* tamquam, 10. sive *pro* vel A. ubi *pro* nisi B. 14. Ideo B Pr. 15. *plures addidi.* 17. restat A P Pr. 24. natura materie A. vel essenciali *post* fundamentali *add.* A. 26. decretalis decretalis (*bis*). 27. conformatis B.

indivisibilis, immortalis, ut angelus, quod patet superius suo loco. Restat ergo, quod una immortalis intelligencia de natura angelica, quam vocat Augustinus mentem vel animam, sit facta corporalis 5 animacio, que tamen secundum rationem superiorem sit essentia immortalis, quia aliter non possit esse immediate et formaliter actus formalis corporis verbi. Deus enim coniungitur cuicunque corpori faciens tamquam principium essencialiter extrinsecum ipsum 10 esse, et tamen nullum corpus potest actuari formaliter per deum, nec animus corpori coniunctus, nisi fuerit eius informacioni ypostatice copulatus.

Relinquitur ergo per locum a sufficienti divisione, quod mens et natura corporea sunt eadem hominis 15 persona, licet sunt vere inter se ex opposito distinete, Mind and
bodily nature
although distinct
are the same
human person. quia nemo ambiguit, quin aliud sit illam personam esse naturam spiritualem sicut post mortem, et aliud est illam esse naturam corpoream et mortalem; ideo due nature incomunicantes et tercia communicans, 20 quarum quelibet personaliter est idem homo. Et illam personam vivere est eius anima, et illam vivere secundum naturam corpoream est adhuc anima mortalis: sed illam secundum mentem vivere est eadem anima naturaliter immortalis, cui contingit esse animam corporalem, unde naturam corporalem illam vivere est anima educta de potentia materie; et cum personaliter sit illa natura corporalis sive materialis, cuius animacio sit illa anima, non quod sint diverse anime, cum sit animacio eiusdem sup-

2. 3. Cf. supra pag. 102, lin. 11.

-
1. patet om. B.	4. carnis A.	6. que B.	8. posset P.
7. in mente B P Pr.	corporis om. Pr.	8. circum quamque	
B,	circumque P Pr.	9. intrinsecam P.	12. post nisi add.
sumat eius informacionem ypostatice animalis nisi B.			
15. nature pro vere B C P Pr.	se opposite B, ex hoc posito (hoc in		
ras) Pr.	res)		
17. esse om. A.	18. est om. A.	corpoream om. A.	
24. contingit vel om. C Pr.	25. corporalem om. B.	26. cum	
post est add. B C.	27. persona C P Pr.	29. licet A.	

positi. Sed est dare actum secunde nature corporee accidentaliter precedentem ab animacione eiusdem suppositi, que indubie distingwitur a mente et anima. Sicut ergo verbum, quod est spiritus in-creatus, est spiritus creatus, quia anima Cristi, licet 5 vere distingwatur: sic eadem persona hominis, et per consequens idem homo est natura corporea et spiritus incorporalis. Sed difficultas est quibus terminis, de quo posterius.

The immortal soul is capable of formal union with various corporeal essences.

Sed secunda racio fit ad idem. Anima cuius-10 cunque hominis est immortalis, ut nunc petitur, et potest indifferenter multis essenciis corporalibus copulari formaliter; ergo est idem personaliter cum subiecto. Maior declarabitur post, et minorem non negabit philosophus de dei potencia absoluta. Cum 15 enim essencia corporalis et essencia spiritualis sint es-

This is possible because body and soul exist independently of each other. A
una est in celo, et alia hic in terra: Non est tanta fol. 61^a

sencialiter separate, sic quod una separatur a reliqua, A
habitudo inter eas, quod una dependet a reliqua;
nam A essencia materialis non dependet a B essencia 20
spirituali, cum existat per multa milia annorum
ante illam; nec B dependet essencialiter ab A, cum
post separacionem non causatur ab A, quia non
materialiter, cum tunc non informat A nec efficien-
ter vel finaliter, cum B sit natura superior et A 25
pure passivum principium. Et patet, quod si non
dependet ab eo in esse, tunc non dependet ab eo
in fieri, cum deus liberrime creans hunc spiritum in
esse in quameunque proporcionalem materiam posset

1. actu — precedente A, secundum B C P Pr.	3. qui —	
distingwuntur B C P Pr.	5. animus B C P Pr.	6. disting-
wantur B C P Pr.
8. incorruptibilis A C.	10. est	
quia nisi A.	15. enim	
om. B.	16. sunt A.	18. cum una sit B.
19. alia reliqua (sic) in terra hic B.	20. Non est — reliqua	
om. B.	22. illa P.	27. in esse — ab eo om. P.
29. in esse om. B C P Pr.	28. in-
fieri bis C.	

eum inducere. Nec hoc vertitur in dubium apud eos, qui ponunt accidencia posse creari et esse sine subiecto, et A essencia posset annichilari stante B et econtra; multo magis igitur notorie sequitur talium 5 possibilitas de essenciis, que possunt per se existere.

Similiter si B spiritus in tantum afficitur A materie sibi intrinsece, hoc foret propter ydem titatem in dispositionibus accidentibus et, ut instrumenta- liter eius operaciones perficiant, sed quotlibet 10 materias deus amplius potest disponere ad idem, ergo quotlibet materiis illum spiritum copulare.

Existentibus ergo mille embrionibus eque capacibus potest deus cuique illorum ad placitum copulare; et per consequens non est essencialis habitudo que 15 de dei potentia non potest tolli. Et hec materia est evidens ex hoc, quod affeccio, quam spiritus habet ad deum, qui est eius causa essencialis et obiectum maxime allectum, potest tolli, ergo multo magis inclinacio ad actuandum istam tam vilem 20 materiam. Aliter enim probabiliter dicendum vel tenendum esset, quod omnis naturalis inclinacio alicuius essencie ad aliquid extrinsecum foret essencialis. Non enim absolute sequitur de necessitate extremorum existencia, cum apostolus dissolvi cupit 25 et esse cum Christo, et anima rationalis quecumque per indispositionem materie naturaliter separatur.

Similiter est, cum omnis homo resurget in finali et ultimo iudicio, multi predestinati sunt roborati vel aliter in corpore defuncti; ergo non oportet, quod 30

Matter is united to spirit only as its instrument; God can employ what matter he will for this end.

At the resurrection bodies will not be in all respects as they were on earth.

25. Phil. 1, 23.

1. eam P.	7. faceret B.	8. et <i>om.</i> B C.	10. potest deus amplius disponere P Pr.	11. ad quotlibet C P Pr.	15. non <i>om.</i> B.	18. obiectiva P Pr.	20. 21. esset probabiliter tenendum quod C, dicendum est (<i>om.</i> tenendum) A.	22. alicuius essencie <i>om.</i> A.	24. existencia <i>om.</i> C P Pr.	27. est <i>om.</i> B C P Pr.	27. in finali — iudicio <i>om.</i> B, et ultimo <i>om.</i> C.	28. collocati B, collocati roborati Pr, colobonati C.

Since God may resurgent primo cum eodem corpore, quod hic ges-
alter one part he
may alter all. serunt, et pari evidencia, qua deus potest innovare
aliquam partem quantitativam, potest quamlibet, et
sic totum; si enim unam partem quantitativam cor-
poris ut cordis vel capitis, secundum se totam potest 5
innovare, et per idem potest illam esse tante virtutis,
ut pars tanta, et per idem innovata parte membra
potest iterum aliam innovare, et sic totum, et per
consequens omnis homo potest secundum se totum
innovari in materia manens idem; et per consequens 10
spiritus potest multis incommunicantibus materiis
copulari.

Since the same matter may belong to different bodies, some of these will receive new matter in the resurrection.

Confirmatur; posito quod sor nutriatur puer cum materiis essencialibus hominis, si ponatur, et eciam ex hinc decidat totum semen procreando multos pueros 15 filios ex femina nutrita conformiter; et quod isti filii conformiter educati procreent multos filios ad quotlibet gradus eiusdem generis. Et patet, cum eadem materia in numero non potest multiplicari corpori, sequitur quod aliquis istorum de possibili 20 in toto novam materiam in finali resurreccione habebit, et per consequens hoc est deo possibile. Ex quo sequitur, quod nulla materia est de essencia persone hominis, licet cuiuscumque nature corporee, que est homo, sicut et anima de potencia materie 25 educte sit essencialis materia. Non enim valet hoc sophisma de essencia illius suppositi: est materia, sed nulla est illa, ut patet posterius in processu.

Explanation of spiritual movement, which is effected by multiplication.

Istis suppositis arguitur, quod quilibet homo est spiritus immortalis; et suppono, quod abhinc usque fol. 61^b ad Romam sint corpora organica sufficenter disposita, ut cum eis copuletur spiritus Pauli; et pono, quod,

-
2. potest *om.* B. 4. 5. corporis ut *om.* B P. ut *om.* A.
6. et *om.* C P Pr. esse illa A. 7. innovata quarti parte A.
13. in *post* sor. add. Pr 17. procreat P. 20. sequitur *om.*
B C P Pr. 25. et *om.* B. anima educta B. 27. est — arguitur
quod *om.* Pr. 30. abhuc P, abhoc Pr. 32. et *pro* ut C.

omnibus illis secundum se totas quiescentibus spiritus ille copuletur successive versus Romam, quam attingit in fine illius hore actuando corpus continue, cui localiter copulatur. Tunc arguitur sic. Impossibile 5 est personam hominis acquirere situm immobilem nisi per motum localem proprium vel multiplicacionem. Sed persona Pauli acquireret quotlibet situs huiusmodi versus Romam, ergo altero istorum modorum, non primo modo, cum omne corpus Pauli 10 manebit per totum fixum in eodem situ continue. Maior patet eo, quod ad situm ut per se materiam est motus localis: Et minor patet ex suppositione et casu. Nam cum nulla materia sit de essentia hominis, sequitur ex assumpto, quod Paulus manebit 15 continue accelerans versus Romam; et cum omnis motus pertinens quo sic movebitur sit et erit multiplicacio, sequitur, quod multiplicabitur versus Romam, et, quod solus spiritus sic multiplicabitur, sequitur, quod Paulus sit spiritus motus. Non enim 20 iste spiritus potest dici mole magnus, quia tunc haberet per situm subiectum primum extensem, cuius oppositum supponitur. Nec valet dicere, quod tam Paulus quam ille spiritus sic movetur, spiritus per se et Paulus synodochice secundum partem, quia 25 totum non potest denominari accidentaliter, nisi quod potest in esse sibi secundum quod homo. Sed iuxta hanc positionem repugnat homini multiplicari cum per se sit corpus, ergo anima non sufficit ipsum denominare esse indivisibilem quo ad molem, et 30 eciam, ubicunque est ille spiritus. Patet igitur, quod totum non movetur ad motionem sue partis nisi pars moveatur specie motus, qua totum natum est moveri. Cum igitur Paulus habet per totum quietem

3. versus finem A. 5. inmolem — motu A. 6. 7. multiplicatam C. 8. huius (*om. modi*) C. P. 16. et sic *pro* sic et erit A. 18. cum *pro* quod B. 21. primo extensu B. 30. eciam *om.* B C Pr. 31. sue *om.* B C P Pr.

continuam, sequitur, quod non movetur secundum partem, sed secundum partem quiescit; sed sicut per totum quiescit, sic per totum movetur simul situ et tempore, quod non est possibile adversario, cum tunc posset corpus penetrare per quotlibet corpora et esse in quantumlibet parvo situ sine divisione corporis, ymo continue generari et corrumpi et manere eadem persona hominis, cum denominacio partis redundat in denominacionem totius ad sensum expositum, sed continue generabitur pars quantitativa sui ad informacionem anime, ergo continue generabitur ille homo. Et constat, quod continue manebit idem homo, cum continue manebit eadem anima actuans corpus per se sibi accidentale, quod reliquit secundum modum loquendi scripture ut pastor thabernaculum et deferet secum continue actus nutritorios. Nec oportet solicitari de velocitate istius motus vel proprietatibus huiusmodi, quia inventur purus motus interioris hominis, de quo 2º Cor. 4º 'Licet is, qui foris est homo corrumpatur'.²⁰

All substantial form is the essence of the thing, and so the thing itself.

Tercio patet, quod generatur metaphisice ista sententia ex hoc, quod omnis forma substancialis substancie est eius quiditas ex eodem, quod omnis forma substancialis substancie est eius essencia, sed generaliter idem est essencia et res, cuius est essencia;²⁵ et esse eius igitur generaliter idem est substancia et eius substancialis forma et istam rationem universalem sepe persecutus sum. Unde ex ista evidencia dicet commentator 7º metaphisice 4º; et sic sophistice,

20. II Cor. 4, 16. 30. Averroes, comm. in Arist. Metaph. VII, 4 (Ed. Ven. VIII 81). *Et forte questio Sophistarum est ista: quiditas hominis aut est eadem cum homine, aut*

1. secundum pro sequitur quod A. 15. re'iquit C.
19. qua P Pr. 20. foret P Pr. ac post homo add. C P Pr,
patet generaliter B C P Pr. 23. eadem A, quo igitur pro substancia C Pr. et om. A 29. sopistice B.

inquit commentator, arguit si, idem, quod est quiditas hominis est, homo, sed homo habet quiditatem, igitur quiditas habet quiditatem et sic in infinitum. Et solucio est, quomodo quiditas hominis est homo uno modo, id est forma hominis. Unde 2º Phisicorum dicit, quod genus est causa formalis rei, quia, ut dicit 8º metaphisice 7º animal principaliter dicitur de forma; et idem patet 4º et ultimo eiusdem 8º et alibi satis sepe. . . .

aliud; si aliud, tunc homo non habebit quiditatem, si idem, tunc quiditas hominis est homo: et homo habet quiditatem: ergo quiditas habebit quiditatem, et sic in infinitum. 1. si om. A. est om. A. 7. Averroes comm. in Arist. Metaph. VIII 4, 7 (Ed. Ven. VIII 102). Et intendebat, quod hoc nomen animal dicitur principaliter de forma. -- 9. In te dñe confido. | Explicit tractatus de compositione Hominis Magistri | Johannis Wycleph. professoris sacre Theologie Per. | Petrum de Czaslawia Anno dñi mº CCCCº XXX IIº immediate | ante Circumcisionem Dñi nrí XPI. Et finitus est Glattowie. | Salvum fac servum tuum domine, haec novissima verba atramento rabro A. Et sic est finis tractatus de compositione hominis post sepe add. B P. Deo gracias. Amen. Explicit tractatus de compositione hominis Reverendi Magistri Johannis Wicleff. Quod quisque sibi serit presentis tempore vite | Hoc sibi messis erit dum dicitur ite venite C. Explicit de hominis compositione al. man. in cod. Pr.

I. GENERAL INDEX.

- Aleum v. semina arborum.
Angwillus v. anulosum.
Anima v. materia, corpus, nomen, homo,
 ligamentum.
— humana est spiritus creatus 3, 25.
— et spiritus dicuntur equivoce 104, 22.
— est indivisibilis 3, 25.
— indivisibilitas probatur, quod vis imaginativa est quasi speculum 90, 1.
— est accidens 45, 18.
— reccius corpus accedit animae 46, 7.
— est forma exemplaris 46, 8.
— vegetativa 66, 2; 73, 6. prius quam sensitiva 82, 7 ss. cf. 83, 10; 91, 19.
— sensitiva 66, 3.
— intellectiva 45, 16; est rationalis,
 est spiritus immortalis 115, 6.
— animam nutritivam in epate, intellectivam in cerebro, desiterativam in corde dicit Plato 77, 10.
— animalis est indivisibilis, est vita, est tota in qualibet eius parte 76, 13.
— In materia anime est quidam ordo parcium 88, 13; que sunt communicantes et una principalis 88, 22.
— non est separabilis 67, 20.
— et corpus: est substancialis disposicio,
 qua dicitur corpus animatum utrumque aliud quam reliquum et tamen sunt eadem persona; disparatae; quidquid accedit communicabile ambobus 124,
 11 ss. anima corporalis et immortalis 125, 26 sq. cf. 162, 29; 127, 20 sq.
non dependet una a reliqua 128, 19;
non in esse neque in fiori 128, 27.
— carnis in sangwine 72, 13.
— quo modo est corruptibilis 107, 18;
 cf. 106, 11.
— non corrumpitur divisus atomis 94, 11;
 96, 13. corrumpitur materia essenciali corrupta, accidentaliter servatur 98, 15.
Animacio v. spiritus, ydemptificacio.
— est accidentis verbo, forma substancialis 119, 19.
Animacio corporalis 125, 26; 127, 7.
Animal est aliud secundum materiam,
 idem secundum formam 99, 19; correspondenter de homine eiusque membris 99, 21, 100, 5.
— est pars animalis ut elementum elementi, homo populi 92, 13; cf. 92, 6.
Animus v. mens.
Anulosum (v. aves) animalium anulosorum
 partes abscise vivunt sensibiliter, ut patet de serpentibus et angwillis 77, 6.
— in anulo est dare quotlibet partes tam communicantes quam incomunicantes 96, 6.
Augmentacio et diminucio corporis 41, 16.
Arietes v. aves.
Aves et Arietes moventur post abscisionem capitum 66, 23.
Bestia puncta ad omnem punctum sentit puncturam 76, 6.
Bruti animalitas cognoscit omnia sensibila 89, 14.

- Cepa v. semina arborum.
 Cere figura est essenciam ceream figurari
 55, 10.
 Coextensio rerum 44, 27.
 Concursus nature corporee et spirituum
 in capite 14, 2.
 Corpus v. anima, homo, nomen, ligamen-
 tum.
 — eius elementa sunt materia et forma
 6, 9.
 — sumitur tripliciter 36, 17.
 — occisi cruentat in presencia occisoris
 70, 25; 71 1.
 — mortua sunt viventibus graviora 70, 27.
 — viventibus demersis mortua superna-
 tant 70, 28; 71, 18.
 — vivum et mortuum dicitur dupliciter,
 participative vel per se 73, 2.
 Corrupcio v. generacio.
 Cristus: de eo diverse hereses pullularunt
 2, 7; 2, 9.
 — semper fuit et creatur 27, 27; 28,
 23; 29, 12.
 — deus et homo 2, 1; 2, 5; 85, 5.
 — carneus 113, 20.
 — spiritus 123, 24, cf. 123, 1 (bis) 123, 19.
 Cristus: anima et corpus duae res sunt,
 sed unus Cristus 34, 7; 41, 8; 49,
 11 (bis) 85, 22; 23.
 — vera mors et resurreccio 69, 21; cf.
 70, 2.
 — Jesus Cristus 11, 22.
 — Cristus Jesus 29, 12; cf. 118, 12;
 13; 14; 109, 14; 109, 19.
 Deifici v. heroyci.
 Deitas est plenitrium personarum quelibet
 36, 7; est is, qui et homo assumptus
 36, 10.
 — non est animal corpus vel substancia
 49, 6; cf. 49, 18.
 Diminucio v. augmentacio.
 Diophanitas v. visus.
 Deus solus simul totum est 86, 18.
 Dii v. eroyci.
- Differencia triplex inter assumptionem
 Verbi et hominis.
 Dominium humanum 2, 20.
 Duracio v. tempus.
 Embrionis mille existentibus deus potest
 ad placitum spiritum copulare 129, 12.
 Essencia prima: creavit deus duas essen-
 cias, corpoream et incorpoream 24, 4.
 Esus sangwinis prohibetur 72, 17.
 Extensio generativa potencie in homine
 62, 7.
 Etrogenii v. homogenii.
 Figura 80, 26; quadrata 81, 16.
 — earum continencie 81, 24.
 Forma educitur de pentencia materie
 quando fit subiecti disposicio 101, 26.
 — substancialis substancie est eius quidi-
 tas 132, 23.
 Generacio vel corrupcio pure formarum
 39, 10; substancie 40, 20.
 Homo perfectissimum animal sublunare
 et perfectissimi effectus 60, 21.
 — omnis fuit in principio mundi 27,
 15; 28, 3; 24.
 — materia prima 23, 16.
 — videtur quod est tam materia prima
 quam forma corporeitatis 19, 3.
 — nomen eius sumitur in scriptura
 quadrupliciter: pro anima 15, 13; pro
 corpo 16, 14; pro natura integra
 17, 20; pro persona que est quelibet
 istarum trium 18, 3.
 — significat verbum et alium hominem
 21, 20.
 — eius composicio: materiae preciositas
 1, 5; est clavis ad secreiores arti-
 culos fidei 1, 24; praecedit tractatum
 humani dominii 2, 19.
 — est basis istis tribus quae sunt anima,
 corpus et natura integra 5, 25; 10,
 12; 11, 7 ss.; 31, 24 ss.; 33, 24 ss.;
 36, 6; 85, 10; ratione anime memoria,
 ratio, voluntas 11, 17.

- Homo est septem 11, 23; 19, 2; est de-nariuſ 12, 11.
- persona absoluta non est vita, non animat ſe ipsum 111, 24.
- personam capit scriptura spiritualem eſſenciam et incorporealem eſſenciam 25, 10 ss. Tercio modo intelligimus eum secundum diſpoſiciones ſubſtanciales. vel accidentales 25, 15; cf. 130, 30.
- corpus mortuum 31, 7 ss.
- eſt duo copora 37, 4; ſed communica-nt in eadem eſſencia 44, 14; 45, 11; cf. 47, 24.
- interior et exterior: ſi ſunt unum 110, 2; 14; 109, 6 ss.; cf. 17, 9; homo interior intelligit, amat etc. 51, 19; exterior eſt quantus, locatus etc. 51, 24; ſecundum naturam integrum ambu-lat, ſentit etc. 52, 2; insenſibilis diſſert a ſenſibili, ſicut homo interior ab exteriori 111, 5.
- pars quantitativa eius eſt animal im-perfectum beatificabile 92, 30; habet dupli-cem habitudinem accidentis 93, 12 ss.
- eſt multa nedum ſimul ſed ſucceſſive 100, 12.
- multitudo formarum in eo 53, 12; quoṭ formae tot animae 53, 18; 57, 19; ordo formarum 65, 14.
- non oportet quod reſurget in finali iudicio cum eodem corpore 129, 29.
- Homogenei et heterogeni corporis forma 79, 27; cf. 80.
- Humor (v. sangwiſ) ſpecies quatuor hu-morum 42, 15; 72, 10.
- Incorrutibilitas v. indiſiabilitas.
- Indiſiabilitas: ex ind. forme non ſequi-tur eius incorrutiilitas 90, 29; et econtra 91, 7.
- Influencia celi 68, 22; 69, 2.
- Intellectus humanus creatus eſt in orizonte eternitatis 8, 110; capit noticiam om-nium virtutum 89, 13.

- Leve nullum movetur immediate levitate 118, 24; cf. 10; 18.
- Ligamentum ligans animam cum corpore non requiritur 55, 13.
- Lignum ponderosius quam lapillus ſuper-natat' 72, 5.
- Linea (v. puncta) 52, 19.
- Materia prima: proprie nichil 17, 13; cf. 40, 3; 40, 19; 40, 25; 43, 9; eam eacellit ſuprema forma ſublunaris 7, 1; ea ea omnes processimus 26, 8; oportet poſſe fluere et advenire eidem ho-mini 6, 27.
- eius maſſam totam creavit deus 7, 28.
- non vocatur in elementis corpus 39, 20.
- Mens diſtinguitur inter mentem et ani-mam 123, 8.
- et natura corporea ſunt eadem per-ſona 127, 14.
- Miracula: via cognoscendi miracula 70, 23.
- Motivum omne eſt diſiibile in per ſe mo-vens et per ſe moṭum 42, 3; ſpiritus mo-tus 131, 19.
- Natura corporea eſt vertibilis nunc in ignem, aquam etc. 24, 12; natura in-corporea poſt transmutari ſecun-dum virtutes et vitia 24, 18.
- Nomen componitur ex ſono et corpore 95, 1.
- ea ſignificant eſſenciam anime huma-ne ſine connotacione actuacionis corpo-riſ et aliqua cum connotacione corpo-riſ 122, 8.
- Numeri 80, 26; 81, 16.
- Obliquum v. rectum.
- Pedale unum non poſt eſſe magis pedale 50, 4.
- Pisces v. aves.
- Pisces poſt corda extracta, anulosa etiam abſcisa noſcuntur vivere 66, 23; 25.
- Predestinati multi ſunt roborati 129, 28.
- Predicacio formalis et ſecundum eſſen-ciam 20, 3.
- Proporciones 80, 27; 81, 11.
- Philosophorum errores de anima 32, 19.

Puer nutritur materiis essencialibus hominis 130, 13.
 Puncta duo in eodem situ non sunt, proporcionaliter de lineis et superficiebus 49, 25.
 Quadrangulus 82, 12.
 Racio elidendi superbiam 26, 6.
 Rectum et obliquum significant eandem rem secundum disparem habitudinem casuum 20, 10.
 Resurreccio finalis 130, 21.
 Sangwis (v. esus) sangwis et ceteri humores sunt animati 73, 11.
 Sanitas multiplicatur per totum subiectum 83, 22.
 Scola communis hodie audiens 53, 20.
 Scripture tam verbis quam sensibus intendo tanquam regule 3, 17.
 Semina arborum conservant animam, ut patet de cepis et aleo 66, 12.
 Serpens v. anulosa.
 Sesquialteram 81, 15.
 Sesquierciam 81, 15.
 Signum idem eadem personam significare secundum dispares raciones non obest 20, 6.
 Sor 99, 12 sq.; 130, 13; cf. Addenda.
 Spiritus multiplicetur sumitur in scriptura 105, 20.
 — est anima prima 7, 19.
 — creatus differt ab increato 8, 20;
 differt a materiali essencia 12, 20 ss.;
 a natura integra 13, 6; ab attributis eius 13, 25.
 — triplices 72, 10.
 — increati septuplicia dona 72, 13.
 — requirit corpus organicum 7, 14; corpori afficitur 7, 17.

Spiritus mediante spiritu naturali in epate, vitali in corde, animali in capite anima corpori est copulata 107, 11.
 Superficies (v. puncta) 52, 19.
 Tactus non sentit naturalem complexiō nem verbi subiecti 89, 10.
 Tempus, duracio mundi multiplicatur ubique 85, 15.
 — presupponit parciales duraciones 83, 15.
 Terminus v. signum.
 Tetragonum 82, 2; 6.
 Treanguli 81, 17.
 Trigonum 82, 2; 5.
 Universalia 5, 24; 10, 19; 79, 22; 111, 10; 114, 15.
 Verbum et humanitas eadem persona 102, 28; aliud est postquam fuit homo quam fuit 85, 10.
 — eins incarnacio 103, 16.
 — persona manet quando est homo et quando non 110, 18.
 — assumit humanitatem 115, 22; tamen aliter quam spiritus creatus 115, 30; convenient autem in tribus 116, 14 ss.
 — dicitur assumere sibi corpus 9, 7; est longe liberior quam spiritus creatus 9, 23.
 Vita sumitur nunc pro duracione corporis viventi, nunc pro actu vitali elicito 55, 1 ss.
 Virtus (cf. visus, tactus) organis alligata 89, 9.
 Vis generativa 63, 1; augmentativa 62, 21.
 Visus non sentit diaphanitatem cristal leidis 89, 9.
 Ydemptificacio quando est possibilis 120, 7; quadruplex 120, 19; subtilissima trium rerum in eadem essencia 121, 8; mentis cum animacione 121, 25 ss.

II. INDEX OF NAMES.

- Abraham 26, 25; 65, 12.
Adam 26, 25; 27, 1; 27, 3; 32, 12.
Alexander 3, 22; 107, 19.
Algazee 3, 22.
Alipius 78, 14.
Andreas 115, 12.
Anshelmus 4, 13; 86, 14.
Aram 62, 13.
Aristoteles (*Philosophus*) 14, 2; 20, 23;
 31, 17; 32, 13; 43, 12; 50, 10; 52, 8;
 54, 3; 16; 55, 3; 7; 61, 4; 67, 6;
 77, 10; 11 [77, 14]; 81, 1; 22; 83, 7;
 107, 5; 109, 1.
Athanasius 1, 17; 17, 4.
Augustinus 1, 18; 4, 18; 5, 16; 16, 11;
 16, 17; 22, 16; 25, 24; 26, 22; 28, 1;
 31, 6; 10; 32, 23; 34, 4; 35, 1; 69,
 24; 76, 9; 14; 78, 6; 13; 83, 21;
 89, 24; 94, 17; 21; 26; 101, 24;
 109, 6; 110, 13; 116, 18; 119, 5;
 122, 15; 123, 8; 9; 124, 12; 27;
 127, 2.
- Averroes 55, 16; 69, 7; 97, 21; 101, 27;
 132, 29; 133, 1.
Avincebron 24, 20.
Avincenna 3, 22.
Chanaan 62, 14.
Egidius 43, 13.
Gregorius 22, 16.
Jeronimus 37, 25.
Joannes 115, 12; 118, 8.
Levi 26, 24.
Loth 62, 13; 62, 19.
Lucifer 95, 2; 8.
Moyses 16, 7.
Paulus 34, 8; 15; 16; 130, 32; 131, 7;
 14; 19; 23; 24; 33.
Pechani 74, 14.
Plato 77, 10; 18, 28.
Roma 34, 8; 130, 31; 131, 2; 8; 15.
Saray 62, 13.
Thomas 43, 13; 74, 20.
Urso 71, 8.
Wilwarby 74, 14.
-

III. INDEX OF BIBLE-QUOTATIONS.

Gen. I, 1	31, 4	Jo. X, 30	113, 23
I, 2	106, 7	X, 34	73, 27
I, 26	15, 15	XIII, 37	10, 3
XII, 5	62, 12; 105, 5	XIV, 28	116, 31; 117, 6
Lev. XVII, 10	72, 17	XX, 22	106, 8
XVII, 11	72, 20	I. Jo. III, 16	10, 6
Ps. XV, 10	69, 18	IV, 3	106, 16
XXXVIII, 7	16, 1	Rom. V, 14	26, 25
XLVIII, 13	15, 24	VII, 18	17, 7
LXXVII, 39	106, 11	Ephes. IV, 23	15, 23
LXXIX, 39	10, 5	I. Cor. I, 25	110, 10
LXXXI, 6	73, 27	IV, 10	110, 10
CIII, 4	106, 10	XIV, 15	106, 21
Eccl. III, 19	107, 21	XV, 22	28, 16
III, 21	106, 18	II. Cor. III, 17	106, 4
Matth. II, 20	105, 6	IV, 16	110, 5; 17, 10
XXVIII, 3	105, 15	XII, 2	110, 11
Luc. XXIV, 39	113, 18	XII, 3	118, 17
I, 4	28, 9; 29, 15	XII, 10	110, 10
I, 14	16, 5	Phil. I, 23	129, 25
IV, 24	106, 3; 113, 22	Col. II, 9	85, 17
V, 18	116, 31	III, 10	15, 18
V, 19	116, 31	I. Thess. V, 23	106, 22
Jo. X, 18	9, 28	Hebr. VII, 9	26, 24

IV. INDEX OF OTHER QUOTATIONS.

Alexander Summa Quaest. LX . 107, 19	Aristoteles De anima III, 1 . . . 89, 15
Anselmus de incarnat. verbi 6 . . . 4, 14	— de mundo IV 107, 5
— monolog X 96, 4	Pseudo-Ar. de pomo 77, 14
— — XXI 86, 14	Averroes in Ar. Met. VII, 4 . . . 132, 30
Aristoteles Cat. IV, 16 50, 8	— VIII, 4, 7 133, 7
— V, 10 93, 17	— IX, 4 [7] 69, 7
— VI [VIII], 9 22, 24	— Lib. de an. I, 5 97, 21
— De soph. el. IV, 9 20, 23	— — II, 31 82, 4
— Eth. Nic. II, 7, 11 54, 3	Augustinus De immortalitate ani-
— Nat. ausc. I, 8, 16 43, 1	mae I 110, 17
— — I, 9, 4 43, 1	Augustinus De ordine animae
— — II, 1 58, 25	XVII, 47 78, 14
— — II, 3 60, 27	— De quantitate animae V, 9 . . . 89, 24
— — II, 4* 8, 10	— — XII, 19 76, 9
— — VII, 1—8 42, 8	— — XXI, 62 78, 8
— De gen. et corr. I, 5 99, 12	— — XXX, 58 76, 16
— — I, 17 39, 12	— — XXXII, 66 ss. 95, 2
— Metaph. VI [VII], 8, 7; 8 63, 14	— De civitate Dei XII, 2 25, 24
— — VI, 10, 4 42, 22	— — XIII, 24, 2 4, 21
— — VII, 5 42, 19	— Conf. X, 6, 9 110, 14
— — VII, 6 55, 16	— De morib. eccl. IV, 6 32, 23
— — VII, 8 39, 23	— Enchiridion XXVII 125, 2
— De part. animal. I, 1 31, 17	— — LII 69, 23
— De anim. gen. II, 1 . . . 60, 27; 93, 21	— Epist. I, 3, 3 89, 25
— De anima I, 2, 7 77, 10	— — CCV, 3 42, 5
— — I, 4, 12 14, 4; 52, 7	— — ad Dard. II, 4 122, 518
— — I, 4, 18 67, 6	— — — 12 83, 21
— — II, 1 43, 13	— — ad Pasc. II, 15 105, 21
— — II, 1, 4 . . . 54, 8; 54, 17; 55, 7	— Dialog c. Felic. XI 123, 16 sq.
— — II, 3, 6 81, 22	— — XII 4, 13
— — II, 4, 13 61, 4	— — VI; XII 104, 20

Augustinus In ev. Io. XLVII 10,
11 sq.; 34, 4 116, 19
— De Gen. ad Litt. I, 2 sq. . 31, 6
— — VII, 14 80, 25
— — XV, 29 sq. 26, 22
— — XV, 30 28, 1
— Hom. 54 16, 18
— Serm. XLIV, 2; 3 125, 2
— — CXXXVI, 3; 4 95, 2
— — CLXXXVI, 1 110, 22
— ad Volusian. II, 8 103, 24 | Augustinus ad Volusian. III, 9 ibid. ss.
— — III, 11 ibid. ss.
— De trinit. XII, 7, 12 16, 11
Decret. Clement. I, 1 114, 17
Hieronymus ep. ad Paulam et
Eust. IX 27, 26
Incerti auct. locus 1, 7
— De spiritu et anima XIX 76, 14
— De virt. et vitiis I, 3 77, 10
Urso Aphorismi 26 71, 8 |
|---|---|
-

ADDENDA.

To 99, 12. Respecting the meaning of the word ‘Sor’ which I could find neither in the works of Wiclit published hitherto nor in any compendia accessible to me, I received during the printing of “de composicione” an obliging communication from the Rev. P. Heinrich Denifle.

He explains it as meaning ‘Socrates’ and believes that this name is applied generically in the scholastic dialect to any person whatever.

This explanation is confirmed by a passage I have found in the Codex of the Archivo de la corona de Aragon at Barcelona Ripoll 84 Fol. 21ra ‘Tot prepositiones que Sor scit, Plato scit’ where it is hardly possible that any other than Socrates can be brought into connexion with Plato.

As this singular word does not occur in the works of Wiclit which have already been published, I insert here those passages where it occurs in the treatise *Quaestiones logicae et philosophicae* (the whole of which I have copied):

1. *Corrolarium secundum*: *Non oportet, si sor semper habet liberum arbitrium, quod semper habeat rectitudinem voluntatis. Probatur, quia stat sortem vel aliam racionalem creaturam habere liberum arbitrium absente rectitudine, sicut stat aliquem habere visum, quo est visurus montem vel solem, absente sole.*

Cod. Prag. V. E. 14., Quest. III. (F. 186^a).

2. Ibid. At the end of Quest. IX nullus (intellectus) potest concipere, nisi sint ydee in mente divina, que ponuntur relaciones ad extra ad res sive essencias, cum necessario tempus, mundus, locus, substancia vel accidens, homo, sor, animalitas sint possibilia a primo ente . . .

3. Questio X: '*Utrum prima substancia omnia possibilia intelligat et diligat infinite*' begins: *Arguitur quod non, quia tunc intelligeret et diligenter, quod sor curat (currat?) et quod sor non curat quod est impossibile. Patet consequentia, cum tam sor curat, quam sor non curat, sint possibilia.*

4. At the end of Questio XI: *Quarto sequitur, quod omnis anima est indivisibilis quo ad molem, et tamen est indivisible, quia sor, cum idem sit et anima sortis, sicut idem est sor et hominis sortis.*

Lastly, as to misprints. The reader will no doubt be lenient towards a few minor oversights: the most serious that I have observed are the following:

Page 14, first line of note: ὁρίζεσθαι.

" 14, last line of note: ψυχή.

" 24, ninth line of note: οὐδὲν.

" 27, first line of note: Eustochium.

" 61, οὐτοις.

 The Society's Issues for 1886 and 1887 will be sent only to those Members who have paid their Subscriptions. The Subscriptions for 1887 became due on Jan. 1, and should be paid at once to the Hon. Sec., J. W. STANDERWICK, Esq., GENERAL POST OFFICE, LONDON, E.C. Cheques to be crost, 'London and County Bank.'

The Wyclif Society.

*Fourth Report of the Executive Committee, for 1886.
(August, 1887.)*

1. <i>The Society's Books for 1886. Completion of the Issue for 1884.</i>	4. <i>Need of more Money and Editors</i> , p. 4.
2. <i>The Books for 1887 and 1888</i> , p. 2.	5. <i>Thanks to Helpers</i> , p. 4.
3. <i>Books preparing in Editors' hands. Manuscripts copied</i> , p. 3.	6. <i>Miscellaneous</i> , p. 5.
<i>List of Officers and Publications</i> , p. 6.
<i>Hon. Sec.'s Cash Account</i> , p. 7.
<i>List of other Societies</i> , p. 8.

1. Though only one of the books promised for 1886, namely, *De Benedicta Incarnatione*, edited by the Rev. Edwin Harris, M.A., was issued during that year, yet the other, vol. i. of Wyclif's *Sermones*, edited by Prof. J. Loserth, Ph.D., is all printed, and will be sent to Members as soon as the sheets reach England, and can be bound. With it, will go out Mr. Rudolf Beer's edition of *De Composicione Homini*s, which is also all printed, and which belongs to the Society's issue for 1884.

The *De Benedicta Incarnatione* is a work of Wyclif's middle period (about 1365), purely scholastic in form, but very characteristic, shewing that Wyclif was striving for a theology deeper and more satisfying than the distinctions and definitions of the schools could supply. It shews too that Wyclif was already moving towards his final views on the Eucharist, although he had not yet consciously broken with the doctrine of Transubstantiation.

The *De Composicione* is one of Wyclif's early works, probably compiled by him for his scholastic lectures at Oxford. The *Sermons* belong to the later period of the Reformer's life. Though some of them may have been compiled earlier, so early indeed as *dum stetit in scholis*, yet Prof. Loserth shows that Wyclif must have revised them, doubtless for the use of his 'Poor Priests,' so late as the years 1381-82.

His attacks on the mendicant friars, the Pope, and the abuses of the Romish Church, are full of individuality and interest, while his outlines of what a true Priest, a true Bishop, and a true Church should be, show that his reforms were constructive as well as destructive.

2. For 1887, Prof. Loserth has in type part of the second volume of Wyclif's *Sermons*, and hopes he may be able—with Messrs. Fromme's and Mr. Matthew's help—to finish it by Christmas. The Committee trust that Members will supply them with money enough to enable a second volume to be issued for the year, tho' perhaps not in it. This will no doubt be the *De Officio Regis* (Book VIII. of the *Summa Theologiae*), edited by Mr. W. A. Pollard, M.A., the Editor of Wyclif's *Dialogus*. Dr. Reginald L. Poole hopes to get into type by the end of 1887 the text of Wyclif's *De Dominio Diino*, and go to Vienna to collate it with the MSS. early in 1888. He is now working through the Treatise of which the first four books will form the Appendix to his volume, the *De Pauperie Salvatoris* of Richard Fitz-Ralph, Archbishop of Armagh. This has never yet been printed, but as Dr. Poole has found that it throws great light on the genesis of Wyclif's special views of Dominion, he has had the most important part of it copied for the Society from a Bodleian manuscript, and is now collating it with a manuscript at Merton College. If Dr. Poole can finish his volume in 1888, it and the Third Part of Wyclif's *Sermons* will form the Society's issue for 1888.

Mr. F. D. Matthew has been obliged to give all the time that he can spare the Society to writing the side-notes to Prof. Loserth's volume and Mr. Beer's. He has more than once broken down in the attempt to work at his own editions of Wyclif's Miscellaneous Tracts and *De Mandatis*, so that the appearance of these must be deferred till more leisure and stronger health come to him.

Dr. Buddensieg has done about a quarter of his edition of the *De Veritate*, but having accepted a call to the Head Mastership of a Public High School in Dresden, his new duties will compel him to set aside his Wyclif work for at least two or three years. Besides the remaining volumes of *Sermons*, Prof. Loserth has kindly undertaken to edit Wyclif's *De Eucharistia tractatus major* (Shirley, No. 18), and he has also copied, and will edit, the *Opus Evangelicum, sive De Sermone Domini in Monte* (Shirley, No. 42). Dr. Herzberg-Fränel, M. Patera,

Mr. Archer, and Mr. Hessels, are proceeding slowly with the treatises they have respectively in hand. Dr. Auerbach has thrown up the work he had undertaken to do for the Society.

3. The following works are copied, and in Editors' hands, preparing for publication :

Summa Theologiae.

Book I. *De Mandatis Divinis*, ed. F. D. MATTHEW (nearly ready for press).

" II. *De Statu Innocentiae*. Ditto.

" IV.-V. *De Civili Dominio*, ed. R. L. POOLE, M.A., Ph.D.
(Book III. has been issued.)

" VI. *De Veritate S. Scripturae*, ed. Dr. R. BUDDENSIEG.

(" VII. *De Ecclesia*, has been issued.)

" VIII. *De Officio Regis*, ed. W. A. POLLARD, M.A. (1887).

" IX. *De Potestate Papae*, ed. A. PATERA.

" X. *De Simonia*, ed. Dr. HERZBERG-FRÄNKEL.

" XI. *De Apostasia*, ed. F. D. MATTHEW.

" XII. *De Blasphemia*, ed. T. A. ARCHER, M.A.

Sermons, Parts 2, 3, 4, ed. Prof. J. LOSERTH, Ph.D.

Opus Evangelicum, sive *De Sermone Domini in Monte*, ed. Prof. J. LOSERTH, Ph.D.

Miscellaneous Tracts, ed. F. D. MATTHEW (43, 44, Shirley); *Expositio S. Matth. c. xxiii. xxiv.*; (54) *Contra Magistrum Outredum de Ornesima*; (55) *Contra Willelmum Vynham*; (48) *De Servitute civili et Dominio seculari*; (64) *De Paupertate Christi*; (77) *De Ordine Christiano*.

De Dominio Divino, ed. R. L. POOLE, M.A.

De Actibus Animae, ed. J. H. HESSELS, M.A.

De Eucharistia tractatus major, ed. Prof. J. LOSERTH.

Quaestiones logicae et philosophicae (from the unique Prague MS.)
ed. RUDOLF BEER.

The following works are copied only, and wait for editors. The copies were made by Dr. Buddensieg (except Nos. 1, and 24), and he kindly places them at the Society's disposal :

(1) <i>Logica.</i>	(58) <i>ad argumenta cuiusdam emuli veritatis.</i>
(23) <i>De Eucharistia et Poenitentia, sive De Confessione.</i>	(59) <i>ad xliv quaestiones.</i>
(24) <i>De Prophetia.</i>	(60) <i>ad decem quaestiones.</i>
(39) <i>Sermo Pulcher.</i>	—
(47) <i>De Oratione Dominica.</i>	(61) <i>Epistolae Octo.</i>
(48) <i>De Salutatione Angelica.</i>	(92) <i>De Praelatis Contentionum.</i>
—	(94) <i>De Gradibus Cleri Ecclesiae.</i>
<i>Responsiones.</i>	(95) <i>De Gradibus Cleri Ecclesiae.</i>
(57) <i>ad Radulfum Strode.</i>	

Mr. J. H. BULLOCK has copied part of the *Tractatus de Tempore*, the 6th Treatise of Book I. of *De Ente, sive Summa Intellectualium*.

Mr. RUDOLF BEER will shortly copy *De Materia et Forma, Replicatio de Universalibus*, and *Differentia inter Peccatum Mortale et Veniale* (Shirley, 6, 9, 28).

4. The Society wants more money and more Editors. Those few Members who have complain'd of the small issues of the Society, forget that nearly half their Subscriptions has had to be spent in copying (including Editors' journeys to examine or collate MSS.). The figures are as follows:—

	£ s. d.		£ s. d.
Copying, etc.1882-3	295 16 0	Printing and Binding, 1883	22 15 6
1884	195 0 0	1884	250 0 0
1885	177 15 0	1885	198 2 2
1886	103 12 6	1886	330 5 5
	<hr/> £772 3 6		<hr/> £801 3 1

Reasonable folk will see at once that with this great outlay on copying—an outlay without which the Society could not have moved a step—large issues of books have been impossible. Moreover, Members must remember that over £150 worth of work done for them has been paid, not by them, but by the Bishops' Fund (£100), and by the other donations to the Society which have amounted to £55 13s. The Committee cannot make bricks without straw. The Society's issues depend solely on the amount its Members subscribe ; and if any Member complains of the smallness of the issues, he should feel bound in conscience to accompany his complaint with a £50 note in order that his grievance may be remedied. The Society has a big job in hand, the payment of England's debt to its great early Reformer's memory, the printing of all the Latin works he has left, in which the record and development of his ideas are to be traced. Many years of strenuous effort are needed for this task, both on the part of Members in general and the Society's Editors in particular. Much copying of MSS. has still to be done. New Editors for some of the Treatises already copied, and for those still untouched, are wanted. The preparation of a Wyclif MS. for press is no easy matter, as Dr. Poole explain'd in the Report for 1884, and often takes years of the scanty leisure which an Editor can spare from the other engrossing work of his life. Meantime the duty of subscribing Members is clear : to provide the money wanted for copying and printing ; to pay their own Subscriptions promptly, and canvass all their friends and acquaintances for more.

5. The Executive Committee repeat their thanks to the Society's Editors, Copiers, and Helpers, and specially to

Messrs. J. Loserth, F. D. Matthew, R. Beer, E. Harris, and Mrs. Linton (once Miss Alice Shirley). The Society's thanks are also due to the Governing Bodies of Trinity College, Cambridge; Trinity College, Dublin; Oriel College, Oxford; and the University Libraries of Vienna and Prague, for loans of MSS. for the use of the Society's Editors.

6. The Subscription to the Society is One Guinea a year, payable on every First of January. The payment of five or ten years' Subscriptions in advance will help the Society's work. All Subscriptions and Donations,—which are much desired,—should be paid to the Hon. Sec., J. W. Standerwick, Esq., General Post Office, London, E.C., and Members will save both him and themselves trouble by sending him an Order on their Bankers, in the following form, to pay their subscriptions:—

1886.

To Messrs. _____

Till further order, pay to the London and County Bank, for The Wyclif Society, One Guinea now, and on every following First of January.

(Signed) _____

THE WYCLIF SOCIETY.

Patron.—His Grace the Lord Archbishop of Canterbury.

President.—His Grace the Lord Archbishop of York.

Vice-Presidents.—Most Rev. Lord Plunket, Archbishop of Dublin; His Grace the Duke of Devonshire, K.G.; His Grace the Duke of Buckingham and Chandos; Rt. Hon. Viscount Eversley; Right Rev. Lord Bishops of Bath and Wells, Carlisle, Durham, Liverpool, London, St. Davids; Rt. Hon. Lord Ebury.

Executive Committee.—F. J. Furnivall, 3, St. George's Square, Primrose Hill, London, N.W., *Director*; Prof. Montagu Burrows, 9, Norham Gardens, Oxford; F. D. Matthew, Quarryton, Hayne Road, Beckenham, Kent.

Honorary Secretary.—J. W. Standerwick, General Post Office, London, E.C.
Local Honorary Secretaries.—*Ireland*—The Rev. C. H. H. Wright, D.D., Cliftonville, Belfast; *Scotland*—The Rev. James Kerr, 53, Dixon Avenue, Crosshill, Glasgow; *Wales (North)*—Principal Reichel, University College of North Wales, Bangor; *Cheshire*—Rev. A. MacKenna, Highfield, Bowdon, Cheshire; *Devonshire*—Rev. E. Harris, Wellswood Park, Torquay; *Gloucester*—The Rev. J. J. Mercier, Kemerton, Tewkesbury; *Lancashire*—Jos. Thompson, Esq., 23, Strutt Street, Manchester; *Middlesex (West)*—The Rev. E. Chester Britton, Hermosa, Ealing; *Norfolk*—Rev. O. W. Tancock, Norwich; *Yorkshire (East Riding)*—The Rev. Horace Newton, Driffield; *Yorkshire (West Riding)*—Rev. J. N. Worsfold, Haddlesey, Selby.

Bankers.—The London and County Bank, Aldersgate Street, London, E.C.

The Society's Publications for 1882 and 1883 (£2 2s.) are:—*

1. 2. Wyclif's *Latin Polemical Works*, 2 vols. (with Facsimile of MSS.) edited by Dr. R. Buddensieg.

The Society's Publications (£1 1s.) for 1884 are:—

3. Wyclif's *De Civili Dominio*, Lib. I., edited by Dr. Reginald Lane Poole.
4. Wyclif's *De Compositio Hominis* (with Facsimile of the MS.), edited by Rudolf Beer.

The Society's Publications for 1885 (£1 1s.) are:—

5. Wyclif's *De Ecclesia* (with Faesimile of the MS.), edited by Prof. Loserth, Ph.D.
6. Wyclif's *Dialogus, sive Speculum Ecclesiae Militantis*, edited by W. A. Pollard, M.A.

The Society's Publications for 1886 (£1 1s.) are:—

7. Wyclif's *De Benedicta Incarnatione* (with Faesimile of the MS.), edited by the Rev. E. Harris, M.A.
8. Wyclif's *Sermones*, Part I., edited by Prof. Loserth, Ph.D.

The Society's Publications for 1887 (£1 1s.) will be:—

9. Wyclif's *De Officio Regis*, edited by W. A. Pollard, M.A.
10. Wyclif's *Sermones*, Part II., edited by Prof. Loserth, Ph.D.

* The very heavy outlay for copying in these years,—£295, see p. 4,—made the issue of more volumes in them impossible.

Treasurer's Cash Account for 1886.

7

RECEIPTS AND PAYMENTS OF THE WYCLIF SOCIETY,

FROM 1ST JANUARY TO 31ST DECEMBER, 1886.

RECEIPTS.	PAYMENTS.
Balance, 31st December, 1885,	327 0 3
By 3 Subscriptions of 5 guineas each	15 15 0
Other Subscriptions (249 *)	261 9 0
Less expenses	0 8 6
Donations †	27 6 0
* Paid in respect of the year 1882	3 Subscriptions.
" 1883 5 "	1883 5 "
" 1884 7 "	1884 7 "
" 1885 47 "	1885 47 "
" 1886 18 1 "	1886 18 1 "
" 1887 5 "	1887 5 "
" 1888 1 "	1888 1 "
	249
+ Wyyclif Committee	£ 6 6
Miss Stokes	16 16
Mr. A. W. Young	2 2
Miss M. L. Young	4 4
	£27 6
	£631 1 9
	£631 1 9

Examined and found correct, 26th May, 1887, { CHARLES J. ROBINSON.
JOHN DUNCAN, F.I.A.

DATE DUE

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

3 9031 01415627 7

374342

—
BR
75
.W8
v.3

Wycliffe.

Bapst Library
Boston College
Chestnut Hill, Mass. 02167

